

ÜLDKOHTU OTSUS (kuues koda)

13. september 2010*

Liidetud kohtuasjades T-415/05, T-416/05 ja T-423/05,

Kreeka Vabariik, esindajad: A. Samoni-Rantou ja P. Mylonopoulos,

hageja kohtuasjas T-415/05,

Olympiakes Aerogrammes AE, asukoht Kallithea (Kreeka), esindaja: advokaat V. Christianos,

hageja kohtuasjas T-416/05,

Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE, asukoht Ateena (Kreeka), esindajad: advokaat P. Anestis, advokaat S. Mavrogenis, *solicitor* S. Jordan, *solicitor* M. T. Soames ja advokaat D. Geradin,

hageja kohtuasjas T-423/05,

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: D. Triantafyllu ja T. Scharf,

kostja,

keda toetab

Aeroporia Aigaiou Aeroporiki AE, asukoht Ateena, esindajad: advokaat N. Keramidas ja kohtuasjas T-416/05 ka advokaat N. Korogiannakis, advokaat I. Dryllerakis ja advokaat E. Dryllerakis,

menetlusse astuja kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05,

mille ese on taotlus tühistada komisjoni 14. septembri 2005. aasta otsus K(2005) 2706 (lõplik) Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE-le antud riigiabi kohta (K 11/2004 (*ex NN 4/2003*) – Olympiaki Aeroporia – Ümberkorraldamine ja erastamine),

ÜLDKOHUS (kuues koda),

koosseisus: president M. Jaeger, kohtunikud A. W. H. Meij (ettekandja) ja L. Truchot,
kohtusekretär: ametnik K. Pocheć,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. juuni 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

- 1 Komisjon võttis 14. septembril 2005 vastu otsuse K(2005) 2706 Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE-le antud riigiabi kohta (K 11/2004 (*ex NN* 4/2003) – Olympiaki Aeroporia – Ümberkorraldamine ja erastamine) (edaspidi vaidlustatud otsus).
- 2 Lennuettevõtja Olympiaki Aeroporia AE (Olympic Airways) – mille 100% aktsiate omanik oli riik ja millest 2003. aasta detsembris sai Olympiaki Aeroporia Ypiresies (Olympic Airways Services) (edaspidi „OA”) – erastamise kergendamiseks nägi

Kreeka 9. septembri 2003. aasta seadus nr 3185/2003, seaduse nr 2668/1998 muutmise, direktiiviga 2003/39/EÜ ühtlustamise, Kreeka posti korraldust puudutavate küsimuste lahendamise ja muude sätete kohta (*FEK A'* 229/26.9.2003, edaspidi „seadus nr 3185/2003”), artikkel 27 „Olympiaki Aeroporia kontserni ümberkorraldamine” nimelt ette, et „Olympiaki Aeroporia kontserni äriühingud [korraldatakse] ümber nende õhustransporditegevust puudutavate harude, osade või talituste eraldamisega ja kontserni olemasoleva äriühinguga liitmisega või ühendamisega ühe sellise äriühingu poolt”.

- 3 Seaduse nr 3185/2003 artikli 27 alusel lahutati OA ja tema tütaretevõtja Olympiaki Aeroploia AE (Olympic Aviation) lennundustegevus ning lisati „liitmise” teel OA teise tütaretevõtjasse Makedonikes Aerogrammes AE (Macedonian Airways), mis nimetati ümber Olympiakes Aerogrammes AE (Olympic Airlines, edaspidi „NOA”). Toimiku materjalidest ilmneb ning pooled kinnitasid seda ka kohtuistungil, et uus lennuretevõtja NOA asutati 11. detsembril 2003 ja see alustas oma tegevust 12. detsembril 2003. Sellel kuupäeval lõpetas OA igasuguse lennundustegevuse ja säilitas maapealse teeninduse, lennukite hoolduse ja koolitustegevuse. Uue lennuretevõtja NOA kogu kapital läks vahetult üle Kreeka Vabariigile.

- 4 OA majandusliku olukorra ja sellele äriühingule ning lennuretevõtjale NOA antud riikliku rahalise abi kohta on komisjon teinud mitu otsust.

Otsus 2003/372/EÜ

- 5 Komisjon võttis 11. detsembril 2002 vastu otsuse 2003/372/EÜ Kreeka poolt OA-le antud abi kohta (ELT 2003, L 132, lk 1; edaspidi „11. detsembri 2002. aasta otsus”), milles ta tunnistas ühisturuga kokkusobimatuks OA ümberkorraldusabi, mis oli

heaks kiidetud 1994., 1998. ja 2000. aastal, ning uue õigusvastase abi. Mis puudutas ümberkorraldusabi, siis tugines see otsus eelkõige järeldusele, et on täitmata enamik OA 1998. aasta ümberkorralduskava eesmärkidest, milleks olid selle äriühingu keskmise ja pikaajalise jätkusuutlikkuse taastamine, ja et heakskiitmisotsustes esitatud tingimused ei olnud terves ulatuses täidetud. 11. detsembri 2002. aasta otsuse artikli 3 alusel tehti Kreeka Vabariigile ülesandeks nõuda osa ümberkorraldusabi, nimelt 41 miljoni euro tagastamist, samuti uue õigusvastase abi tagastamist, mis oli ühisturuga kokkusobimatuks tunnustatud.

- 6 11. detsembri 2002. aasta otsuse artikli 1 esimese lõigu punktis b oli märgitud, et Kreeka Vabariigi poolt OA-le uute laenu tagatiste kujul antud ümberkorraldusabi summas 378 miljonit USA dollarit, mis oli seotud laenudega uute lennukite ostmiseks ja vajalike investeeringute tegemiseks, et kolida uuele, Spata (Kreeka) lennuväljale, oli ühisturuga kokkusobimatu.

- 7 Euroopa Kohus tuvastas 12. mai 2005. aasta otsuses kohtuasjas C-415/03: komisjon vs. Kreeka (EKL 2005, lk I-3875, edaspidi „12. mai 2005. aasta kohtuotsus“), et Kreeka Vabariik rikkus talle 11. detsembri 2002. aasta otsusega pandud kohustusi, kuna see riik ei võtnud ettenähtud tähtajal kõiki vajalikke meetmeid, et vastavalt selle otsuse artiklile 3 nõuda tagasi abi, mis tunnistati kokkusobimatuks, välja arvatud riiklikule sotsiaalkindlustusametile (IKA) tehtud sissemaksed.

- 8 Euroopa Kohus võttis selles otsuses (punktid 32–34) eelkõige arvesse asjaolu, et komisjoni esitatud andmetest, mida Kreeka ametiasutused ei vaidlustanud, ilmnis, et Kreeka Vabariik oli OA kõige kasumlikumad ja võlgadest vabad varad üle viinud

NOA-le, mis kuulus samuti sellele liikmesriigile ja millel oli võlausaldajate ees eriline kaitse, mis tegi erandi üldiselt kohalduva õiguse sätetest ja äriõiguse kohustustest. Euroopa Kohus leidis nimelt, et see õiguslik toiming muutis siseriikliku õiguse alusel võimatuks antud abi tagastamise ning takistas 11. detsembri 2002. aasta otsuse tõhusat täitmist ning abi sissenõudmist.

- 9 Pärast seda, kui OA esitas 11. detsembri 2002. aasta otsuse peale tühistamishagi, otsustas Üldkohus 12. septembri 2007. aasta otsuses kohtuasjas T-68/03: Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon (EKL 2007, lk II-2911) tühistada osaliselt selle otsuse, kuna selles käsitleti sallivat suhtumist esiteks OA poolt Ateena Rahvusvahelisele Lennuväljale (AIA) võlgnetavate lennujaamatasude ja teiseks OA poolt kütuselt ja varuosadelt võlgnetava käibemaksu püsivasse maksmata jätmisse. Hagiavaldus jäeti rahuldamata uue õigusvastase abi ja ümberkorraldusabi osas.

- 10 Komisjon leidis, et Kreeka Vabariik ei olnud vastu võtnud meetmeid 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse täitmiseks, ning esitas EÜ artikli 228 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi. Euroopa Kohus tunnistas 7. juuli 2009. aasta otsuses kohtuasjas C-369/07: komisjon vs. Kreeka (EKL 2009, lk I-5703, punktid 68, 72, 109, 143 ja 145) põhimõtteliselt, et kui tasaarvestus on siseriiklikus õiguskorras kohustuse lõppemise alus, võib see põhimõtteliselt endast kujutada kohast meedet riigiabi tagastamiseks. Lisaks leidis ta, et piiramata ühenduse õigusnormide kohaldamist riigiabi valdkonnas, tuleb seega käsitletud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse huvides märkida, et Kreeka Vabariik oli tõendanud, et OA-l oli sissenõutav nõue suuruses 601 289 003 eurot, mis tulenes 6. detsembri 2006. aasta vahekohtuotsusest, mille kohaselt Kreeka Vabariik pidi maksma rea hüvitisi OA-le. Märkides küll, et see summa on suurem kui

kõik 11. detsembri 2002. aasta otsuse alusel tagastatavad abisummad kokku, leidis Euroopa Kohus siiski, et Kreeka Vabariik ei olnud selles otsuses käsitletud uue abi ühes osas õiguslikult piisavalt tõendanud, et see abi on tagastatud. Seetõttu määras Euroopa Kohus sellega seoses kumulatiivselt trahvi ja põhisumma maksmise.

Vaidlustatud otsus

- 11 Kreeka ametiasutused teavitasid komisjoni 3. märtsi 2003. aasta kirjas OA erastamismenetluse arengust. 2003. aasta jooksul toimus kirjavahetus nende ametiasutuste ja komisjoni vahel seoses lennuettevõtja OA ümberkorraldamisega selle erastamise eesmärgil.

- 12 Kuna ametlikult ei olnud teatatud võimalikust riigiabist, siis võttis komisjon 8. septembril 2003 vastu korralduse, milles kohustati Kreeka Vabariiki esitama talle kõik vajalikud andmed, et uurida EÜ artikli 87 sätete alusel meetmeid, mis olid seotud lennuettevõtja OA ümberkorraldamise ja erastamisega ning mis võisid hõlmata riigiabi.

- 13 Konkureeriv lennuettevõtja Aeroporia Aigaiou Aeroporiki AE (Aegean Airlines, edaspidi „Aeroporia Aigaiou” või „menetlusse astuja”) esitas 25. septembril 2003 komisjonile kaebuse seoses OA erastamismenetlusega.

- 14 29. septembri 2003. aasta kirjas edastasid Kreeka ametiasutused komisjonile seaduse nr 3185/2003 ning vastuse korraldusele esitada andmeid. Komisjon teatas 31. oktoobri 2003. aasta kirjas Kreeka ametiasutustele, et endiselt olid puudu teatud andmed.
- 15 Komisjon kordas 15. detsembri 2003. aasta kirjas oma infonõuet. Kreeka Vabariik esitas selle teabe 18. ja 19. detsembri 2003. aasta kirjadega. Komisjon küsis 15. jaanuari 2004. aastal Kreeka ametiasutustele saadetud kirjas täiendavaid andmeid; need ametiasutused vastasid 15. ja 16. jaanuari 2004. aasta kirjadega.
- 16 Komisjon algatas 16. märtsi 2004. aasta otsusega EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametliku uurimismenetluse seoses Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise ja erastamisega seotud meetmetega, mille Kreeka Vabariik oli võtnud OA ja NOA suhtes pärast 11. detsembri 2002. aasta otsuse vastuvõtmist (ELT C 192, lk 2).
- 17 Selles otsuses märkis komisjon eeskätt, et Olympic Airwaysi kontserni lennundustegevuse eraldamisega ja selle üleandmisega uuele äriühingule NOA lõpetas OA lennundusega tegelemise ning jätkas maapealse teeninduse, lennukite hoolduse ja koolitusteenuste pakkumist. Ta märkis, et Kreeka ametiasutused ei kavatsenud selles staadiumis veel OA-d likvideerida, kuigi omavahendid olid teist aastat järjest negatiivsed. Nimelt pidi Kreeka ametiasutuste sõnul 2003. aasta detsembris alanud

ümberkorraldusmenetlus kestma neli kuni viis aastat ja võimaldama kustutada olulise osa OA võlgadest; viimane tuli aga likvideerida, kui kõik selle osad ja muu vara, hooned, masinad, lennukid, mis enam ei lenda, ja muu materjal on müüdnud.

- 18 Komisjon leidis 16. märtsi 2004. aasta otsuses, et OA-le antud teatud eelised näivad olevat ühisturuga kokkusobimatu riigiabi. Ta rõhutas samuti, et uus lennuettevõtja NOA sai kasu Olympic Airwaysi kontserni lennundusüksuse varade ülekanndmisest, kusjuures arvestatavad kohustused jäid OA kanda, ning ükski OA võlausaldaja ei saanud esitada nõudeid NOA vastu. Lõpuks kinnitas komisjon, et käesolevaga algatatud uurimismenetluse raames lähtus ta „põhimõttest, et kõik kontserni kuuluvad ettevõtjad – sealhulgas [NOA] – [olid] tegelikult üks ettevõtja”.
- 19 Kreeka Vabariik edastas 11. juuni 2004. aasta kirjas komisjonile oma märkused 16. märtsi 2004. aasta otsuse kohta.
- 20 Aeroporia Aigaiou esitas märkused kolmandatele huvitatud isikutele ette nähtud tähtajal pärast seda, kui kõnealune otsus oli Euroopa Liidu Teatajas avaldatud.
- 21 Komisjon teatas 11. oktoobri 2004. aasta kirjaga Kreeka Vabariigile vastavalt nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 11 lõikele 1 oma kavatsusest teha otsus, milles nõutakse igasuguse abimeetme peatamist, kuni on tehtud otsus selle kokkusobivuse kohta ühisturuga. Kreeka Vabariik vastas 26. oktoobri 2004. aasta kirjaga.

- 22 Selle vastuse järel teatasid Kreeka ametiasutused komisjonile regulaarselt kirja teel või koosolekute käigus NOA ja OA erastamismenetluse kulgemisest.
- 23 Konsultatsiooniettevõtja Moore Stephens viis 9.–26. mail 2006 komisjoni taotlusel läbi uurimise OA ja NOA ruumides. Selle ettevõtja 19. juuli 2005. aasta aruande pealkiri on „Olympic Airways/Olympic Airlines'i konserni ümberkorraldamise ja erastamise uurimine”. Sellest aruandest ilmneb, et uurimise eesmärk oli vastata küsimusele, kas Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamine ja NOA asutamine oli pelgalt juriidiline tehing, mille eesmärk oli anda vara ja tegevus üle uuele õigussubjektile ning säilitada võlad vanale subjektile; ja kas OA ja NOA olid saanud pärast seda ümberkorraldamist otsest või kaudset riigiabi.
- 24 Komisjon võttis 14. septembril 2005 vastu vaidlustatud otsuse, milles tuvastatakse, et NOA-le on antud riigiabi, mis seisnes lennukite allrendi eest OA-le või Kreeka Vabariigile makstavas rendis, mis oli madalam, kui viimased maksid peamiste rendilepingute alusel (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1). Lisaks tuvastas komisjon selles otsuses kolme liiki riigiabi OA-le. Esimene puudutas seda, et OA-le oli ennetavalt makstud väidetavalt ülehinnatud summa tema vara eest lennundustegevuse sektoris, mis oli eraldamise käigus NOA-le üle läinud (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 2). Teine abi liik puudutas seda, et OA-le maksti 8,2 miljonit eurot ning ta sai riigilt tagatisi, mida käsitleti 11. detsembri 2002. aasta otsuses ja muudeti (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 3). Lõpuks käsitles kolmas kategooria Kreeka ametiasutuste sallivat suhtumist sellesse, et OA ei tasunud oma maksuvõlgasid ja sotsiaalkindlustusmaksleid (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 4).

25 Vaidlustatud otsuse resolutsioon on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 1

1. Asjaolu, et [OA] ja [Kreeka Vabariik] nõustusid, et [NOA] tasus neile lennukite allrendi eest madalamat renti kui peamiste rendilepingute eest maksti, tuues kaasa [OA-le] 2004. aastal ligi 37 miljoni euro suuruse kahjumi ning riigile kuni 2005. aasta maini ligi 2,75 miljoni euro suuruse kahjumi, kujutab endast õigusvastast ja asutamislepinguga kokkusobimatut riigiabi [NOA-le].

2. [Kreeka Vabariik] andis [OA-le] õigusvastast ja kokkusobimatut riigiabi, mille summa vastas [NOA] vara ülehindamisele viimase asutamise hetkel. Selle abi summa on esialgsete hinnangute kohaselt ligi 91,5 miljonit eurot.

3. Asjaolu, et [Kreeka Vabariik] andis [OA-le] 2004. aasta maist 2005. aasta märtsini ligi 8 miljonit eurot ning [Kreeka Vabariik] maksis täiendavalt [OA] asemel teatud pangalaenu tagasimakseid ja liisingumakseid osas, milles need maksed ei ole pelgalt [11. detsembri 2002. aasta] otsuse artikli 1 [esimese lõigu] punktis b käsitletud tagatiste ja nendega seotud tingimuste laiendus, kujutab endast õigusvastast ja asutamislepinguga kokkusobimatut riigiabi [OA-le].

4. [Kreeka Vabariigi] jätkuv salliv suhtumine [OA] suhtes seoses riigile võlgnevate maksude ja sotsiaalkindlustusmaksetega summas ligi 354 miljonit eurot ajavahemikus 2002. aasta detsember kuni 2004. aasta detsember kujutab endast õigusvastast ja asutamislepinguga kokkusobimatut riigiabi OA-le.

Artikkel 2

1. [Kreeka Vabariik] nõuab abisaajatelt artiklis 1 käsitletud abi tagasi.

2. Abi tagastamine toimub viivitamata ja vastavalt siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see võimaldab otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Tagastamisele kuuluvad summad sisaldavad ka võlgnetavat intressi, mida arvutatakse alates abi andmise kuupäevast kuni selle tagastamise kuupäevani. Intressi arvutatakse regionaalabi raames abi osatähtsuse arvutamisel aluseks oleva baasmäära põhjal.

Artikkel 3

[Kreeka Vabariik] peatab viivitamata kogu täiendava abi andmise [OA-le] ja [NOA-le].

Artikkel 4

[Kreeka Vabariik] teatab komisjonile artiklite 2 ja 3 täitmiseks võetud meetmetest kahe kuu jooksul alates otsuse teatavaks tegemisest.” [Mitteametlik tõlge]

- 26 Kreeka Vabariigile teatati vaidlustatud otsusest 15. septembril 2005.
- 27 Euroopa Kohus leidis 14. veebruaril 2008 otsuses kohtuasjas C-419/06: komisjon *vs.* Kreeka (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), mille komisjon algatas EÜ artikli 88 lõike 2 alusel, et Kreeka Vabariik rikkus vaidlustatud otsuse artiklitest 2–4 tulenevaid kohustusi, kuna ta ei olnud ettenähtud tähtajal võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et vaidlustatud otsuses õigusvastaseks ja ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tühistada ja abisaajatelt tagasi saada.

Menetlus ja poolte nõuded

- 28 Hagejad Kreeka Vabariik ning NOA ja OA esitasid käesolevad hagid, mis saabusid Üldkohtu kantsseisse 25. novembril 2005.
- 29 Kohtuasjas T-416/05 esitas hageja 4. veebruaril 2006 Üldkohtu kantsseisse taotluse peatada vaidlustatud otsuse artikli 2 kohaldamine seoses selle otsuse artikli 1 lõikes 1 käsitletud abiga. Üldkohtu president jättis 26. juuni 2006. aasta määrusega kohtuasjas T-416/05 R: Olympiakes Aerogrammes *vs.* komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) selle taotluse rahuldamata.
- 30 Kohtuasjas T-423/05 esitas hageja 19. juunil 2006 Üldkohtu kantsseisse taotluse peatada vaidlustatud otsuse artikli 2 kohaldamine seoses selle otsuse artikli 1 lõikes 2–4 käsitletud abiga. Üldkohtu president jättis 29. jaanuari 2007. aasta määrusega

kohtuasjas T-423/05 R: Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) selle taotluse rahuldamata.

- 31 Seoses Üldkohtu kodade koosseisu muutmisega kuulub ettekandja-kohtunik kuuen-
da koja koosseisu, millele käesolevad kohtuasjad on seetõttu määratud.
- 32 Kohtuasjas T-416/05 esitas hageja 16. augustil 2006 Üldkohtu kodukorra artikli 48
lõike 2 esimesele ja teisele lõigule tuginedes Üldkohtu kantseleisse taotluse, milles ta
viitas komisjoni poolt vasturepliigis esitatud väidetavate uute väidete vastuvõetama-
tusele. Ta palus Üldkohtul need väited vastuvõetamatuks tunnistada ja teise võimalu-
sena täiendavat tähtaega, et nendele vastata. Komisjon esitas selle taotluse kohta oma
kirjalikud märkused.
- 33 Kohtuasjas T-416/05 esitas Aeroporia Aigaiou 2. mail 2006 Üldkohtu kantseleisse
taotluse menetlusse astumiseks komisjoni nõuete toetuseks.
- 34 NOA palus oma 14. juuli 2006. aasta avalduses selle menetlusse astumise taotluse
rahuldamata jätta. Samal kuupäeval esitas ta taotluse asja konfidentsiaalseks käsitle-
miseks Aeroporia Aigaiou suhtes seoses terve vaidlustatud otsusega, kuni selle mitte-
konfidentsiaalne versioon avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas, ja seoses hagiavaldu-
ses, repliigis ja nende lisades esitatud teatud andmetega.

- 35 Kuuenda koja esimehe 6. juuni 2008. aasta määrusega lubati Aeroporia Aigaioul komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astuda. See määrus nägi ette, et menetlusse astujale edastatakse vastavalt kodukorra artikli 116 lõikele 2 menetluskirjelduste mittekonfidentsiaalne versioon, ning kehtestas tähtaja menetlusse astuja märkuste esitamiseks, ilma et see mõjutaks võimalust neid märkusi hiljem vajaduse korral täiendada pärast seda, kui on tehtud otsus konfidentsiaalse käsitlemise taotluse põhjendatuse kohta.
- 36 Menetlusse astuja esitas 25. juunil 2008 Üldkohtu kantseleisse avalduse, milles ta vaidlustas NOA esitatud konfidentsiaalse käsitlemise taotluse. Ta taotles kõigi menetluskirjelduste terviklikku edastamist ning andis teada oma kavatsusest esitada menetlusse astuja märkused talle edastatud aktide mittekonfidentsiaalsete versioonide alusel. Ta esitas menetlusse astuja märkused 22. juulil 2008.
- 37 Hageja esitas kohtuasjas T-416/05 8. märtsil 2010 Üldkohtu kantseleisse kirja vastuseks Üldkohtu küsimustele, mis käsitlesid tema konfidentsiaalse käsitlemise taotlust, ning loobus sellest taotlusest pärast seda, kui tema suhtes oli kohaldatud likvideerimise erikorda ja ta oli erastamismenetluse järel lõpetanud igasuguse äritegevuse. Menetlusse astujal paluti esitada täiendavad märkused.
- 38 Kohtuasjas T-423/05 esitas Aeroporia Aigaiou 17. mail 2006 Üldkohtu kantseleisse taotluse menetlusse astumiseks komisjoni nõuete toetuseks. Hageja palus 28. juuli 2006. aasta avalduses selle menetlusse astumise taotluse rahuldamata jätta. Samal kuupäeval esitas ta taotluse asja konfidentsiaalseks käsitlemiseks Aeroporia Aigaiou suhtes.

- 39 Kuuenda koja esimehe 6. juuni 2008. aasta määrusega lubati Aeroporia Aigaioul komisjoni nõuete toetuseks kohtuasjas T-423/05 menetlusse astuda. See määrus nägi ette, et menetlusse astujale edastatakse vastavalt kodukorra artikli 116 lõikele 2 mõistliku aja jooksul kohtuistungil ettekanne, et ta saaks esitada oma võimalikud märkused kohtuistungil ajal.
- 40 Hageja esitas kohtuasjas T-423/05 10. mail 2010 Üldkohtu kantseleisse kirja vastuseks Üldkohtu küsimustele, mis käsitlesid eelkõige tema konfidentsiaalse käsitlemise taotlust, ning loobus sellest taotlusest pärast seda, kui tema suhtes oli erastamismenetluse järel kohaldatud likvideerimise erikorda.
- 41 Pärast kõigi poolte ärakuulamist liideti Üldkohtu kuuenda koja esimehe 18. mail 2010. aasta määrusega kohtuasjad T-415/05, T-416/05 ja T-423/05 suuliseks menetlemiseks ja kohtuotsuse tegemiseks.
- 42 Kuna kohtunik Tchipevil ei olnud võimalik asja läbivaatamisel osaleda, otsustas Üldkohtu esimees kodukorra artikli 32 lõike 3 alusel koja koosseisu täiendamiseks ise kohtuasjade arutamisel osaleda.
- 43 Kohtuasjas T-415/05 palub hageja Üldkohtul:
- tühistada vaidlustatud otsuse täielikult või osaliselt;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.

44 Kohtuasjas T-416/05 palub hageja Üldkohtul:

- tühistada vaidlustatud otsuse artikli 1 lõiked 1 ja 4 ja artikkel 2 teda puudutavas osas;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

45 Kohtuasjas T-423/05 palub hageja Üldkohtul:

- tühistada vaidlustatud otsus täielikult või osaliselt talle antud abi osas;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

46 Kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05 palub komisjon, keda toetab Aeroporia Aigaiou, Üldkohtul:

- jätta hagid rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejatelt.

- 47 Ettekandja-kohtuniku ettekande alusel otsustas Üldkohus (kuues koda) alustada suulist menetlust ilma esialgsete menetlustoiminguteta. Menetlust korraldavate meetmete raames paluti pooltel vastata Üldkohtu kirjalikele küsimustele ja esitada teatud dokumente. Pooled täitsid need nõuded.
- 48 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 14. juuni 2010. aasta kohtuistungil.
- 49 Kohtuasjas T-415/05, kus Kreeka Vabariik oli taotlenud asja saatmist suurkojale, kinnitas see liikmesriik kohtuistungil nimetatud taotluse tagasivõtmist.

Õiguslik käsitlus

A – Hagejate põhjendatud huvi äralangemine

1. Poolte argumendid

- 50 Vastuseks Üldkohtu küsimusele esitatud kirjalikes märkustes väitis komisjon, et kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05 ei olnud hagejatel NOA ja OA pärast nende likvideerimismenetluse algatamist erastamismenetluse järel enam kehtivat põhjendatud huvi.

- 51 Komisjon väitis samuti, et kohtuasjas T-415/05 ei olnud Kreeka Vabariigil enam põhjendatud huvi pärast vaidlustatud otsuses käsitletud abi tagasimaksmist.
- 52 Sellega seoses väitis komisjon, et Kreeka Vabariigi huvid, kes on NOA ja OA ainuaktsionär ja kui mitte ainus, siis kindlasti peamine võlausaldaja, on vaidlustatud abi tagastamisega täiesti rahuldatud. Vaidlustatud otsuse tühistamine ei too seega midagi enamat kaasa. Nimelt ei võimalda ükski asjaolu järeldada, et pärast seda, kui need äriühingud maksavad Kreeka Vabariigi eelisjärjekorras olevad võlanõuded, võiks olla võimalik täita muude võlausaldajate võlanõudeid.
- 53 Kreeka Vabariik vaidles kohtuistungil ning NOA ja OA vaidlesid nii oma kirjalikes vastustes Üldkohtu küsimustele kui ka kohtuistungil vastu komisjoni nende argumentidele. Nad rõhutasid eelkõige, et töösuhetest ja hüpoteekidest tulenevad nõuded olid riigi omadega võrreldes kõrgemal järjekohal.
- 54 Lõpuks väitis menetlusse astuja kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05 vastuses Üldkohtu poolt kohtuasjas T-416/05 esitatud kirjalikule küsimusele ja kohtuistungil nende kahes kohtuasjas, et tal on endiselt põhjendatud huvi astuda komisjoni nõuete toetusks menetlusse ka pärast hagejate likvideerimismenetluse alustamist.

- 55 NOA vaidles vastuseks Üldkohtu kirjalikule küsimusele ning kohtuistungil ning OA vaidles kohtuistungil vastu sellele, et Aeroporja Aigaioul on endiselt põhjendatud huvi menetlusse astumiseks.

2. Üldkohtu hinnang

- 56 Vastuvõetavuse tingimused kuuluvad vastuvõetavust takistavate asjaolude alla, mida liidu kohus võib omal algatusel igal ajal kontrollida (vt Üldkohtu 10. märtsi 2005. aasta määrus liidetud kohtuasjades T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, T-245/00–T-248/00, T-250/00, T-252/00, T-256/00–T-259/00, T-265/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, T-274/00–T-276/00, T-281/00, T-287/00 ja T-296/00: Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia jt vs. komisjon (EKL 2005, lk II-787, punkt 22 ja viidatud kohtupraktika). Arvestades käesolevas asjas poolte argumente, tuleb kontrollida, kas hagejad võivad oma hagi jätkata pärast seda, kui NOA ja OA suhtes on likvideerimismenetlus algatatud, ja pärast kõnealuse abi viidatud tagastamist.
- 57 Mis puudutab esiteks Kreeka Vabariigi esitatud hagi (kohtuasi T-415/05) väidetavat vastuvõetamatust, siis tuleb rõhutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt teeb EÜ artikkel 230 selget vahet ühelt poolt ühenduse institutsioonide ja liikmesriikide ning teiselt poolt füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusel tühistamishagi esitamiseks: nimelt annab selle artikli teine lõik liikmesriikidele õiguse esitada komisjoni otsuste seaduslikkuse vaidlustamiseks tühistamishagi, ilma et selle õiguse kasutamine oleks seatud sõltuvusse põhjendatud huvi olemasolust. Seega ei pea liikmesriik hagi vastuvõetavaks tunnistamiseks tõendama, et tema poolt vaidlustatav komisjoni akt tekitab tema jaoks õiguslikke tagajärgi. Kuid selleks, et liikmesriik saaks komisjoni akti peale tühistamishagi esitada, peab kõnealune akt olema vastu võetud õiguslike tagajärgede loomise eesmärgil (Euroopa Kohtu 27. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-208/99: Portugal vs. komisjon, EKL 2001, lk I-9183, punktid 22–24; vt selle kohta ka Üldkohtu 21. mai 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04,

T-450/04 ja T-456/04: Prantsusmaa *vs.* komisjon, EKL 2010, lk II-2099, punktid 118–120).

- 58 Käesolevas asjas määratles komisjon NOA-le ja OA-le antud vaidlusalused meetmed riigiabiks ning tunnistas need ühisturuga kokkusobimatuks.
- 59 Sellest tuleneb, et sellel otsusel on kohustuslikud õiguslikud tagajärjed ning see on seega vaidlustatav akt.
- 60 Seetõttu võib Kreeka Vabariik, kes vaidleb eelkõige vastu vaidlusaluste meetmete määratlemisele riigiabiks, pelgalt seetõttu, et tegu on liikmesriigiga, esitada vaidlustatud otsuse peale tühistamishagi ja võib seetõttu üksnes selle omaduse alusel seda hagi jätkata.
- 61 Mis puudutab teiseks seda, et NOA-I (kohtuasi T-416/05) ja OA-I (kohtuasi T-423/05) puudub väidetavalt põhjendatud huvi, siis tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt peab hageja põhjendatud huvi jätkuma kuni kohtuotsuse kuulutamiseni. Nimelt ei ole enam vaja hagi osas otsust teha, kui hageja on kaotanud mis tahes isikliku huvi vaidlustatud akti tühistamise suhtes sündmuse tõttu, mis menetluse käigus juhtus, mille tagajärjel ei saa selle akti tühistamine ise omada õiguslike tagajärgi hageja suhtes (Üldkohtu 9. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-301/01: Alitalia *vs.* komisjon,

EKL 2008, lk II-1753, punkt 37, ja 19. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas T-42/06 R: Gollnisch vs. parlament, EKL 2010, lk II-1135, punkt 61).

- 62 Käesolevas asjas piisab märkimisest, et hagejaks olevad äriühingud, kes täpsustasid oma vastustes Üldkohtu kirjalikele küsimustele, et nad olid väidetava abi täielikult tagastanud vastavalt vaidlustatud otsusele, väidavad õigustatult, et neil on endiselt isiklik ja kehtiv huvi oma hagi jätkata, kuna kui vaidlustatud otsus tühistatakse, siis peab Kreeka Vabariik neile tagastama tagasi makstud summad, mis kajastuvad nende vastavates lõpetamibilanssides vara hulgas.
- 63 Sellest tuleneb, et käesolevad hagid on vastuvõetavad.
- 64 Lisaks, mis puudutab kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05 küsimust, kas Aeroporia Aigaioul on endiselt otsene ja kehtiv huvi vaidluste lahenduse suhtes Euroopa Kohtu kodukorra artikli 40 teise lõigu alusel, siis piisab meenutamisest, et eespool viidatud määrustes Olympiakes Aerogrammes vs. komisjon (punkt 28) ja Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon (punkt 23), kus nõustuti Aeropori Aigaiou menetlusse astumisega komisjoni nõuete toetuseks, tunnistati sellise otsese ja kehtiva huvi olemasolu, kuna menetlusse astuja oli esiteks OA ja NOA (kes olid vaidlustatud otsuses käsitletud abi saajad) konkurent, ja teiseks oli aktiivselt osalenud ametlikus uurimismenetluses, mille järel talle soodne vaidlustatud otsus vastu võeti. Kuni tunnistatakse NOA ja OA huvi vaidlustatud otsuse tühistamise vastu ja seda isegi pärast nende likvideerimismenetluse algatamist, on ka Aeroporia Aigaioul vastav huvi komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astuda, et kaitsta selle otsuse õiguspärasust, olgu siis kas või selleks, et käsitleda kahju hüvitamise taotlusi, millele järgnevad võimalikud hagid,

mis tuginevad sellele, et eespool viidatud konkurentsiperioodi jooksul anti õigusvastaselt abi, mis talle kahju tekitas.

- 65 Seega tuleb nõustuda, et Aeroporia Aigaioul kui menetlusse astujal on endiselt huvi käesolevate vaidluste lahenduse suhtes.

B – Põhiküsimus

- 66 Hagejad vaidlevad vastu komisjoni järeldustele, mis puudutavad esiteks OA ja NOA vahelist majanduslikku järjepidevust abi tagastamise eesmärgil (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05), teiseks riigiabi andmist NOA-le (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05) ja kolmandaks riigiabi andmist OA-le (kohtuasjad T-415/05, T-416/05 ja T-423/05). Lisaks viitavad nad neljandaks sellele, et on rikutud asjaomase liikmesriigi õigust olla ära kuulatud (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05), viiendaks proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05) ja kuuendaks *ne bis in idem* põhimõtte rikkumisele (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05).
- 67 Enne kui neid erinevaid väiteid järjest käsitleda, tuleb kõigepealt välja tuua, et kohtuasjas T-416/05 viitas NOA komisjoni väidetavate uute väidete vastuvõetamatusele (vt eespool punkt 34). Nende väidete vastuvõetavust uuritakse nendega seotud väidete hindamisel (vt järgnevad punktid 116, 117, 129–131, 208 ja 409).

1. *OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamine abi tagastamise eesmärgil (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05)*

a) Poolte argumendid

- 68 Mis puudutab kõnealuse abi saajate tuvastamist abi tagastamise eesmärgil, siis vaidlevad Kreeka Vabariik ja NOA vastu komisjoni järeldusele, et OA ja NOA vahel esines majanduslik järjepidevus, kuna seda järeldust võib tõlgendada vastavalt vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikele 4 koostoimes artikliga 2 nii, et NOA-le pannakse kohustus maksta tagasi OA-le pärast 11. detsembri 2002. aasta otsuse tegemist ja enne eraldamist antud abi.
- 69 Esiteks leiavad hagejad, et sellekohase selge ja täpse tagastamiskorralduse puudumine vaidlustatud otsuse resolutsioonis vastavalt EÜ artiklile 88 ja määruse nr 659/1999 artiklile 14 tähendab, et sellest otsusest ei tule NOA-le mingit kohustust sellist abi tagasi maksta.
- 70 Kreeka Vabariik väidab, et komisjoni ebatäpsus nii vaidlustatud otsuses kui ka tema menetlusdokumentides, mis kinnitavad vastuolusid, tekitavad küsimuse, miks ja kui suures ulatuses hõlmati vaidlustatud otsusesse (põhjendused 178–183) eespool viidatud järeldus seoses NOA õigusjärglusest OA-le abi tagastamise eesmärgil, kuigi komisjon tunnistas ise kostja vastuses, et see järeldus puudutas üksnes 11. detsembri

2002. aasta otsust ning ei omanud mingit õiguslikku tagajärge vaidlustatud otsusele, ja ta viitab põhjendatud huvi puudumisele selles küsimuses.

- ⁷¹ Seega on hädavajalik vastavalt õiguskindluse põhimõttele selgitada, kas vaidlustatud otsus näeb ette, et NOA-d võib kohustada tagasi maksma eelkõige vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud abi, nii et Üldkohus saaks õigeaegselt käesoleva hagi raames uurida küsimust NOA õigusjärglusest OA suhtes seoses abi tagastamisega.
- ⁷² Teiseks väidavad Kreeka Vabariik ja NOA, et vaidlustatud otsuses (põhjendus 183) esitatud komisjoni kinnituses, et NOA-d tuleb lugeda vähemalt lennundustegevuse sektori eraldamise eelse abi tagastamisega seoses OA õigusjärglaseks, on tehtud ilme hindamisviga ja seal puudub põhjendus.
- ⁷³ Hagejad tunnistavad, et kohtupraktika kohaselt võib komisjon olla kohustatud nõudma, et abi tagastamine ei piirduks abi esialgse saajaga, vaid ulatuks ka ettevõtjale, kes võib jätkata esialgse ettevõtja tegevust tänu talle üle viidud tootmisvahenditele, kui kahe ettevõtja vahel esineb majanduslik järjepidevus (Euroopa Kohtu 8. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-328/99 ja C-399/00: Itaalia ja SIM 2 Multimedia vs. komisjon, EKL 2003, lk I-4035, punkt 77). Siiski ilmneb sellest kohtupraktikast, et esiteks on abi tagasinõudmine kolmandalt isikult üksnes võimalus ja teiseks peab esinema majanduslik järjepidevus.

- 74 Eelkõige ei saa raskustes oleva äriühingu võimalust võtta saneerimismeetmeid kärpida *a priori* ühisturuga kokkusobimatu riigiabi sissenõudmisega seonduvate nõudmiste tõttu (eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja SIM 2 Multimedia vs. komisjon, punkt 76). Vastupidi komisjoni väidetele võetakse kavatsust hoida kõrvale tagasimaksimise kohustusest arvesse lõpetamise-ümberkorraldamise tehingu majandusliku loogika uurimisel (eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja SIM 2 Multimedia vs. komisjon, punkt 17, ja Üldkohtu 19. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-324/00: CDA Datenträger Albrechts vs. komisjon, EKL 2005, lk II-4309, punktid 102–104).
- 75 Sellega seoses meenutavad hagejad, et abi saanud äriühingu poolt oma vara ühe osa üleandmine teisele juriidilisele isikule, et tagada talle võimalus tegutseda ilma, et teda ohustaks õiguslik ja majanduslik ebakindlus, mis ähvardavad tema tegevusvaldkonna selle osa käitamise jätkamist, ei tõenda iseenesest veel seda, et sooviti tagastamiskorralduse tagajärgedest tahtlikult kõrvale hoida (eespool viidatud kohtuotsus CDA Datenträger Albrechts vs. komisjon, punkt 98).
- 76 Vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale on käesolevas asjas määrav kriteerium seega asjaolu, et ümberkorraldamise tingis kergema tagasisaamise majanduslik loogika, ning selle eesmärk ei olnud tagastamiskorralduse tagajärgedest kõrvale hoida.
- 77 Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise ja erastamise laiema kava raames lennundustegevuse lahutamine kontsernist oli mõeldud selle sektori müügiks kõige suurema kasumiga. Nimelt ületas uue lennuettevõtja NOA väärtus kaugelt üleantud vara osade summat. Seda kasvatas asjaolu, et olid olemas usaldusväärne ja paindlik

lennukite kogum, hästi koolitatud personal, oskusteave ja kogemus siseriiklikul turul, kaubanduslik maine ja usaldusväärsus, koostööpartnerite võrgustik, koostöölepingud ja teenindusaegade kättesaadavus.

78 Hagejad leiavad seetõttu, et vastavalt erainvestori kriteeriumile oli seadusega nr 3185/2003 ette nähtud ümberkorraldamine tingitud Olympic Airwaysi kontserni erastamise majanduslikust loogikast, mille eesmärk oli abi tõhusam tagastamine, ning seda ei viidud läbi eesmärgiga hoida kõrvale tagastamiskorralduse tagajärgedest. Nimelt valis Kreeka Vabariik pärast viljatuid katseid OA-d erastada hoopis selle, et eraldas kontserni tegevusharud, et neid maksimaalse kasumiga üksikult erastada. Sellega seoses vaidleb NOA vastu eelkõige vaidlustatud otsuses (põhjendus 178) esitatud komisjoni järeldusele, et Kreeka Vabariigi kavatsus selle kontserni ümberkorraldamisel oli võimaldada lennundustegevuse jätkamist.

79 Kreeka Vabariik ja NOA väidavad, et käesolevas asjas – nagu ka eespool viidatud kohtuotsuse CDA Datenträger Albrechts vs. komisjon aluseks olnud asjas – ei kahtlenud äriühingu põhivara, kui vara üks osa temalt (nimelt OA) ära võeti, kuna vastav osa kohustusi anti samuti üle. Komisjon tunnistas lisaks, et NOA-le läksid üle võlad summas 145 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 117).

80 Lisaks, vastupidi vaidlustatud otsuses (põhjendus 179) esitatud komisjoni väidetele ei võtnud OA vara teatud osa ülekanndmine NOA-le OA-lt tema tulusid. Nimelt jätkas OA tegevust maapealse teeninduse, lennukite hoolduse ja paranduse, toitlustamise, informaatika ja kütusetarne sektorites. OA sai kaubandustehingute tingimuste alusel NOA-lt väga olulist tulu.

- 81 Selles olukorras on ekslik komisjoni väide, et NOA asutamine kujutas endast kunstlikku ümberkorraldamist sama kontserni sees. Nimelt on Kreeka Vabariigil seaduse nr 3185/2003 alusel NOA aktsiad üksnes erastamise eesmärgil. Lisaks, kuna NOA ei saanud mingeid eeliseid OA vara ühte osa omandava äriühinguna ja OA jätkas tegevust, siis ei esinenud majanduslikku järjepidevust nende kahe äriühingu vahel, mis õigustaks NOA-lt OA-le antud abi tagasinõudmist (Euroopa Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-277/00: Saksamaa *vs.* komisjon, EKL 2004, lk I-3925, punkt 81).
- 82 Vastupidi komisjoni väidetele ei tunnistanud Kreeka Vabariik oma 2. juuni 2005. aasta kirjas, et NOA oli olnud OA õigusjärglane. Ta tunnistab üksnes seda, et kui kogu abi ei oleks olnud võimalik OA-lt tagasi nõuda pärast selle äriühingu likvideerimise järgse vara ammendamist, siis võis abi tagasi nõuda äriühingutelt, kes olid OA õigusjärglased, kui olid täidetud ühenduse kohtupraktikas esitatud tingimused tagasimiskohustuse õigusjärgluse kohta. Siiski ei olnud see tingimus täidetud. Kuna NOA erastamismenetluse lõppemine oli väga lähedal, siis viitasid Kreeka ametiasutused eelnevalt mainitud kirjas otsesõnu tingimusele, mis puudutas mõistliku turuhinnaga müüki.
- 83 Viidates kostja vastuses (punkt 76) sellele, et ümberkorraldamine ise ei olnud vaidlustatud otsuse esemeks ega nõudnud seega üksikasjalikku analüüsi, et hinnata, kas NOA oli OA õigusjärglane, siis tunnistab komisjon, et ta ei võtnud arvesse kesket nõuet, mis puudutas selle tehingu majanduslikku loogikat.
- 84 Seetõttu on vaidlustatud otsuse järelduse – et NOA oli OA õigusjärglane abi tagastamise tähenduses – põhjendused ebapiisavad, kuna komisjon ei uurinud NOA

asutamismenetluse majanduslikku loogikat kui OA ümberkorraldamise ja erastamise osa, mille eesmärk oli saada tagasi võimalikult suur osa õigusvastaselt makstud abist.

⁸⁵ Lõpuks vaidlevad Kreeka Vabariik ja NOA vastu sellele, kuidas komisjon tõlgendas 12. mai 2005. aasta kohtuotsust. Nad märgivad, et Euroopa Kohus võttis seisukoha üksnes 11. detsembri 2002. aasta otsust täitva seaduse nr 3185/2003 õiguslike ja rahaliste tagajärgede osas. Euroopa Kohus ei võtnud seisukohta ei nende kavatsuste kohta, mis tingisid lennundustegevuse sektori eraldamise, ega ka selle ümberkorralduse kokkusobivuse kohta EÜ artikliga 87 ega ka küsimuse kohta, kas NOA võis lugeda OA õigusjärglaseks 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tagastamise küsimustes. Selle liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames ei saanud Euroopa Kohus muuseas uurida, kas NOA oli OA õigusjärglane abi tagastamise eesmärgil, kuna hagi esitamise hetkel 2. oktoobril 2003 ei olnud NOA-d veel asutatud.

⁸⁶ Euroopa Kohus ütles 12. mai 2005. aasta otsuses üksnes seda, et OA vara ühe osa üleminek NOA-le tähendas, et siseriikliku õiguse alusel oli võimatu nõuda tagasi OA-le antud abi. Siiski jõudis kohus sellele järeldusele nii, et ta märkis, et viidi üle „kõik [OA] võlgadest vabad varad” (kohtuotsuse punkt 33). Olukord ei olnud aga selline, kuna komisjon tunnistas vahepeal, et OA säilitas olulise osa oma varadest ning andis NOA-le üle suure osa võlgasid. Seega muudab ja moonutab komisjon Euroopa Kohtu 12. mai 2005. aasta otsuses esitatud arutluskäiku, väites, et Euroopa Kohus oli tuvas-tanud kõige kasumlikumate varade ülemineku NOA-le.

- 87 Kõigil neil põhjustel on komisjoni järeldused OA ja NOA vahelise väidetava majandusliku järjepidevuse kohta ekslikud ja põhjendamata.
- 88 Komisjon esitab kõigepealt oma tõlgenduse vaidlustatud otsuse kohta. Kohtuasjades T-415/05 ja T-416/05 esitatud kostja vastustes märgib ta alustuseks, et erinevalt 12. mai 2005. aasta kohtuotsusest ei käsitle vaidlustatud otsus küsimust OA-le antud abi tagasinõudmist NOA-lt. Komisjon tuletab sellest, et Kreeka Vabariigil ja NOA-l ei ole kehtivat põhjendatud huvi kaevata selle otsuse põhjenduste peale, mis käsitlevad NOA määratlemist OA õigusjärglasena.
- 89 Siiski kaitseb komisjon vasturepliigis oma seisukohta, et vaidlustatud otsuse artiklist 2, tõlgendatuna koostoimes selle otsuse põhjendustega, ilmneb selgelt, et vähemalt enne eraldamist OA-le antud abi tuleb tagasi nõuda mitte üksnes sellelt äriühingult, vaid ka NOA-lt. Seetõttu tunnistab ta Kreeka Vabariigi ja NOA põhjendatud huvi vaidlustada kohustust nõuda OA-le antud abi tagasi NOA-lt.
- 90 Komisjon selgitab seda seisukohamuutust asjaoluga, et teda teavitati alles kohtuasjas T-416/05 esitatud repliigis NOA asutamise täpsest kuupäevast 13. detsembrist 2003, kui see äriühing asutati ja tegevust alustas.

- 91 Tõend selle täpse kuupäeva kohta „aktiveeris reservatsiooni”, mille komisjon oli korralduslikult esitanud seoses eraldamisele eelnenud abi tegeliku saaja tuvastamisega.
- 92 Mis puudutab OA-le eraldamise järgselt makstud vaidlusalust abi, siis võib ja peab need tagasi nõudma NOA-lt, kui vaidlustatud otsuse täitmise käigus tõendatakse, et kasu nendest kanti üle NOA-le. Komisjon väidab sellega seoses, et OA andis NOA-le üle Kreeka Vabariigi poolt antud abist tuleneva eelise, allrentides uuele lennuettevõtjale lennukeid hinnaga, mis oli madalam hinnast, mida ta ise peamistele rendileandjatele maksis.
- 93 Komisjon täpsustab, et tagastamiskohustuse jagamine OA ja NOA vahel tuleb kindlaks määrata vaidlustatud otsuse täitmise käigus.
- 94 Teiseks vaidleb komisjon kohtuasjades T-415/05 ja T-416/05 vastu hagejate argumentidele, millega soovitakse tõendada, et NOA ei olnud vaidlustatud abi tagastamise eesmärgil OA õigusjärglane. Ta väitis, et abi tagasinõudmine üksuselt, kes saab abist oma majandustegevuses tulu, soovib taastada nõuetekohase konkurentsi tingimusi.
- 95 Kohtuasjas T-416/05 komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astunud Aeroporia Aigaiou märgib, et 12. mai 2005. aasta kohtuotsus lahendas küsimuse OA ja NOA majanduslikust järjepidevusest.

b) Üldkohtu hinnang

- ⁹⁶ Kõigepealt tuleb märkida, et vastuseks Üldkohtu poolt kohtuistungil esitatud küsimusele ei kinnitanud komisjon OA väidet, mis oli esitatud vastuseks ühele Üldkohtu kirjalikule küsimusele ja mida korrati kohtuistungil, et see äriühing oli vastavalt vaidlustatud otsuse artiklile 2 täielikult tagastanud talle tasutud vaidlusaluse abi koos intressidega. Nimelt esitas komisjon kahtlusi selle abi täieliku tagastamise osas, märkides, et OA ja NOA lõpetamist arvestades ei nõudnud ta Kreeka Vabariigilt OA-le tasutud vaidlusaluse abi tagastamist.
- ⁹⁷ Kreeka Vabariik ja NOA teatasid omakorda kohtuistungil, et nad väidavad endiselt vastu NOA määratlemisele OA õigusjärglaseks OA-le tasutud abi tagastamise eesmärgil.
- ⁹⁸ Selles kontekstis tuleb kõigepealt kindlaks määrata need OA kasuks võetud meetmed, mille osas võib esineda kohustus nõuda neid tagasi NOA-lt; teiseks tuleb määratleda vaidlustatud otsuse õiguslik ulatus seoses järeldusega, et NOA on OA õigusjärglane abi tagastamise eesmärgil, ning kolmandaks hinnata tagastamiskohustuse NOA-le laiendamise põhjendatust.

OA kasuks võetud meetmete kindlaksmääramine, mille osas võib esineda kohustus nõuda need tagasi NOA-lt

- ⁹⁹ Nagu Euroopa Kohus märkis 12. mai 2005. aasta otsuses (punkt 32), tuleb kõigepealt eristada ümberkorraldusmeetmete endi uurimist vastavalt EÜ artikli 87 kohaldamise tingimustele ja täiesti iseseisvat küsimust, kas NOA-d võib lugeda OA õigusjärglaseks seoses lennundustegevusega, et nõuda tagasi OA-le enne eraldamist antud abi. Viidatud kohtuotsuse aluseks olnud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi käsitles üksnes hinnangut sellele, mis olid nende ümberkorraldusmeetmete õiguslikud ja rahalised tagajärjed 11. detsembri 2002. aasta otsuse täitmisele.
- ¹⁰⁰ Andmete esitamise korraldusest ja ka 16. märtsi 2004. aasta otsusest algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 esitatud menetlus ilmneb, et komisjoni uurimine puudutas käesolevas asjas kõiki Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise ja erastamisega seotud meetmeid, mis võisid hõlmata riigiabi (vt eespool punktid 12 ja 16–18).
- ¹⁰¹ Siiski ei uurita vaidlustatud otsuses ümberkorraldusmeetmeid sellistena lähtuvalt nende määratlemisest EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise tingimuste alusel. Komisjon hindab nende laadi ja eelkõige seost OA ja NOA vahel üksnes selleks, et esiteks tõendada OA ja NOA vahelist majanduslikku järjepidevust vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil ja teiseks määratleda uuritud meetmeid nende kontekstis (vt eelkõige järgnevad punktid 164–178).

- 102 Mis puudutab täpsemalt abi tagastamist, siis võib üksnes komisjon vaidlustatud otsuses hinnata küsimust NOA õigusjärglusest OA suhtes, et nõuda tagasi selles otsuses käsitletud uus OA-le antud abi. Et täita selles otsuses sisalduvat tagastamiskohustust, lahendas 12. mai 2005. aasta kohtuotsus nimelt küsimuse, kes olid 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tegelikud saajad (vt eespool punktid 7, 8 ja 99).
- 103 Lisaks tuleb märkida, et küsimus NOA õigusjärglusest OA suhtes seoses abi tagastamisega võib tekkida üksnes seoses selle abiga, mis anti OA-le enne lennundustegevuse eraldamist ja NOA asutamist.
- 104 Nimelt, kui nende kahe äriühingu vahel esineb majanduslik järjepidevus, siis võib NOA-d lugeda lennundustegevuse sektorit toetanud sellise abi tegelikuks saajaks, mis anti endisele lennuettevõtjale OA-le enne seda, kui NOA nimetatud tegevuse üle võttis.
- 105 Seevastu ei saa erinevalt komisjoni poolt vasturepliigis esitatud väidetele (vt eespool punkt 92) seda vaidlusalust abi, mille OA sai pärast eraldamist, NOA-lt tagasi nõuda pelgalt seetõttu, et see äriühing sai abist kaudselt kasu. Nimelt, isegi kui oletada – nagu tegi komisjon –, et pärast eraldamist OA-le antud abi võimaldas sellele äriühingul omakorda anda uuele äriühingule NOA eeliseid, mida viimane ei oleks normaalse turutingimuste korral saanud (see ei ole aga tõendatud), ei piisaks vaid sellest asjaolust, et järeldada, et NOA oli OA-le antud abi tegelik saaja.

- 106 Nimelt, kuna pärast eraldamist ei olnud kahe äriühingu, OA ja NOA vahel majanduslikku ühtsust – komisjon ei vaidlustagi vaidlustatud otsuses seda, et need ühingud on õiguslikult ja rahaliselt iseseisvad –, siis peab komisjon igal juhul selgelt tuvastama, millise eelise OA väidetavalt NOA-le andis ja hindama seda eraldi, võttes arvesse EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise tingimusi (vt selle kohta Euroopa Kohtu 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-222/04: *Cassa di Risparmio di Firenze jt*, EKL 2006, lk I-289, punktid 112–114, ja Üldkohtu 25. juuni 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-371/94 ja T-394/94: *British Airways jt vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-2405, punktid 313 ja 314). Pealegi kasutas komisjon seda võtet vaidlustatud otsuses seoses NOA-le lennukite madalate rendihindade näol antud abiga (vt järgnevad punktid 154–253).
- 107 Sellest tuleneb, et käesolevas asjas, nagu märgivad ka hagejad, on küsimus NOA õigusjärglusest OA suhtes seoses vaidlustatud abi tagastamisega esitatud üksnes seoses OA-le väidetavalt antud abiga, mis seisnes vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud sallivas suhtumises maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete maksmata jätmisesse selle äriühingu poolt, kuivõrd see abi eelneb eraldamisele. Nimelt anti selle otsuse artikli 1 lõigetes 2 ja 3 käsitletud abi OA-le pärast eraldamist.
- 108 Sellega seoses tuleb kohe märkida, et hagejate poolt kohtuasjades T-415/06 ja T-423/05 esitatud väited vaidlustatud otsuse artikli 1 lõike 4 tühistamiseks tuleb tagasi lükata, nagu Üldkohus järgnevalt sedastab (vt järgnevad punktid 378–394).
- 109 Selles olukorras tuleb kindlaks määrata vaidlustatud otsuse õiguslik ulatus seoses järeldusega, et OA ja NOA vahel esines majanduslik järjepidevus selle otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud abi tagastamise eesmärgil, niivõrd kuivõrd see abi anti enne 11. detsembril 2003.

Vaidlustatud otsuse õiguslik ulatus seoses järeldusega, et vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil on NOA OA õigusjärglane

- 110 Kõigepealt tuleb märkida, et vaidlustatud otsus võeti vastu 14. septembril 2005 ning komisjonil oli selle tegemise ajal kõik vajalikud andmed, et tuvastada otsuses endas abisaajad, kellelt kõnealune abi tuli tagasi nõuda. Selles küsimuses on käesoleva juhtumi asjaolud erinevad sellest, mida komisjon käsitles 11. detsembri 2002. aasta otsuses, mis eelnes Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisele ja NOA asutamisele 2003. aasta detsembris.
- 111 Siiski ei tuvasta komisjon vaidlustatud otsuse resolutsioonis otsesõnu, et NOA on selle otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud OA-le antud abi ühe osa tegelik saaja.
- 112 Komisjon piirdub nimelt sellega, et vaidlustatud otsuse artiklis 2 on märgitud, et Kreeka Vabariik nõuab selle otsuse artiklis 1 käsitletud abi selle „saajatelt” tagasi. Mis puudutab vaidlustatud otsuse artikli 1 lõiget 4, siis on seal otsesõnu käsitletud OA-le antud ebaseaduslikku abi, mis seisnes Kreeka Vabariigi sallivas suhtumises selle äriühingu maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgadesse riigi ees, ning see ei viita NOA-le kui abi selle osa tegelikule saajale.
- 113 Eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta otsuses komisjon *vs.* Kreeka, kus märgitakse, et Kreeka Vabariik on rikkunud vaidlustatud otsusest tulenevaid kohustusi, ei pidanud Euroopa Kohus vajalikuks uurida nimelt seda, kas selles otsuses oli NOA loetud OA õigusjärglaseks artikli 1 lõikes 4 käsitletud vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil. Nimelt kontrollis Euroopa Kohus selle abi osas üksnes seda, kas vaidlustatud otsuses

olid juhised, mis võimaldasid siseriiklikel ametiasutustel endil ilma ülemääraste raskusteta kindlaks määrata tagastatava abi summad (kohtuotsuse punktid 42–44).

- 114 Selles kontekstis peab Üldkohus vastavalt hagejate väidetele tõlgendama vaidlustatud otsuse sisu seoses võimaliku kohustusega nõuda vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud abi tagasi NOA-lt.
- 115 Kõigepealt tuleb märkida, et komisjon õigustas kohtuasjades T-415/05 ja T-416/05 esitatud vasturepliiikides oma vastuolulisi seisukohti vaidlustatud otsuse tõlgendamise osas ebaselgusega NOA asutamise täpse kuupäeva asjus (vt eespool punkt 90).
- 116 Kohtuasjas T-416/05 viitas NOA, et need argumendid komisjoni väidetava ebaselgusega NOA asutamise täpse kuupäeva asjus on uued ja seetõttu vastuvõetamatud (vt eespool punkt 34).
- 117 Sellega seoses piisab märkimisest, et komisjoni need argumendid on igal juhul asjasepuutumatud. Nimelt peab Üldkohus sõltumata kostjaks oleva institutsiooni pakutud järjestikustest tõlgendustest siiski lõpuks tõlgendama vaidlustatud otsust. Seetõttu ei oma mingit tähendust komisjoni vastuolulised seisukohad vaidlustatud otsuse tõlgendamise osas ja viide ebaselgusele seoses NOA asutamise täpse kuupäevaga, selgitamaks komisjoni seisukoha muutumist, ning need ei saa mõjutada hagejate

kaitseõigusi (Üldkohtu 7. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-228/97: Irish Sugar vs. komisjon, EKL 1999, lk II-2969, punkt 30). Lisaks tuleb märkida, et 16. märtsi 2004. aasta otsus ametliku uurimismenetluse algatamise kohta (punkt 110) ja vaidlustatud otsus (punkt 6) märgivad otsesõnu, et NOA asutati 12. detsembril 2003. Hagejad kinnitasid kohtuistungil, et NOA alustas oma tegevust alates sellest kuupäevast. Isegi kui komisjoni ei teavitatud haldusmenetluse käigus NOA asutamise täpsest kuupäevast 11. detsembrist 2003, ei saanud see asjaolu mõjutada vaidlustatud otsuse sisu – ja seega selle tõlgendamist – seoses sellega, et NOA loeti OA õigusjärglaseks vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil.

118 Vaidlustatud otsuse artikli 2 tõlgendamiseks tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt on riigiabi käsitleva otsuse resolutsioon lahutamatuult seotud selle põhjendava osaga, nii et kui seda on vaja tõlgendada, tuleb arvesse võtta neid põhjendusi, mis viisid sellise otsuse vastuvõtmiseni (vt Euroopa Kohtu 15. mai 1997. aasta otsus kohtuasjas C-355/95 P: TWD vs. komisjon, EKL 1997, lk I-2549, punkt 21, ja 12. mai 2005. aasta kohtuotsus, punkt 41 ning selles viidatud kohtupraktika).

119 Seega tuleb käesolevas asjas kontrollida, kas vaidlustatud otsuse artiklit 2 võib tõlgendada selle otsuse põhjenduste alusel nii, et selles peetakse „artiklis 1 käsitletud abi” saajate all silmas NOA-d kui isikut, kes oli OA-le selle otsuse artikli 1 lõikes 4 kirjeldatud vaidlusaluse abi tegelik saaja.

120 Uurides Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise laadi (vaidlustatud otsuse põhjendused 178–183), mida komisjon tegi „abi hindamise” raames (vaidlustatud otsuse punkt 6), analüüsis komisjon detailselt ümberkorraldamise üksikasjalikke

eeskirju, mida Euroopa Kohus võttis juba arvesse 12. mai 2005. aasta kohtuotsuses. Komisjon tugines sellele kohtuotsusele, et teha vaidlustatud otsuse põhjenduses 183 järgmine järeldus:

„On seega selge, et kuigi OA 2003. aasta ümberkorraldamine – millest sai alguse NOA – viis erineva juriidilise üksuse loomiseni, viidi see siiski läbi, et vältida abi tagastamist [11. detsembri] 2002. aasta otsuse alusel, ja et NOA on OA õigusjärglane vähemalt eraldamisele eelnevalt antud riigiabi tagastamise eesmärgil.”

¹²¹ Tõendamaks seda, et NOA oli OA õigusjärglane OA-le tasutud vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil, piirdus komisjon seega selliste asjaolude arendamisega, millele Euroopa Kohus tugines 12. mai 2005. aasta otsuses, et järeldada OA ja NOA majanduslikku järjepidevust 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tagastamise eesmärgil. Nende asjaolude põhjal järeldas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 183 otsesõnu, et tagastamiskohustus laienes NOA-le eelkõige seoses eraldamisele eelnenud ajal OA-le antud vaidlusaluse abiga.

¹²² Lisaks meenutas komisjon seoses NOA-le antud abi kooskõla hindamisega vaidlustatud otsuses (põhjendused 216 ja 217), et kuna NOA oli OA õigusjärglane abi tagastamise eesmärgil, siis ei saa NOA-le antud uut abi tunnistada ühisturuga kokkusobivaks kuni ajani, kui eraldamisele eelnev abi ei ole tagastatud.

- 123 Vaidlustatud otsuse uurimisest ilmneb, et kuigi on kahetsusväärne, et komisjon ei määratlenud selgelt selle otsuse resolutsioonis abisaajaid, kellelt artikli 1 lõikes 4 käsitletud ja eraldamisele eelnev abi tuleb tagasi nõuda, võimaldavad selle otsuse põhjendused kergelt tuvastada NOA kui OA õigusjärglase selle abi tagastamise eesmärgil.
- 124 Selles kontekstis ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 2 koostoimes selle otsuse eespool viidatud põhjendustega ja eelkõige 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse alusel, et komisjon pani Kreeka Vabariigile kohustuse nõuda tagasi enne eraldamist OA-le antud abi mitte üksnes sellelt äriühingult, vaid vajaduse korral ka NOA-lt.
- 125 Vaidlustatud otsuse artiklit 2, mis näeb ette selle otsuse artiklis 1 käsitletud abi tagastamise, tuleb seega tõlgendada nii, et see sisaldab korraldust nõuda tagasi eraldamisele eelnenud abi OA-lt või NOA-lt, ning nende kahe äriühingu vahelise tagastamiskohustuse jagamine tuleb kindlaks määrata selle otsuse täitmise käigus.
- 126 Mis puudutab tagastamiskohustuse jagamist abisaajate vahel, siis tuleb meenutada, et komisjon ei pea otsuses, milles tunnistatakse abi kokkusobimatust ja pannakse kohustus see tagasi nõuda, täpsustama, millises ulatuses iga abisaaja ettevõtja sai kõnealusest abisummast kasu. Asjaomane liikmesriik peab kindlaks määrama summa, mida iga selline ettevõtja peab tagasi maksma, kui riik abi tagasi nõuab. Ettenägematute raskuste puhul võib see liikmesriik tuua need probleemid komisjoni ette hindamiseks, mille puhul peavad komisjon ja liikmesriik vastavalt lojaalse koostöö põhimõttele, mida on kirjeldatud EÜ artiklis 10, tegema koostööd heas usus, et ületada need raskused (vt selle kohta Üldkohtu 11. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades

T-111/01 ja T-133/01: Saxonía Edelmetalle ja ZEMAG vs. komisjon, EKL 2005, lk II-1579, punkt 124).

- 127 Seda lahendust kinnitas 12. mai 2005. aasta kohtuotsus, milles Euroopa Kohus rõhutas asjaomases sektoris kahjustamata konkurentsi taastamise puhtalt majanduslikku kriteeriumi ning tunnistas kaudselt võimalust, et NOA tagastamiskohustus on üksnes teisejärguline. Nimelt piirdus Euroopa Kohus selles otsuses kohustuste rikkumise tuvastamisega, jättes pädevate siseriiklike ametiasutuste ja komisjoni ülesandeks määrata vastastikuse lojaalse koostöö kohustuse raames, kuidas jaguneb tagastamiskohustus OA ja NOA vahel seoses 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abiga.
- 128 Arvestades eespool punktides 123–125 esitatud vaidlustatud otsuse tõlgendust, tuleb käesolevas asjas uurida selle järelduse põhjendusi ja põhjendatust, mis käsitleb OA ja NOA majanduslikku järjepidevust vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud eraldamiseelse abi tagastamise eesmärgil.

Selle järelduse põhjenduste ja põhjendatuse hinnang, mis on esitatud vaidlustatud otsuses ja mille kohaselt NOA oli vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil OA õigusjärglane

- 129 Enne kui uurida hagejate poolt kohtuasjades T-415/05 ja T-416/05 esitatud väiteid ebapiisava põhjenduse ja ilmse hindamisvea kohta, tuleb tagasi lükata NOA argumendid, et komisjoni väidetavad uued väited, mis käsitlesid esiteks Kreeka Vabariigi

väidetavat tahet hoida kõrvale tagastamiskohustusest ja teiseks NOA olemasolu väidetavat õigusvastasust, on vastuvõetamatud (vt eespool punkt 34).

- ¹³⁰ Nimelt ilmneb komisjoni vasturepliigist selgelt, et ta ei viita ühelegi uuele väitele seoses Kreeka Vabariigi väidetava tahtega hoida kõrvale tagastamiskohustusest Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise ja NOA asutamise teel. Ta arendab seevastu argumenti, millele ta on juba vaidlustatud otsuses ja kostja vastuses viidanud ja mille kohaselt Kreeka Vabariigi kavatsuse puudumine hoida sellest kohustusest kõrvale, nagu hageja väitis, ei oma tähtsust, kuna viidatud ümberkorraldamine takistab abi tagastamist.
- ¹³¹ Mis puudutab komisjoni argumenti, et 12. mai 2005. aasta kohtuotsus mõjutas lausa NOA olemasolu, tunnistades selle ettevõtja ebaseaduslikuks, siis see on seotud pooltevahelise vaidlusega selle kohtuotsuse õigusliku ulatuse kohta seoses vaidlusaluse abi tegeliku saaja tuvastamisega.
- ¹³² Kõigepealt tuleb sisulises küsimuses täpsustada Euroopa Kohtu 12. mai 2005. aasta otsuse ulatust käesolevas asjas, kuivõrd komisjon tugineb OA ja NOA vahelise seose uurimisel eelkõige selles kohtuotsuses arvesse võetud asjaoludele, et järeldada, et NOA on OA õigusjärglane vähemalt eraldamisele eelnenud riigiabi tagastamise eesmärgil (vaidlustatud otsuse põhjendus 183).

- 133 Vastupidi komisjoni poolt Üldkohtule esitatud väidetele on sellel kohtuotsusel seadusjõud üksnes 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tagastamise osas, kuna tuvastatud kohustuste rikkumine puudutas nimelt selle otsuse täitmata jätmist.
- 134 Nimelt mis puudutab järeldust, et OA ja NOA vahel on majanduslik järjepidevus, et nõuda tagasi eraldamiseelne abi, siis tuleb märkida, et isegi kui asjasse puutuvad tegurid, mida võib arvesse võtta, on peamises osas samad nii 11. detsembri 2002. aasta otsusega pandud tagastamiskohustuse või vaidlustatud otsusega pandud kohustuse tagastada OA-le enne eraldamist tasutud abi, ei ole kõik asjaolud siiski rangelt identsed. Erinevus seisneb selles, et OA lennundustegevuse vara ülekandmine NOA-le vastavalt sellistele üksikasjalikele eeskirjadele, mis muudavad OA-le antud abi tagasinõudmise NOA-lt võimatuks, toimus pärast 11. detsembri 2002. aasta otsuse tegemist, aga enne vaidlustatud 14. septembri 2005. aasta otsuse vastuvõtmiseni viinud ametliku uurimismenetluse algatamist.
- 135 Vara ülemineku hetk uuele äriühingule on üks kriteeriumidest, mida võib iga juhtumi asjaolusid arvestades erinevas ulatuses arvesse võtta. Nimelt ilmneb kohtupraktikast, et hindamaks, kas raskustes olevale äriühingule tasutud abi tagastamiskohustust võib laiendada uuele äriühingule, kellele vana äriühing kandis üle osa oma varast, kui see ülekandmine võimaldab tuvastada kahe äriühingu vahelise majandusliku järjepidevuse, võib arvesse võtta järgmisi asjaolusid: ülekandmise objekt (vara ja kohustused, tööjõu säilitamine, grupeeritud vara), ülekandmise hind, kes on ülevõtva ja algse ettevõtja aktsionärid või omanikud, ülekandmise hetk (pärast uurimise algust, menetluse algatamist või lõplikku otsust) või tehingu majanduslik loogika (eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja SIM2 Multimedia vs. komisjon, punktid 78, 80 ja 85).

136 Käesolevas asjas tuleb seega kontrollida, kas käesolevale vaidlusele omast faktilist tausta arvestades võis komisjon oma kaalutusõiguse piire ületamata vaidlustatud otsusesse üle kanda Euroopa Kohtu 12. mai 2005. aasta otsuse arutluskäigu, et järeldada OA ja NOA majanduslikku järjepidevust vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil.

137 Mis puudutab eelkõige kriteeriumi vara üleminemise hetkest (kusjuures selle sisu ja ulatust täpsustatakse hiljem, vt järgnev punkt 146), siis piisab, kui praegu meenutada, et 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse aluseks olnud asjas toimus raskustes oleva ettevõtja OA vara ülekandmine uuele ettevõtjale NOA (võimaldamaks 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tagastamist vanalt ettevõtjalt) pärast selle otsuse vastuvõtmist (vt eespool punkt 134). Kohtuasjades, kus tehti eespool viidatud kohtuotsused Itaalia ja SIM2 Multimedia vs. komisjon (punkt 77) ja Saksamaa vs. komisjon (punkt 71), millele 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse analüüsis kaudselt tuginetakse (vt järgnevad punktid 143 ja 144), olid komisjoni väidetud „kõrvalehoidmise” toimingud toimunud ametliku uurimismenetluse käigus, st hetkel, kui siseriiklikele pädevatele asutustele oli teatatud komisjoni kavatsusest algatada uurimismenetlus.

138 Käesolevas asjas tuleb märkida, et korraldus esitada andmeid seoses OA ümberkorraldamise ja erastamisega seotud kõigi meetmetega, mis võivad sisaldada abi, saadeti Kreeka Vabariigile juba 8. septembril 2003. Kreeka Vabariik ja OA ei saanud seega ammugi olla NOA asutamise ajal teadmatutes selles osas, et komisjon võib uurida meetmeid, mis võeti OA kasuks enne eraldamist, ja et need meetmed olid järjepidevad teatud varasema abiga, mida käsitleti 11. detsembri 2002. aasta otsuses ja mis oli OA kasuks antud, mis seisnes Kreeka Vabariigi sallivas suhtumises maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete tasumata jätmissse.

- 139 Selles olukorras ja võttes arvesse asjaolude sarnasust, on Euroopa Kohtu analüüs 12. mai 2005. aasta otsuses, mille kohaselt selleks, et taastada kahjustamata konkurents kõnealusel majandussektoris, võib kohustust tagastada OA-le makstud abi laiendada ka NOA-le, kellele kanti üle OA kõige kasumlikumad tegevusharud, samadel põhjustel kehtiv eraldamiseelsele abile ka käesolevas asjas.
- 140 Sellega seoses ei saa nõustuda sellega, kuidas hagejad tõlgendavad 12. mai 2005. aasta kohtuotsust ja mille kohaselt Euroopa Kohus ei lugenud NOA-d OA õigusjärglaseks abi tagastamise eesmärgil.
- 141 Nimelt nõustus Euroopa Kohus 12. mai 2005. aasta otsuses (punktid 33 ja 34) komisjoni argumendiga, et OA lennundustegevuse sektori võlgadest vabade varade ülekandmine äriühingule NOA viisil, mis tegi siseriiklike õigusnormide alusel võimatuks endise äriühingu OA võlakohustusi uuel äriühingult NOA sisse nõuda, „takistas [...] [11. detsembri 2002. aasta] otsuse [...] tegelikku täitmist ja Kreeka [Vabariigi] poolt selle äriühingu tegevuse toetuseks antud riigiabi sissenõudmist”, ja „[s]eega seati tõsiselt ohtu otsuse eesmärk, mis [oli] suunatud tsiviillennundussektoris moonutamata konkurentsi taastamisele”.
- 142 Rõhutades vajadust taastada tsiviillennundussektoris konkurentsiolukord, määras Euroopa Kohus seega vaikumisi NOA äriühinguks, kes sai tegelikult 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud OA-le antud abi, kuna see abi endisele lennuettevõtjale OA oli aidanud NOA-le üle kantud lennundustegevuse sektorit.

143 Nimelt tuleb kohtujurist Geelhoedi ettepanekut (EKL 2005, lk I-3878, punktid 28–36) arvestades 12. mai 2005. aasta kohtuotsust mõista nii, et selles tunnistatakse majanduslikku järjepidevust OA ja NOA vahel lennundustegevuse sektoris 11. detsembri 2002. aasta otsusega pandud tagasimaksimiskohustuse tähenduses. Seetõttu võib uue lennuettevõtja NOA kui sellest abist tegelikult kasu saanud ettevõtja suhtes põhimõtteliselt toimuda siseriiklik menetlus eespool nimetatud otsuses käsitletud abi tagastamiseks, et taastada kahjustamata konkurents asjaomas majandussektoris.

144 Oma analüüsi toetuseks tugines kohtujurist Geelhood eelkõige eespool viidatud kohtuotsusele Itaalia ja SIM2 Multimedia vs. komisjon, milles Euroopa Kohus leidis, et lubada raskustes oleval äriühingul piiranguteta moodustada teda isiklikult puudutava riigiabi ametliku uurimise ajal tütarettevõtja, kellele ta seejärel annaks üle kõige tulutoovamad tegevused, tähendaks siiski, et igal äriühingul oleks võimalik need varad emaettevõtja varast riigiabi tagastamisel välja arvata, mis võib abi täieliku või osalise sissenõudmise tulemuseta jätta. Vältimaks, et otsus kaotab tarviliku mõju ja konkurentsi moonutamine jätkub, võib komisjon olla sunnitud nõudma, et abi tagastamine ei piirduks ainult esialgse äriühinguga, vaid ulatuks ka äriühingule, mis tagab viimase kestvuse tänu talle üle viidud tootmisvahenditele, kui üleviimise teatud asjaolud võimaldavad tuvastada majandusliku järjepidevuse kahe ühingu vahel (ettepaneku punkt 33).

145 Käesolevas asjas üritavad Kreeka Vabariik ja NOA oma argumentides kahtluse alla seada Euroopa Kohtu poolt 12. mai 2005. aasta otsuses aluseks võetud analüüsi, kui nad vaidlustavad seda, et OA peamised varad – mis puudutasid lennundustegevuse sektorit – kanti üle NOA-le ilma suurema osa võlgadeta ja vastavalt tingimustele, mis tegi võimatuks abi tagasinõudmise sellelt äriühingult. Nimelt vastupidi hagejate väidetele ei ole viidatud kohtuotsuses juba arvesse võetud peamised faktilised ja õiguslikud asjaolud käesoleva asjaga võrreldes muutunud. Kuigi Euroopa Kohus märkis selles otsuses, et NOA-le kanti üle lennundussektori „võlgadest vabad” varad,

siis seda kaalutlust, mis tugineb poolte esitatud andmetele, selgitab eelkõige asjaolu, et Euroopa Kohus ei pidanud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames uurima üksikasjalikult Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise kõiki eeskirju, mis puudutab eeskätt vaid väga väikese osa laenude ülekandmist NOA-le, sest kõik pikaajalised laenud ja 90% lühiajalistest laenudest jäid OA kanda. Selles kontekstis ei muuda 12. mai 2005. aasta kohtuotsusest tulenevat analüüsi hagejate poolt käesolevas asjas viidatud asjaolu, et OA säilitas maapealse teeninduse, lennukite hoolduse ja koolitustegevuse ning 10% lühiajalistest laenudest (st lühemad kui üks kuu) kanti üle NOA-le, nagu ilmneb Moore Stephensi aruandest.

¹⁴⁶ Lisaks tuleb rõhutada, et vastupidi hagejate väidetele on kohtupraktikast tulenevad kriteeriumid abi tegeliku saaja tuvastamiseks oma laadilt objektiivsed. Nimelt ilmneb kohtupraktikast, et majanduslikku järjepidevust võib abi tagasinõudmise eesmärgil tõendada erinevate objektiivsete tegurite alusel, näiteks ülekantud vara eest turutingimustele vastava hinna maksmata jätmine või objektiivne asjaolu, et ülekandmise eesmärk oli hoida kõrvale vaidlusaluse abi tagastamise kohustusest (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa *vs.* komisjon, punkt 86; 12. mai 2005. aasta kohtuotsus, punktid 32–34; ja eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja SIM2 Multimedia *vs.* komisjon, punkt 78). Sellega seoses ei ilmne vastupidi hagejate väidetele eespool viidatud kohtuotsusest CDA Datenträger Albrechts *vs.* komisjon, et tahtlus oleks vajalik tõendamaks, et vara ülekandmisega hoitakse kõrvale tagastamiskohustusest. Samuti tuleb märkida, et vara ülekandmise hetke kriteerium (vt eespool punktid 135–138) on samuti objektiivne ega eelda, et esineks tahtlus kõrvale hoida. Seda tuleb mõista nii, et ülekandmise hetk võib olenevalt olukorrast olla kõrvalehooldamise mõju kaudseks tõendiks.

- 147 Selles kontekstis ei saa nõustuda hagejate argumendiga, mille kohaselt Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamine ja lennundustegevuse ülekandmine NOA-le oli tingitud majanduslikust loogikast nõuda OA-le antud abi NOA erastamise tõttu tõhusamalt tagasi.
- 148 Sellega seoses tuleb märkida, et abi tagastamise kohustuse eesmärk on taastada kõnealus majandussektoris konkurentsiolukord, mitte aga võimaldada ametiasutusel oma võlgasid tagasi saada (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa vs. komisjon, punkt 76). Vara ülekandmistehingu majanduslikku loogikat tuleb seetõttu uurida vaatepunktist, kas see suudab taastada asjaomasel sektoris konkurentsiolekorra.
- 149 Sellest tuleneb, et hagejate viidatud subjektiivne tegur, mis seisnes Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamises ja NOA asutamises, et võimaldada eelkõige NOA erastamist parimatel tingimustel ja suurima kasumiga, et tagada abi tagastamine enekõike erastamisest saadud tulu abil, on igal juhul asjasepuutumatu.
- 150 Lõpuks tuleb märkida, et käesolevas kohtuvaidluses esinevad erilised asjaolud, mida iseloomustab OA ümberkorraldamine ja NOA asutamine, mis olid kõigest ajutised tehingud võimaldamaks NOA erastamist. Olympic Airwaysi kontserni lennundustegevuse ülekandmine NOA-le viidi läbi seaduse alusel, tehes erandi üldiselt kehtivast õigusest, ning kogu selle uue äriühingu kapital kanti vahetult üle Kreeka Vabariigile. Selles olukorras, kui uus omandaja ei maksa vastutasu seni, kuni lennuettevõtja erastamine ei ole lõpule viidud, ei pea kontrollima, kas OA-le enne eraldamist antud

abisumma võib lugeda hõlmatuks turutingimustele vastavas ostuhinnas (vt selle kohta Euroopa Kohtu 20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-390/98: Banks, EKL 2001, lk I-6117, punkt 77, ja 13. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-214/07: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 2008, lk I-8357, punktid 57 ja 58).

- 151 Kõigil neil põhjustel ei saa sedastada, et komisjon on teinud ilmse kaalutusvea oma järelduses selle kohta, et OA ja NOA vahel oli majanduslik järjepidevus OA-le enne eraldamist antud vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil.
- 152 Lisaks on vaidlustatud otsus piisavalt põhjendatud. Nimelt esitas komisjon OA ja NOA vahelise seose uurimisel selle otsuse põhjendustes 178–183 selgelt need põhjused, miks tema arvates ja eelkõige 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse alusel esines OA ja NOA vahel majanduslik järjepidevus, et saada tagasi eraldamiseelne vaidlusalune abi. Sellega seoses tuleb meenutada, et vastupidi hagejate väidetele tuleb hinnangut, mille käesolevas asjas andis komisjon NOA asutamise majanduslikule loogikale, et määrata kindlaks eraldamiseelse abi tegelikud saajad, eristada ümberkorraldamise kooskõla uurimisest ühisturuga (vt eespool punkt 99). Asjaolust, et vaidlustatud otsuses ei olnud komisjon sellist uurimist läbi viinud, ei ilmne seega vaidlustatud otsuse ebapiisav põhjendamine.
- 153 Sellest tuleneb, et ilmset kaalutusviga ja põhjenduse puudumist käsitlevad väited tuleb põhjendamata tõttu tagasi lükata.

2. *NOA-le antud abi (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1) (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05)*

- ¹⁵⁴ Kreeka Vabariik ja NOA paluvad vaidlustatud otsuse tühistada osas, kus komisjon tuvastas selle artikli 1 lõikes 1, et NOA-le oli antud õigusvastast abi lennukite allrendi eest makstava rendi vormis, mille summa oli madalam sellest, mida OA ja Kreeka Vabariik maksid peamiste rendilepingute alusel. Hagejad tuginevad sellega seoses kahele väitele, mis puudutavad vastavalt EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist ja ebapiisavaid või puuduvaid põhjendusi EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise tingimuste uurimisel esiteks seoses eelise andmisega, arvestades erainvestori kriteeriumi, ja teiseks seoses OA vaidlusaluse käitumise süükspanemisega Kreeka Vabariigile.
- ¹⁵⁵ Kõigepealt vaidlevad hagejad vastu sellele, et komisjon võttis vaidlusaluste meetmete määratlemise eesmärgil arvesse OA ja NOA väidetavat majanduslikku järjepidevust.

a) Vaidlusaluste meetmete määratlemise eesmärgil OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamine

Poolte argumendid

- ¹⁵⁶ Kreeka Vabariik ja NOA väidavad kõigepealt, et komisjon uuris vaidlustatud otsuses eraldi OA ja NOA kasuks võetud meetmeid. Tuginedes kostja vastuses OA ja NOA

väidetavale majanduslikule järjepidevusele – mis tähendas komisjoni sõnul, et NOA kasuks võetud meetmeid ei saa nende riigiabina määratlemise eesmärgil iseseisvalt hinnata –, üritas komisjon asendada vaidlustatud otsuse ebapiisavat ja ekslikku põhjendust uue põhjendusega. Seega on see uus põhjendus vastuvõetamatu.

- ¹⁵⁷ Lisaks ei võimalda vaidlustatud otsuse ja Üldkohtus esitatud komisjoni argumentide vastuolud mõista selle otsuse põhjendusi. Seega kahjustavad need hagejate kaitseõigusi, kuna viimased peavad ümber lükkama ebaselged ja vastuolulised väited.
- ¹⁵⁸ Igal juhul ei saa komisjoni uusi argumente kinnitada ühegi tõendiga, mis võimaldaks tuvastada OA ja NOA vahelise majandusliku järjepidevuse.
- ¹⁵⁹ Selles kontekstis leiavad Kreeka Vabariik ja NOA, et vaidlusaluseid meetmeid tuleb uurida eraldi, vastavalt nende adressaatidele, mitte aga OA ja NOA väidetava majandusliku järjepidevuse alusel.
- ¹⁶⁰ Komisjon, keda kohtuasjas T-416/05 toetab Aeroporia Aigaiou, kes nõustub tema argumentidega, täpsustab, et vaidlustatud otsuses uuris ta üksikult kõnealuseid meetmeid, asetades need OA ümberkorraldamise üldisesse konteksti, kuhu need paigutusid.

- 161 Ta väidab, et Euroopa Kohus tuvastas 12. mai 2005. aasta otsuses OA ja NOA vahelise majandusliku järjepidevuse. Lennundustegevuse sektori eraldamine vabastas selle sektori seda koormanud kõrgetest rentidest. OA toetas seega NOA lennundustegevust, mille puudujäägi kattis lõpuks kinni Kreeka Vabariik tänu sallivale suhtumisele OA võlgadesse riigi ees ja eriarve võimaldamisele. Kõnealuseid meetmeid tuleb seega hinnata nimetatud majanduslikus kontekstis.
- 162 Eelkõige võimaldasid nii OA kui ka NOA jätkuvad rahalised raskused, vaatamata kontserni ametlikule ümberkorraldamisele, kui ka 11. detsembri 2002. aasta otsuse ajaline lähedus järeldada, et vaidlusalused meetmed tagavad nende saajate tegevuse jätkamise ja taotlevad sama eesmärki kui varasem abi.
- 163 Menetlusse astuja rõhutab, et vaidlusaluste meetmete kooskõla erainvestori kriteeriumiga tuleb hinnata investeeringu kasumlikkuse tähtaega arvestades. Seega on tingimata vaja arvesse võtta Olympic Airwaysi kontsernile riigiabi andmise kogu tausta.

Üldkohtu hinnang

- 164 Kõigepealt tuleb meenutada, et komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses esiteks OA ja NOA vahelise majandusliku järjepidevuse eraldamiseelse abi tagastamise eesmärgil (vt eespool punktid 68–153) ja teiseks määratles riigiabiks teatud meetmed, mis

Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisega seadusega nr 3185/2993 selle erastamise eesmärgil anti NOA-le või OA-le.

- 165 Need kaks küsimust on täiesti erinevad, nagu ilmneb eelnevast arengust (vt eelkõige eespool punktid 99–101). Need järeldused, mis puudutavad küsimust, kas OA ja NOA majandusliku järjepidevuse tõttu võis viimane kasu saada ka OA-le enne eraldamist antud abist ja võib seetõttu olla kohustatud selle abi tagasi maksma, on seega asjassepuutumatud seoses vahetult NOA-le pärast asutamist antud abi määratlemisega EÜ artikli 87 lõike 1 alusel.
- 166 Seetõttu tuleb NOA-le antud uute meetmete määratlemise küsimust eristada abi tagastamise küsimusest, mida uuriti näiteks eespool viidatud kohtuotsuses Saksamaa vs. komisjon (punktid 71, 87 ja 88), milles Euroopa Kohus leidis, et ei piisanud pelgast asjaolust, et värskelt loodud tütarettevõtja jätkas likvideerimisel oleva emaettevõtja tegevust tänu viimase sisseseade rentimisele, samas kui komisjon väitis, et ta ei olnud saanud teavet, mis võimaldaks tal hinnata, kas see rent oli vastavuses turutingimustega, et tõendada, et rentnik oli kasu saanud enne tema asutamist rendileandjale antud abiga seotud konkurentsieelisest.
- 167 Käesolevas asjas seisnevad NOA kasuks antud meetmed madalas rendis, mida see äriühing maksis OA-le ja Kreeka Vabariigile lennukite allrendi eest. Komisjon väidab sisuliselt, et nende meetmete konteksti, mida iseloomustab majanduslik järjepidevus OA ja NOA vahel ja Kreeka Vabariigi rahaline toetus OA-le, et tagada lennundustegevuse jätkamine, võib seega arvesse võtta, et eeldada, et need uued NOA kasuks võetud meetmed kujutavad endast samuti riigiabi.

168 Sellega seoses näitab vaidlustatud otsuse uurimine, et komisjon uurib EÜ artikli 87 kohaldamise tingimustega seoses individuaalselt mitut OA ja NOA kasuks tehtud konkreetset meetet, mille hulgas on ka NOA poolt lennukite allrendi eest tasutava rendi tase (vaidlustatud otsuse põhjendused 56, 57, 155–161, 186, 188, 191 ja 193). Siiski ilmneb sellest otsusest, et iga käsitletud meetme eraldiseisev uurimine nende määratlemise eesmärgil kuulub tingimata Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise üldisesse konteksti, mis seisnes lennundustegevuse eraldamises ja selle ülevõtmises uue äriühingu NOA poolt vastavalt eelkõige seaduses nr 3185/2003 esitatud eeskirjadele. Arvestades eelkõige komisjoni ekspertide järeldusi seoses Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisega 2003. aasta detsembris (vaidlustatud otsuse põhjendused 110–126), analüüsib komisjon selle ümberkorraldamise laadi, määratlemata seda siiski riigiabiks (vaidlustatud otsuse põhjendused 178–183), nagu on juba märgitud (vt eespool punkt 101).

169 Seega väidab komisjon õigustatult, et vaidlustatud otsusest ilmneb, et ta uuris individuaalselt NOA kasuks antud vaidlusaluseid meetmeid (vt eelkõige põhjendused 186 ja 188), asetades need samas Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise üldisesse konteksti, kuhu need paigutusid.

170 Selles olukorras ja vastupidi hagejate väidetele ei kujuta komisjoni argumendid, mille kohaselt OA ja NOA vahelist majanduslikku järjepidevust tuleb arvesse võtta vaidlusaluste meetmete määratlemisel EÜ artikli 87 lõike 1 alusel, endast uut põhjendust, millega üritatakse asendada vaidlustatud otsuse põhjendusi. Selliseid argumente ei saa seega vastuvõetamatuks tunnistada.

- 171 Lisaks tuleb märkida, et vastupidi hagejate väidetele ei ole OA ja NOA vahelise majandusliku järjepidevuse arvestamine iseenesest vastuolus vaidlusaluste meetmete individuaalse uurimisega ega muuda vaidlustatud otsuse põhjendusi arusaamatuks.
- 172 Lisaks, mis puudutab OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamist vaidlusaluste meetmete määratlemisel EÜ artikli 87 sätete alusel, siis tuleb kohe meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab komisjon alati uurima kõiki vaidlusaluse tehingu asjassepuutuvaid osasid ja selle konteksti eelkõige siis, kui kohaldatakse erainvestori kriteeriumit (Üldkohtu 6. märtsi 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-228/99 ja T-233/99: Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen vs. komisjon, EKL 2003, lk II-435, punkt 270; vt samuti Üldkohtu 17. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-196/04: Ryanair vs. komisjon, EKL 2008, lk II-3643, punkt 59).
- 173 Käesolevas asjas tuleneb sellest, et OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamine ei vabasta komisjoni kohustusest kontrollida kõigi asjassepuutuvate tegurite alusel, kas EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise tingimused olid täidetud.
- 174 Käesolevas asjas oli komisjonil õigus võtta arvesse vaidlusaluste meetmete konteksti, mida iseloomustas esiteks see, et endisele lennuettevõtjale OA-le anti ümberkorraldusabi ja õigusvastast abi, mille eesmärk oli võimaldada tal oma tegevust jätkata, ja teiseks see, et Olympic Airwaysi kontsern korraldati 2003. aastal erastamise eesmärgil ümber, aga ka OA ja NOA vahelise seose laadi. Siiski oli komisjonil endiselt kohustus uurida, kas erainvestori kriteeriumi alusel vastasid vaidlusalused meetmed

turumajandusele omastele kaubandustehingutele ning erinesid seetõttu eespool viidatud õigusvastasest abist (vt selle kohta Üldkohtu 17. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-98/00: Linde vs. komisjon, EKL 2002, lk II-3961, punkt 43–54).

175 Nendes tingimustes ei võimalda OA ja NOA vahelise majandusliku järjepidevuse tuvastamine eeldada, et nende kahe äriühingu majandusraskuste jätkumisel pärast eraldamist on vaidlustatud otsuses uuritud uued meetmed NOA kasuks eespool mainitud varasema abi loogiline jätk ning kuuluvad seega samuti riigiabi kategooriasse.

176 Sellega seoses ei saa nõustuda komisjoni argumentidega, mis tuginevad Üldkohtu 15. septembri 1998. aasta otsusele kohtuasjas T-11/95: BP Chemicals vs. komisjon (EKL 1998, lk II-3235, punktid 171–176). Nimelt, vastupidi asjaoludele, mis olid selle kohtuotsuse aluseks, kus käsitletud meetmed olid rida järjestikusi sissemakseid, mida riigi osalusega äriühing tegi oma tütaretevõtjasse, tuleb märkida, et käesolevas asjas on OA ja Kreeka Vabariigi poolt väidetavalt NOA-le antud abi, mis seisnes lennukite allrendi eest palju madalama rendi võtmises võrreldes sellega, mida OA ja Kreeka Vabariik maksid peamiste rendilepingute alusel, oma esemelt ja laadilt täiesti erinevad OA-le antud riigiabist, mida käsitleti 11. detsembri 2002. aasta otsuses, ning ei oma viimastega mingit seost.

177 Lisaks tuleb eelkõige välja tuua, et vastavalt eespool viidatud kohtuotsusele BP Chemicals vs. komisjon (punkt 170) on nii, et isegi kui vaidlusalune meede järgnes sama

laadi meetmetele, mida loeti riigiabiks, ei välista see asjaolu *a priori*, et see meede vastaks eraettevõtja kriteeriumile turumajanduses. Liidu kohus peab igal juhul kontrollima, kas asjassepuutuvate tegurite alusel võib selle meetme mõistlikult eraldada eelnevatest meetmetest ja lugeda erainvestori kriteeriumi kohaldamise eesmärgil iseiseisvaks meetmeks.

- ¹⁷⁸ Seega pidi komisjon käesolevas asjas uurima, kas NOA-le antud väidetav abi vastas EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise tingimustele, tuginedes mitte üksnes selle kontekstile, nimelt nende meetmete ajalisele järgnevusele OA-le antud varasemale abile ning kõnealuse ettevõtja jätkuvatele majandusraskustele, vaid kõigile asjassepuutuvatele faktilistele ja õiguslikele asjaoludele.

b) Erainvestori kriteerium

Poolte argumendid

- ¹⁷⁹ Kreeka Vabariik ja NOA viitavad esiteks ilmsele hindamisveale seoses erainvestori kriteeriumi kohaldamisega ja teiseks vaidlustatud otsuses selles küsimuses põhjenduse puudumisele.

- 180 Mis puudutab ilmset hindamisviga, siis väidavad Kreeka Vabariik ja NOA, et lennukite allrendile andmine madalama hinna eest kui see, mida maksti peamise rendilepingu alusel, ei andnud NOA-le mingit eelist, mida see äriühing ei oleks saanud turu normaalsete tingimuste puhul.
- 181 Käesolevas asjas vastas OA käitumine erainvestori omale, kes oli silmitsi rendihindade järsu langusega rahvusvahelisel õhustransporditurul pärast 11. septembri 2001. aasta sündmusi ning kellel oli kohustus peamiste rendilepingute alusel tasuda renti isegi siis, kui ta need lepingud ühepoolset lõpetaks, ning vähendas oma kahjumit ligi 50% võrra, nõustudes oma lennukeid allrendile andma madalama hinnaga kui see, mida ta maksis peamiste rendilepingute alusel, mis olid sõlmitud enne kriisi teistsuguses majanduskliimas.
- 182 Et hinnata, kas allrendilepingud andsid NOA-le eelise, oleks komisjon pidanud muu hulgas arvesse võtma kõiki OA ja NOA vahelisi tehinguid, seda ta aga vaidlustatud otsuses ei teinud. Tänu kõnealustele allrendilepingutele vabanes OA lennukite hoiu-, hooldus- ja paranduskuludest. Lisaks osutas ta NOA-le lennukite hooldus- ja parandusteenuseid turuhindadega (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 163 ja 164). NOA maksis 2004. aastal OA-le 99 miljonit eurot hooldusteenuste eest, millest 44441 850 eurot vastas 18 lennukile, mida OA andis NOA-le allrendile.
- 183 Lisaks heidavad hagejad komisjonile ette, et ta ei võrrelnud NOA makstud renti turuhindadega. Peale selle vaidlevad nad vastu komisjon väitele, et NOA ei olnud toenäoliselt leidnud turutingimustel rendileandjaid. Ükski tõend ei kinnita seda väidet ning faktid räägivad sellele vastu. Eelkõige oli lennukite pakkumine pärast 11. septembri

2001. aasta sündmuse oluliselt ületanud nõudluse ning rendihinnad olid erakordselt soodsad. 2003. aasta lõpus oli nõudlus nullis. Alates 2004. aasta keskpaigast hakkas nõudlus kasvama, mis tõi kaasa rendihindade kuni 30-protsendise tõusu 2004. aasta lõpus, ilma et need hinnad oleks siiski jõudnud 2001. aasta septembri tasemele. Käesolevas asjas sõlmis NOA 2004. aasta juunis kolmeaastase rendilepingu B 737-300 tüüpi lennuki kohta hinnaga 130 000 USA dollarit, mis vastas turuhinnale.

¹⁸⁴ Mis puudutab nelja Airbus A 340-300 tüüpi lennuki liisingulepinguid, siis rõhutavad Kreeka Vabariik ja NOA erinevust esiteks nende lennukite allrendilepingutes NOA-ga ja teiseks Kreeka Vabariigi otsust kasutada oma õigust tulla nendes lepingutes OA asemele, kuna võlausaldajad ähvardasid nõuda kõigi riigi antud tagatiste vahetut realiseerimist summas 200 miljonit eurot ja kuna esines oht, et võlausaldajad nõuavad need lennukid OA-lt välja. NOA ei saanud mingit kasu sellest, et Kreeka Vabariik oli asunud neis liisingulepingutes OA asemele.

¹⁸⁵ Komisjon, keda kohtuasjas T-416/05 toetab Aeroporia Aigaiou, leiab, et pärast OA põhjal NOA asutamist vabastab OA poolt NOA-le lennukite allrendile andmine oluliselt madalamate hindadega kui need, mida peamiste rendilepingute alusel tasutakse, NOA ühest osast oma tegevuskuludest, mida sel moel rahastab OA ja lõpuks OA puudujääkide tõttu Kreeka Vabariik. Vaidlustatud otsus mainib sel viisil OA-le ja Kreeka Vabariigile vahetult tekkinud kahjusid (põhjendus 186) ja kaudselt Kreeka Vabariigile tekkinud kahjusid (põhjendused 189 ja 191). Neis tingimustes ei ole vaidlustatud meede kooskõlas erainvestori kriteeriumiga.

- 186 Nimelt, esiteks võtab erainvestori kriteerium arvesse kõnealuste meetmete mõju abisaajale, sundides kontrollima, kas need ei anna eelist, mida ta ei oleks tavapäraste turutingimuste juures saanud.
- 187 Käesolevas asjas ei edastanud Kreeka ametiasutused komisjonile vajalikke tõendeid ametliku uurimismenetluse käigus, vaatamata korraldusele esitada kõik vajalikud andmed, et uurida Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamist. Selle korralduse saatmine Kreeka ametiasutustele pani tõendamiskoormise neile vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 13 lõikele 1. Kuna Kreeka ametiasutuste esitatud andmed olid lünklikud, siis palus komisjon ekspertidel teostada kohapealsed kontrollid. Neis tingimustes väidab komisjon, et vaidlustatud otsuse õiguspärasust võib hinnata üksnes nende asjaolude alusel, mis talle olid kättesaadavad otsuse tegemise hetkel.
- 188 Teiseks väidab komisjon, et isegi kui talle oleks õigeaegselt esitatud teave turul kehtivate rendihindade kohta, oleks olnud ainetu võrrelda NOA tasutud renti turul kehtivate rendihindadega. Nimelt ei oleks sellise võrdluse teostamine olnud realistlik, kuna NOA ei olnud tõenäoliselt leidnud turul teisi rendileandjaid, kes oleks valmis olnud talle lennukeid rentima ilma Kreeka Vabariigi sekkumiseta.
- 189 Seda analüüsi kinnitab asjaolu, et peamised rendileandjad, kes muretsesid oma nõuete saatuse üle OA juures, olid ähvardanud lõpetada selle äriühinguga sõlmitud lepingud, müüa lennukid ja viia läbi tagatiste vahetu realiseerimine ja et nad olid kehtestanud sellega seoses rangemad kohustused. Seda ei kõiguta ka asjaolu, et NOA-l õnnestus

sõlmida toimiv rendileping 2004. aasta juunis, kuna see ettevõtja püsis Kreeka Vabariigi „kaitse” all.

- 190 Asudes neljas liisingulepingus OA asemele ja kergendades rendihindasid, võimaldas Kreeka Vabariik seega jätkata rentimist ja ühtlasi ka lennundustegevust. Seega ei olnud vaja arvutada erinevust oletuslike rendihindade ja NOA poolt OA-le ja Kreeka Vabariigile tasutud rendihinna vahel.
- 191 Lisaks rõhutab komisjon, et vaidlustatud otsuses piirdus ta sellega, et määratles NOA-le antud abiks lennukite rendihindade alandamise OA ja Kreeka Vabariigi poolt, ilma seda abi otsesõnu arvuliselt määratlemata.
- 192 Selles olukorras, mis puudutab eelkõige nelja lennukit, mille Kreeka Vabariik NOA-le allrendile andis, ei jätnud komisjon vastupidiselt hagejate väidetele vaidlustatud otsuses arvestamata erinevust vastavalt liisingulepingutes ette nähtud vastutasu ja allrendilepingutes ette nähtud vastutasu vahel. Siiski on see erinevus asjassepuutuv vaid selleks, et arvutada abi summat, ning sellele ei olnud vaja viidata, et tuvastada, et riik kattis ühe osa renditasust.
- 193 Komisjon täpsustab, et vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 1 mainitud summad 37 miljonit ja 2,75 miljonit ei vasta tingimata abile, vaid viitavad vastavalt OA-le ja Kreeka Vabariigile tekkinud kahjumile. Komisjoni sõnul tuleb abi määratleda selle institutsiooni ja Kreeka ametiasutuste vahel toimunud arutluste raamistikus vastavalt EÜ

artiklis 10 esitatud lojaalse koostöö põhimõttele. Ei ole välistatud, et see summa on suurem kui viidatud kahjum.

194 Kõiki neid asjaolusid silmas pidades on vaidlustatud otsus piisavalt põhjendatud osas, mis puudutab renditasemest tingituna NOA-le eelise andmist (põhjendused 186 ja 188). Abi täpset summat ei tulnud määratleda, võrreldes NOA poolt tasutud renti turuhindadega. Igal juhul ei esitanud Kreeka ametiasutused komisjonile selle kohta vajalikke andmeid.

195 Kohtuasjas T-416/05 vaidleb komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astunud Aeroportia Aigaiou vastu sellele, et OA ja Kreeka Vabariigi käitumine vastas erainvestori kriteeriumile, ja seda kahel põhjusel. Esiteks väidab ta, et erainvestor oleks üritanud käsitletud lennukeid kõigepealt allrendile anda elujõulisele lennuettevõtjale, kohaldades turul kehtivaid tingimusi, et tagada rendi õigeaegne tasumine, mitte aga NOA-le, kelle osas puudus igasugune sundtäitmise võimalus. Lõpuks ei oleks ükski erainvestor nõustunud võõrandama oma ainsat potentsiaalselt kasumlikku tegevusharu.

196 Teiseks väidab menetlusse astuja, et lennukite rendilepingu säilitamine, kui see leping on sõlmitud kõrge hinnaga ja pikaks ajaks, kui tingimused on soodsad, on lennuettevõtjate tavalise kaubandusriski osa. Seega, kuna menetlusse astuja sõnul oli NOA OA õigusjärglane ja kuulus samasse kontserni, siis kujutab juba pelk asjaolu, et NOA ei pidanud tasuma kõrget renti, endast riigiabi summas, mis vastab erinevusele

peamiste rendilepingute alusel makstud rendi ja allrendi alusel makstud rendi vahel, ilma et oleks vaja võrrelda NOA tasutud renti ja turuhindasid.

- ¹⁹⁷ Lisaks on Aeroporia Aigaioul kahtlused seoses sellega, kas NOA tasutud rent vastab turuhindadele. Ta märgib, et 14. detsembri 2006. aasta lepingu alusel tasus ta lennukeid rentivale ettevõtjale renti 700 000 eurot sellise lennuki eest, mille turuväärtus oli ligi 50% madalam kui lennukitüübil, mida NOA rentis.

Üldkohtu hinnang

- ¹⁹⁸ Tuleb määratleda vaidlusalune abi ning poolte argumentides esitatud küsimused, ja uurida käesolevas asjas olulisi tegureid, et kohalda erainvestori kriteeriumi; seejärel tuleb käsitleda tõendamiskoormise jaotamist seoses haldusmenetluse käigus pooltel lasuvate menetluskohustuste täitmisega.

– Vaidlusaluse abi määratlemine

- ¹⁹⁹ Vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikest 1 ja põhjendustest ilmneb selgelt, et komisjon järeldas üksnes, et riigiabi on esiteks see, et 2004. aastal nõustus OA sellega, et NOA tasus talle lennukite allrendi eest madalamat renti, kui OA tasus toimivate peamiste rendilepingute eest (vt eelkõige põhjendused 158 ja 186), ja teiseks, et Kreeka Vabariik

nõustus madalama rendiga kui see, mida ta tasus liisingulepingute alusel alates hetkest, kui see riik asus neis lepingutes OA asemele, kuni 2005. aasta maini, kui komisjoni eksperdid teostasid kohapealsed kontrollid (vt eelkõige põhjendused 160 ja 186). Vaidlustatud otsuses ei käsitleta seega otseselt OA kahjumit liisingulepingu alusel enne hetke, kui Kreeka Vabariik tema asemele asus, ja 12. ja 31. detsembri 2003. aasta ja 1. jaanuari 2005. aasta kehtivate rendilepingute alusel enne 14. septembrit 2005, kui tehti vaidlustatud otsus. Selles ei ole ka otsesõnu käsitletud Kreeka Vabariigi kahjumit alates 2005. aasta maist kuni 14. septembrini 2005. Vaidlustatud otsuse sellist tõlgendust kinnitab eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas komisjon vs. Kreeka (punkt 42), milles Euroopa Kohus leidis, et summad, mis „puudutavad lennukite allrendi eest tehtud makseid [...], olid kindlaks määratud” vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 1, mis käsitleb nimelt OA 2004. aasta kahjumit ja Kreeka Vabariigi kahjumit kuni 2005. aasta maini.

- ²⁰⁰ Vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 186 ja 188 ning resolutsiooni artikli 1 lõige 1) tugines komisjon Moore Stephensi aruande põhjal üksnes OA ja Kreeka Vabariigi kahjumile, mis tekkis lennukeid NOA-le allrendile andes oluliselt madalama hinnaga, kui peamiste lepingute alusel maksti. Sellega seoses ei vaidle hagejad vastu sellele, et kahjum, mis tulenes erinevusest peamise rendihinna ja NOA tasutud rendi vahel, ulatus OA puhul 2004. aastal NOA-le allrendile antud lennukite osas kogusummas 37,6 miljoni euronile ehk 55 protsendini peamiste rendilepingute alusel tasutud rendisummast. Kreeka Vabariigile tekkinud kahjum oli komisjoni ekspertide järelduste kohaselt vahemikus 250 000 kuni 350 000 eurot kuus iga NOA-le allrendile antud nelja lennuki eest pärast seda, kui see riik oli liisingulepingutes astunud OA asemele. NOA poolt nende nelja lennuki eest tasutud renditasu ja Kreeka Vabariigi

poolt liisingulepingute alusel makstud renditasu vahe ulatus seega komisjoni sõnul kuni 2005. aasta maini 2,75 miljoni euron, mida hagejad ei vaidlusta.

201 Mis puudutab seda, et OA andis lennukid NOA-le allrendile, siis ilmneb Moore Stephensi aruandest ja vaidlustatud otsusest (vt eelkõige põhjendus 155), ning NOA kinnitas seda ka kohtuistungil, et see äriühing võttis alguses oma asutamise ajal OA-lt allrendile 23 lennukit. See arv vähenes hiljem 22-ni, kui ühte kehtivat rendilepingut OA ja peamise rendileandja vahel ei uuendatud, kui see leping 2005. aasta märtsis lõppes.

202 Mis puudutab viidatud 22 lennukit, mille OA andis NOA-le allrendile, siis ilmneb vaidlustatud otsusest ja Moore Stephensi aruandest ning seda ei ole vaidlustatud, et 18 nendest lennukitest olid OA valduses toimiva rendilepingu alusel ja 4 lennukit liisingulepingu alusel. Eespool viidatud aruandest ilmneb ja pooled kinnitasid seda ka kohtuistungil, et Kreeka Vabariik asus 17. detsembril 2004 kahes liisingulepingus OA asemele ning 2005. aasta aprillis ülejäänud kahes liisingulepingus OA asemele.

– Vaidlusaluste küsimuste kindlaksmääramine, arvestades vaidlustatud otsuse sisu ja poolte argumente

203 Selles faktilises kontekstis võrdles komisjon vaidlustatud otsuses üksnes renti, mida NOA maksis lennukite allrendi eest, selle rendiga, mis maksti peamiste lepingute alusel. NOA poolt tasutud vaidlusaluse rendi ja turul kehtiva rendihinna vahelise võrdluse puudumist kinnitab Moore Stephensi aruanne. Nimelt märgivad eksperdid selles aruandes, millele komisjon vaidlustatud otsuses tugines, et selle aja jooksul, mis neil

oli oma töö tegemiseks, ei olnud neil võimalik sõltumatult hinnata lennukite renditurul kehtivate rendihindade taset.

- 204 Üldkohtus tunnistas komisjon siiski, et abisummad ei vastanud OA ja Kreeka Vabariigi kahjumite summadele, mida mainitakse vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 1, vaid hoopis NOA makstud rendihinna ja turuhinna vahelisele erinevusele.
- 205 Hagejad heidavad komisjonile ette ilmset hindamisviga ja põhjendamiskohustuse rikkumist, kuna eelkõige ei võrrelnud ta erainvestori kriteeriumi kohaldamisel NOA makstud renti turuhindadega.
- 206 Komisjon ei vaidle vastu, et lennukite rendituru tingimused on oluliselt muutunud peamiste lepingute sõlmimise kuupäeva (mis oli enne 11. septembri 2001. aasta sündmusi) ja käesolevas asjas käsitletud perioodi vahel. Sellega seoses ei võta ta seisukohta 15. novembri 2005. aasta aruande kohta, mille pealkiri on „Turu renditaseme uuring seoses NOA-ga” ja mille NOA taotlusel koostas konsultatsiooniettevõtja „Aviation Economics”. Komisjon ei sea ka kahtluse alla hagejate väiteid, et OA-l oli peamiste lepingute alusel kohustus tasuda kokkulepitud renti hüvitisena, kui ta oleks need lepingud ühepoolselt lõpetanud.
- 207 Siiski soovib komisjon, et käesolevas asjas vaidlustatud otsuses tuvastatud erinevused peamiste rendilepingute alusel tasutud rendi ja NOA tasutud rendi vahel

võimaldavad näidata, et OA ja Kreeka Vabariik nõustusid kergendama OA lennukite rendi kulusid. Määrav tegur on selles, et „need rendierinevused peab raskustes olev äriühing, kes abi tagasi peab maksma, enda kanda võtma”.

208 Sellega seoses ja vastupidi hagejate väidetele (vt eespool punkt 34) piirdub komisjoni argument, et OA toetas NOA lennundustegevust ning OA puudujäägi kattis lõpuks Kreeka Vabariik, kes sai seega kaudset kahju, kostja vastuses esitatud argumentide edasiarendusega ega ole uus väide.

209 Lisaks piirdub komisjon sisuliselt üksnes väitega, et tema ei pea võrdlema NOA poolt tasutud vaidlusalust renti turuhindadega, kui Kreeka ametiasutused ei ole edastanud vajalikke tõendeid, vaatamata komisjoni korraldustele andmeid esitada. Lisaks on komisjoni sõnul see võrdlus igal juhul ainetu, kuna NOA ei oleks leidnud tõenäoliselt ühtegi teist rendileandjat ilma Kreeka Vabariigi sekkumiseta.

210 Neid poolte argumente arvestades tuleb kindlaks määrata, mis on asjassepuutuvad tegurid erainvestori kriteeriumi kohaldamisel seoses vaidlusaluste meetmetega, enne kui uurida poolte vastavaid menetluskohustusi haldusmenetluse ajal ja tõendamiskoormise jaotamist käesolevas asjas.

– Käesolevas asjas asjassepuutuvad tegurid erainvestori kriteeriumi kohaldamisel

- 211 EÜ artikli 87 lõikest 1 tuleneb, et riigiabi mõiste on objektiivne mõiste, mis sõltub üksnes sellest, kas riiklik meede annab ühele või mõnele ettevõtjale eelise või mitte (Üldkohtu 27. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-67/94: Ladbroke Racing vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1, punkt 52).
- 212 Et määrata kindlaks, kas kõnealused meetmed võivad endast kujutada riigiabi, tuleb peamiselt eelkõige arvesse võtta selle meetme mõju ettevõtjatele, kes sellest kasu saavad, mitte aga abi andvate avalike või eraorganisatsioonide olukorda (Euroopa Kohtu 22. märtsi 1977. aasta otsus kohtuasjas 78/76: Steinike & Weinlig, EKL 1977, lk 595, punkt 21).
- 213 Seega tuleb kindlaks teha, kas asjaomane ettevõtja saab kõnealuste meetmetega majandusliku eelise, mida ta tavalistel turutingimustel ei oleks saanud (vt eespool viidatud kohtuotsused Linde vs. komisjon, punkt 39, ja Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen vs. komisjon, punkt 207, ja nendes viidatud kohtupraktika). Asjaolu, et tehing on abi andvale võimuasutusele või riigiosalusega ettevõtjale mõistlik, ei vabasta sellest kontrollikohustusest (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen vs. komisjon, punkt 315; vt samuti selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Linde vs. komisjon, punktid 48–54).
- 214 Sellest tuleneb, nagu väidab ka komisjon, et isegi kui tunnistada, et „rendierinevuste talumine” oli mõistlikum kui peamiste lepingute lõpetamine, sest OA ja Kreeka Vabariigi poolt lennukite mõistlik rahaline haldamine vähendas kahjumit tänu nende lennukite allrendile andmisele NOA-le ja hiljem sellele ettevõtjale teenuste osutamisele turutingimustes, ei muuda see nimetatud käitumist erainvestori kriteeriumiga

kooskõlas olevaks. Sellest tuleneb, et käesoleva vaidluse kontekstis ja vastupidi hagejate väidetele ei võimalda pelk asjaolu, et komisjon jättis vaidlustatud otsuses uurimata kõik väidetavad eelised, mida OA sai oma lennukite allrendile andmisest NOA-le, järeldada, et see institutsioon jättis arvestamata erainvestori kriteeriumi.

215 Seevastu rõhutavad Kreeka Vabariik ja NOA õigustatult vajadust võrrelda vaidlusalust renti, mida NOA maksis OA-le ja Kreeka Vabariigile, turul kehtivate rendihindadega, et kohaldada vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale erainvestori kriteeriumi.

216 Sellega seoses tuleb tagasi lükata komisjoni ja Aeroporia Aigaiou argumendid, et selline võrdlus oleks ainetu. Nimelt ilmneb esiteks selgelt nii vaidlustatud otsuse põhjendustest kui ka artikli 1 lõikest 1, et selles otsuses käsitletud abi ei seisnenud iseenesest selles, et OA ja Kreeka Vabariik andsid NOA-le lennukid allrendile, vaid selles, et NOA tasus madalamat renti võrreldes sellega, mida need rendileandjad peamiste rendilepingute või liisingulepingute alusel ise maksid. Komisjoni väited, et NOA ei suutnud rentida lennukid turul ilma Kreeka Vabariigi toetuseta, on seega käesolevas asjas tähtsusetud.

217 Sellest vaatenurgast erinevad käesolevas vaidluses erinevad küsimused nendest, mida uuriti näiteks 5. oktoobri 2000. aasta otsuses kohtuasjas C-288/96: Saksamaa vs. komisjon (EKL 2000, lk I-8237, punktid 30–32 ja 41), milles Euroopa Kohus võttis aluseks kriteeriumi, mis tugines riigipoolse tagatise saaja võimalustele saada kapitaliturul laenu ilma selle tagatiseta. Nimelt oli selle kohtuotsuse aluseks olnud asjas küsimus

selle tagatise andmises, samas kui vaidlustatud otsuses puudutasid abina määratletud meetmed üksnes NOA suhtes kohaldatud renditaset.

218 Käesolevas asjas ei sea komisjon vaidlusaluste meetmete hinnangu raames (vaidlustatud otsuse põhjendused 186 ja 188) kahtluse alla seda, et OA ja Kreeka Vabariik ei pruukinud nõuda NOA-lt piisavaid maksetagatise, et nõustuda andma talle lennukid allrendile. Ta ei heida ka OA-le ette seda, et peamiste rendilepingute lõpetamise asemel oli see ettevõtja andnud lennukid NOA-le allrendile.

219 Teiseks ei uuri komisjon Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamist kui sellist (vt eespool punkt 101) ega heida ka Kreeka Vabariigile ette, et ta ei näinud NOA asutamise ajal ette peamiste rendilepingute ja liisingulepingute üleminekut sellele äriühingule. Järelikult ei oma tähtsust Aeroporia Aigaiou argument, et NOA-le antud riigiabi olemasolu tulenes vaid asjaolust, et see äriühing ei pidanud kandma tavalist äririski, mis on seotud peamiste rendilepingute säilitamisega.

220 Lõpuks ei sea komisjon vaidlusaluste meetmete hindamisel erainvestori kriteeriumit arvestades kahtluse alla Kreeka Vabariigi otsust asuda neljas liisingulepingus OA asemele. Ta märgib, et Moore Stephensi aruandest ilmneb, et Kreeka Vabariik tegi selle otsuse, et vältida nii OA-le kui ka talle endale kui käendajale raskemaid tingimusi, mis olid kehtestatud asjaomaste finantsinstitutsioonide poolt (peamised rendileandjad) eraldamise ajal seoses OA ja NOA tulevikku puudutavate kahtlustega. Komisjon rõhutab üksnes selle otsuse erandlikku laadi, märkides, et ekspertide sõnul

oli sellise tehingu tegemiseks vajalik uus seadusandlik säte (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 159).

221 Kõigist nendest kaalutlustest ilmneb, et isegi kui komisjoni väited, mille kohaselt oli lennukite allrendile andmine NOA-le madalama hinna eest, kui peamiste lepingute alusel tasuti, sisuliselt võimalik üksnes tänu Kreeka Vabariigi toetusele, oleksid olnud põhjendatud, ei oleks see võtnud komisjonilt kohustust kontrollida vastavalt erainvestori kriteeriumile, kas NOA tasutud rent oli ka tegelikult madalam sellest, mida ta oleks käsitletud ajavahemikus maksnud tavaliste turutingimuste juures.

222 Nimelt on komisjoni väidetud ümberkorraldusmeetmed ja erinevad toetusmeetmed, mida sellisena vaidlustatud otsuses riigiabiiks ei loeta (vt eespool punkt 101), vaid kontekst, milles asub väidetud abi, mis anti lennukite allrendile andmise vormis sellise rendisumma eest, mis oli madalam peamiste rendilepingute alusel makstud summast. See kontekst üksi ei võimalda igasuguse muu tõsise tõendi puudumisel eeldada, et NOA poolt lennukite allrendi eest tasutud summad olid madalamad turul kehtivatest.

223 Sellest tuleneb, et vastupidi komisjoni väidetele kohustas erainvestori kriteerium käesolevas asjas kontrollima, kas NOA tasutud vaidlusalune rent vastas tavalistes turutingimustes käsitletud ajavahemikus tasutud rendile.

– Töendamiskoormise jagamine ning komisjoni ja kõnealuse liikmesriigi vastastikused menetluskohustused

- 224 Kohtupraktika kohaselt peab komisjon vaidlustatud otsuses esitama tõendi uue abi kohta, võrreldes käesolevas asjas NOA tasutud vaidlusaluseid rendisummasid turul kehtivatega. Nimelt ilmneb EÜ artikli 88 lõigetest 2 ja 3, et sellise töendamise puudumisel ei saa uusi meetmeid lugeda riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses (Euroopa Kohtu 13. aprilli 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-324/90 ja C-342/90: Saksa-maa ja Pleuger Worthington vs. komisjon, EKL 1994, lk I-1173, punkt 23).
- 225 Siiski sõltub selle töendamiskoormist käsitleva eeskirja kohaldamine sellest, kas komisjon ja liikmesriik täitsid oma vastavad menetluskohustused, kui see institutsioon kasutas oma pädevust kohustada liikmesriiki esitama talle kõik vajalikud andmed (eespool viidatud kohtuotsus Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon, punkt 35).
- 226 Eelkõige ilmneb kohtupraktikast, et komisjon võib teha otsuse talle kättesaadava teabe alusel juhul, kui asjassepuutuv liikmesriik rikub koostöökohustust, mis tal on selle institutsiooni suhtes vastavalt EÜ artiklile 10, ja keeldub edastamast teavet, mille esitamist on komisjon uue või muudetud abi kvalifitseerimiseks ja selle ühisturuga kokkusobivuse uurimise või siis eelnevalt heaks kiidetud abi nõuetekohase rakendamise kontrollimise eesmärgil nõudnud. Siiski peab komisjon enne sellise otsuse vastuvõtmist nõudma liikmesriigilt kõigi abi ühisturuga kokkusobivuse uurimiseks vajalike dokumentide, kogu sellekohase teabe ja andmete edastamist tema poolt määratud tähtajaks. Komisjon võib menetluse lõpetada ja võtta vastu otsuse abi olemasolu ja ühisturuga kokkusobivuse kohta või otsuse, milles tuvastatakse eelnevalt heaks kiidetud abi nõuetekohane kohaldamine, tema käsutuses oleva materjali alusel üksnes juhul, kui liikmesriik ei ole vaatamata komisjonipoolse korralduse saamisele nõutud

teavet esitanud (vt eespool viidatud kohtuotsus *Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon*, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

²²⁷ Viidatud menetluskohustusi korratakse ja täpsustatakse määruse nr 659/1999 artikli 2 lõikes 2, artikli 5 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 13 lõikes 1.

²²⁸ Tuleb samuti meenutada, et vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 6 lõikele 1 esitatakse „[a]metliku uurimismenetluse algatamise otsuses [...] kokkuvõtlikult asjakohased faktid ja õigusküsimused ning see sisaldab komisjoni esialgset hinnangut selle kohta, kas kavatsetud meetmel on abi iseloom, ja kahtlusi selle ühisturuga kokkusobivuse kohta”.

²²⁹ Need menetluslikud kohustused on pandud asjaomasele liikmesriigile ja komisjonile, et viimane saaks oma kontrolli teostada piisavalt selgete ja täpsete andmete põhjal, tagades asjaomase riigi õiguse olla ära kuulatud. Tegelikult tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kaitseõiguste austamine kõigis isiku vastu alustatud menetlustes, mis võivad viia isiku õigusi kahjustava akti vastuvõtmiseni, liidu õiguse aluspõhimõtte ja see tuleb tagada ka siis, kui asjaomane menetlus ei ole kuidagi reguleeritud (vt eespool viidatud kohtuotsus *Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon*, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

230 Nende menetluspõhimõtete alusel tuleb uurida, kas komisjonil oli käesolevas asjas õigus, nagu ta sisuliselt väidab, eeldada riigiabi olemasolu üksnes kättesaadava teabe põhjal, või kas erainvestori kriteeriumi kohaldamine kohustas teda jätkama oma uurimist, et võrrelda NOA poolt tasutud vaidlusalust rendihinda selle rendiga, mida ta oleks tasunud turu tavaliste tingimuste korral.

231 Selleks tuleb uurida andmete esitamise korralduse ja ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse sisu ning Kreeka Vabariigi poolt Üldkohtule esitatud märkusi.

232 Esiteks palus komisjon 8. septembri 2003. aasta andmete esitamise korralduses vastavalt määruse nr 659/1999 artiklitele 5 ja 10, et talle edastataks kogu vajalik teave, et uurida lennuettevõtja OA ümberkorraldamis- ja erastamismenetlusega seotud meetmeid. Ta meenutab sellega seoses, et kui komisjon vaatab läbi riigiabi ühisturuga kokkusobivust, peab ta võtma arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, sealhulgas vajaduse korral ka varasemas otsuses hinnangu saanud asjaolusid.

233 Seega ilmneb sellest otsusest, et kuna ei olnud teatatud erastamismenetlusest ja OA ümberkorraldamise uutest meetmetest, mis pidid tema erastamist kergendama, siis pidas korraldus silmas kõiki selle ümberkorraldamise ja erastamisega seotud meetmeid, mis võivad hõlmata riigiabi elemente. Komisjon palus eeskätt NOA äriplaani, aktsionäride struktuuri, vara ja rahastamise üksikasjade, sh võlgade, õigusliku ja maksumiseseisundi ning OA ja selle tütarettevõtjate võimaliku likvideerimise üksikasjalike andmete esitamist.

- 234 Teiseks uuris komisjon 16. märtsi 2004. aasta otsuses ametliku uurimismenetluse algatamise kohta kõigepealt OA rahalist olukorda 2001. ja 2002. aastal nende kahe majandusaasta auditeeritud aruannete põhjal, mille ta oli saanud alles 2003. aasta septembris ja detsembris. OA kahjumi suurus kinnitas 11. detsembri 2002. aasta otsuses esitatud komisjoni hinnangut, et Kreeka Vabariik oli muutunud selle äriühingu *de facto* esimeseks rahastamisallikaks, ilma milleta see ettevõtja oleks tõenäoliselt pidanud oma tegevuse lõpetama (punktid 17, 26 ja 29).
- 235 Mis puudutab võimalikku uut abi, mis oli antud pärast 11. detsembrist 2002 ja mida ainsana käesolevas asjas käsitletakse, siis leidis komisjon selles 16. märtsi 2004. aasta otsuses, et OA ja NOA olid „ühenduse riigiabi [valdkonna] eeskirjade tähenduses üks ettevõtja” (punktid 106 ja 108).
- 236 Mis puudutab täpsemalt NOA kasutuses olevaid lennukeid, siis piirdus komisjon olukorra detailse kirjelduse raames märkimisega, et NOA ümberkorraldamise bilanss, mille konsultatsiooniettevõtja Deloitte & Touche koostas seaduse nr 3185/2003 alusel Kreeka ametiasutuste taotlusel, näitab, et 18 OA-le või Olympic Aviationile kuuluva lennuki omandiõigus läks üle NOA-le. Lisaks, mis puudutab OA poolt lennukite allrendile andmist NOA-le, siis märkis komisjon, et Deloitte & Touche oli selgitanud, et see allrendile andmine tähendas, et OA oli ainsana vastutav lennukite kasutuseleandja suhtes ja et ta võimaldas NOA-l saada kasu, nagu Kreeka ametiasutused ise rõhutasid, riigi tagatistest lennukite rendiks ja muudeks lepingulisteks kohustusteks, eelkõige laenu tagatistest uute lennukite ostmiseks ja uuele, Spata lennuväljale kolimiseks, mille komisjon oli 1998. ja 2000. aastal heaks kiitnud ümberkorraldusabina ja mis 11. detsembri 2002. aasta otsuses tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks (16. märtsi 2004. aasta otsuse punkt 54, vt samuti eespool punkt 6). Komisjon rõhutas, et valitsuse nõustajate, äriühingu Kantor sõnul oli oluline, et NOA alustas oma tegevust juba

2003. aasta lõpus, eeskätt et „ta saaks kasu madalatest määradest lennukite ostmise ja kasutamisega seoses, mis võimaldab seega lennukibaasi parandada ja uuendada”, kuna OA „pidi üle saama tõsistest raskustest, et elada üle 2003/2004. aasta talv” (punkt 57).

²³⁷ Lisaks märkis komisjon 16. märtsi 2004. aasta otsuses, et oma kaebuses oli Aeroporia Aigaiou väitnud, et OA vara ülekanndmine NOA-le, jättes kõik kohustused OA-le, kujutas endast riigiabi. Komisjon märkis samuti, et kaebuse esitanud äriühingu sõnul nõustusid lennukite kasutuseleandjad ja rahandusinstituutsioonid OA lennukite üleminekuga NOA-le tõenäoliselt üksnes riigi tagatise vastu, mis on aga riigiabi (punkt 76).

²³⁸ Teabe esitamise korralduse ja 16. märtsi 2004. aasta otsuse uurimine näitab seega, et komisjon ei viidanud kordagi isegi mitte vaikimisi neis otsustes renditasemele, mida NOA tasus OA-le lennukite allrendi eest. Nimelt käsitles teabe esitamise korraldus üksnes üldiselt meetmeid, mis on seotud OA ümberkorraldamise ja erastamisega, mis võivad endast kujutada riigiabi. Mis puudutab aga ametliku uurimismenetluse algatamise otsust, siis käsitleb see asjaomaste meetmete hindamist käsitlevas osas üksnes OA kasuks võetud meetmeid ning erastamismenetlust, mida vaidlustatud otsuses ei uuritud, vaid mille suhtes toimus eraldi menetlus, mis lõppes komisjoni 17. septembri 2008. aasta otsusega, millega erastamiskava heaks kiideti.

²³⁹ Nimelt viidatakse OA poolt NOA-le lennukite allrentimisele üksnes 16. märtsi 2004. aasta otsuse kirjeldavas osas, kus seda kujutatakse tööpoolest sellest vaatepunktist, et NOA sai kasu riigi poolt OA-le lennukite rentimiseks antud tagatistest, mis

11. detsembri 2002. aasta otsuses kokkusobimatuks tunnistati. Siiski tuleb meenutada, et vaidlustatud otsus ei määratle lennukite NOA-le allrendile andmist ennast selles kontekstis riigiabina, vaid see otsus käsitleb üksnes rendi taset.

²⁴⁰ Selles olukorras tuleb järeldada, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsus ei sisalda esialgset hinnangut NOA poolt tasutud rendi kohta, et määrata kindlaks, kas see sisaldab abi elemente, nagu on nõutud määruse nr 659/1999 artikli 6 lõikes 1.

²⁴¹ Siiski täpsustas Kreeka Vabariik oma 11. juuni 2004. aasta märkustes ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta, et OA renditud lennukid anti allrendile NOA-le turuhindadega, et vältida kahju hüvitist, mida OA oleks pidanud rendileandjatele maksma, kui ta oleks peamised rendilepingud enne nende tähtaja lõppemist lõpetanud. Need allrendile andmised olid vaid lühiajaline lahendus, kuna NOA pidi tulevikus üle võtma kõik peamised rendilepingud (välja arvatud mõned üksikud neist, mis peagi lõppesid). Seevastu jätkati nelja liisitud lennuki allrendile andmist NOA-le turuhindadega.

²⁴² Lisaks ilmneb Moore Stephensi aruandest, et kohapealsete kontrollide käigus selgitas NOA juhtkond komisjoni ekspertidele erinevusi esiteks rendi vahel, mida see äriühing tasus lennukite allrendi eest, ja teiseks rendi vahel, mida OA tasus peamiste rendilepingute alusel ja Kreeka Vabariik liisingulepingute alusel, väites, et allrendi eest makstav tasu vastas turuhindadele ja et NOA võis lennukeid rentida teistelt rendileandjatelt, kui talle ei pakuta seda allrendi võimalust turuhindadega.

- 243 Lisaks ei ole vaidlust selles, et Kreeka Vabariik andis üle kogu vajaliku teabe kõnealuste peamiste lepingute ja allrendilepingute ning eeskätt sätestatud rendi kohta. Ta jättis vaid esitamata kõik tõendid renditaseme kohta tavalistel turutingimustel kõnealusel ajavahemikul.
- 244 Teabe esitamise korraldusest ega 16. märtsi 2004. aasta otsusest ega ka muudest toimikumaterjalidest ei selgu – ning komisjoni ei väidagi seda –, et ta seadis mis tahes viisil haldusmenetluse käigus kahtluse alla NOA tasutud rendi taseme võrreldes turutingimustega, ja palus Kreeka Vabariigil esitada täiendavat teavet selle kohta.
- 245 Lisaks tuleb märkida, et 26. oktoobri 2004. aasta märkustes korralduse kohta peatada kõik abimeetmed rõhutas Kreeka Vabariik, et alates tema 11. juuni 2004. aasta märkustest ei olnud teda teavitatud ühestki komisjoni uuest uurimismeetmest ja ta ei olnud saanud ühtegi täiendavat infonõuet tema märkuste kohta.
- 246 Kuna selles olukorras ei olnud haldusmenetluse käigus esiteks kordagi otseselt kahtluse alla seatud NOA tasutud rendi taset ja teiseks ei olnud esitatud mis tahes infonõuet selle rendi kooskõla kohta turuhindadega, siis ei saa Kreeka Vabariigile ette heita, et ta ei esitanud komisjonile piisavalt teavet, et ta saaks hinnata käesolevas asjas vaidluse all olevaid meetmeid.

- 247 Lisaks ja igal juhul tuleb märkida, et komisjoni ei väida Üldkohtus, et puuduv teave oli peamiselt Kreeka Vabariigi valduses. Ta viitab üksnes turuhindade teabele, mida ta oleks ilma raskusteta võinud saada, viies lihtsalt kõnealusel ajavahemikus läbi turu-uuringu.
- 248 Selles kontekstis ei saanud komisjon vabaneda kohustusest tõendada, et kõnealune rent, mida NOA tasub lennukite allrendi eest, ei vastanud turuhindadele. Ta pidi esitama vähemalt esmapilgul usutava tõendi, mis tugines faktilistele asjaoludele, et kohustada Kreeka Vabariiki esitama täiendavaid selgitusi (vt analoogia alusel seoses tõendiga ettevõtja osalusest kartellikokkuleppes Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punktid 78 ja 79).
- 249 Seega pidi komisjon vastavalt oma hoolika ja erapooletu uurimise kohustusele riigiabi käsitlevate asutamislepingu alussätete hea haldamise huvides jätkama oma uurimist ja süvendama seda pärast Moore Stephensi aruannet, et tõendada, kas NOA tasutud rent vastas eraettevõtja kriteeriumile. Selleks pidi ta kas esitama Kreeka Vabariigile korralduse täiendava teabe esitamiseks NOA tasutud rendi taseme kohta, täpsustades vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 10 lõikele 3 nõutud teabe laadi, või siis läbi viima täiendava ekspertiisi, et ta saaks võrrelda vaidlusalust renti turuhindadega.
- 250 Sellega seoses tuleb meenutada, et kaitseõiguste tagamisele esitatavate nõuete alusel oleks komisjon saanud kolmandatelt isikutelt kogutud tõenditele, mis ei tulenenud Kreeka ametiasutustelt, tugineda riigiabi olemasolu järeldamiseks üksnes pärast seda,

kui komisjon annab neile ametiasutustele võimaluse esitada tõhusalt oma märkusi nende tõendite kohta (vt selle kohta Euroopa Kohtu 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 234/84: Belgia vs. komisjon, EKL 1986, lk 2263, punktid 27–29, ja 14. veebruari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-301/87: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 1990, lk I-307, punktid 29 ja 30).

²⁵¹ Arvestades käesolevas asjas kõiki eelnevaid kaalutlusi, tuleb seega järeldada, et komisjon ei kontrollinud vaidlustatud otsuses vastavalt eraettevõtja kriteeriumile, kas vaidlusalune rent oli madalam turuhinnast. Nimelt ei ole vaidlustatud otsuses ühtegi kaalutlust, mis lükkaks ümber hageja seisukoha selles küsimuses haldusmenetluse ajal (vt eespool punkt 241). Lisaks on vaidlustatud otsuse aluseks olnud Moore Stephensi aruandes esitatud ekspertide üksikasjalikus töökavas märgitud, et uurimine puudutas üksnes ohtu, et lennukeid antakse NOA-le allrendile „kunstlikult madala rendi eest, isegi kui see rent võis olla võrdne turuhinnaga”. Sellega seoses tuleb meenutada, et ehkki komisjon võib tellida arvamuse välisekspertidelt, ilma et ta selleks kohustatud oleks, ei vabasta see teda nende töö hindamisest (Üldkohtu 16. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-274/01: Valmont vs. komisjon, EKL 2004, lk II-3145, punkt 72).

²⁵² Sellest tuleneb, et tuginedes üksnes erinevustele ühelt poolt selle rendi vahel, mida OA ja Kreeka Vabariik tasusid lennukite rentimise eest, ja teiselt poolt selle rendi vahel, mida NOA tasus nende lennukite allrendi eest, et järeldada, et viimasele äriühingule anti eelis, mida ta ei oleks saanud tavaliste turutingimuste puhul, tegi komisjon ilmse hindamisvea erainvestori kriteeriumi kohaldamisel.

253 Sellest tuleneb, et EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist käsitlev väide on põhjendatud. Seega tuleb vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1 tühistada, ilma et oleks vaja uurida väiteid, mis käsitlevad põhjenduste puudumist ja kõnealuste meetmete süüks arvamist riigile. Seetõttu tuleb tühistada ka selle otsuse artikkel 2 osas, milles see paneb kohustuse nõuda tagasi artikli 1 lõikes 1 käsitletud abi.

3. OA-le antud abi

a) NOA-le üle kantud OA varade ülehinnatud summa ennetav maksmine (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 2) (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)

254 Kreeka Vabariik ja OA vaidlevad vastu vaidlustatud otsusele osas, kus komisjon tuvastas selle artikli 1 lõikes 2, et OA-le tasuti õigusvastast ja ühisturuga kokkusobimatut abi, mille summa vastas NOA-le selle uue lennuettevõtja asutamise ajal üle kantud OA vara ülehinnatud osale.

255 Hagejad viitavad EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumisele ning põhjenduste puudumisele. Teise võimalusena viitab Kreeka Vabariik, et isegi kui kõnealust meedet võiks lugeda riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses (sellele vaidleb ta aga vastu), oleks see meede tulnud tunnistada ühisturuga kokkusobivaks vastavalt EÜ artikli 87 lõike 3 punktile c. Vaidlustatud otsuses on ka selles küsimuses puudulik põhjendus.

EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumine ja põhjenduste puudumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)

– Poolte argumendid

²⁵⁶ Kreeka Vabariik ja OA väidavad, et komisjon ja selle eksperdid jätsid arvestamata Olympic Airwaysi kontserni muutmise aluseks oleva majandusliku loogika, ning lugesid seda vaid sisemiseks ümberkorralduseks. Nad selgitavad, et Kreeka Vabariigi poolt alates 2003. aastast valitud erastamismenetlus tugines Olympic Airwaysi kontserni lennundustegevuse eraldamisele ja uue iseseisva äriühingu asutamisele (NOA), mis on väljaspool Olympic Airwaysi kontserni, et suurendada maksimaalselt selle väärtust ja see koha ära müüa. Selle ümberkorralduse eesmärgiks oli võimaldada Kreeka Vabariigil saada tagasi võimalikult suur osa oma investeringust OA-sse eelmise kümnendi käigus antud ümberkorraldusabi näol.

²⁵⁷ Selles kontekstis ajas komisjon segi erainvestori ja eraõigusliku võlausaldaja kriteeriumid. Nimelt hindab erainvestor ettevõtja võimalusi jalule saada ega nõua esimese puuduse korral pankroti väljakuulutamist, võtmata arvesse ettevõtja pikaajalist potentsiaali.

²⁵⁸ Ümberkorraldusbilansi alusel määrati NOA aktsiakapitaliks ligi 130 miljonit eurot. Seega tegi Kreeka Vabariik OA-le maksed, mille kogusumma vastas sellele aktsiakapitalile ja millest OA kasutas enam kui poole hüvitisteks ja muudeks kuludeks, mis olid seotud ümberkorralduse järel töötajate töölepingute ülesütlemisega.

- 259 Vastupidi komisjoni väidetele ei andnud see ennetav maksmine OA-le mingit eelist, kuna selle summa ei ületanud nende varade väärtust, mis sellelt äriühingult ära võeti. Lisaks oli see laadilt ajutine, oodates NOA ja teiste Olympic Airwaysi kontsernist loodud äriühingute müügist saadavat summat.
- 260 Neis tingimustes on vaidlustatud otsuses tehtud ilmne hindamisviga ja seal puudub põhjendus seoses OA-le eelise andmisega ja erainvestori kriteeriumi kohaldamisega.
- 261 Hagejad väidavad, et Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamise raames tuli NOA-le üle kantud vara hinnata selle turuväärtuse järgi. Nad märgivad, et ehkki komisjoni eksperdid hindasid NOA-le üle kantud vara väärtuseks 38,5 miljonit eurot, on juba pelgalt OA-lt ära võetud lennukite väärtus enam kui 120 miljonit eurot vastavalt Airclaims'i aruandele.
- 262 Lisaks vaidlevad hagejad vastu sellele, et OA-l puudus õigus hüvitisele kõigi tema teenindusaegade eest erinevates lennujaamades, eelkõige Heathrow'l (London, Ühendkuningriik), kus lennuettevõtjate poolt nende õiguste müük oleks neile toonud sisse ligi 7 või 8 miljonit eurot teenindusaja kohta, kahepoolsete lepingute eest, mille ta oli sõlminud ning tema üldtuntud ärinime ja logo eest.
- 263 Sellega seoses märgib OA, et OA ümberkorraldusbilanssi lisatud 30 miljoni euro suurune firmaväärtus arveldati seoses sellega, et OA ja tema tütarettevõtja Olympic Aviation lennundustegevuse võttis ühinemise teel üle Macedonian Airways, kellest

sai NOA vastavalt Kreeka seadusele nr 2190/1920 aktsiaseltside kohta, mis kodifitseeriti kuningliku dekreediga 174/1963 (FEK A 37, edaspidi „seadus nr 2190/1920”) ja seadusele nr 3185/2003 ning rahvusvahelisele finantsaruandlusstandardile nr 3 „Äriühendused” (edaspidi „IFRS 3 standard”). Eelkõige vastavalt seaduse nr 2190/1920 artikli 43 lõike 4 punkti b kohaselt „ettevõtja firmaväärtus (*goodwill*), mis luuakse terve majandusüksuse tagasiostmisel või ühinemisel ja mis võrdub terve ostuhinna ja vara tegelike osade väärtuse erinevusega, registreeritakse immateriaalses varas „ettevõtja firmaväärtuse” alla ja see amortiseeritakse kas kindla summana või järk-järgult ja püsiva määra alusel mitmel majandusaastal, ilma et amortisatsiooni kestus võiks ületada viis aastat”. Lisaks ilmneb Kreeka õigusnormidest, et mitterahalised sissemaksed aktsiaseltsi tuleb hinnata oma tegeliku väärtuse, mitte aga soetusmaksumuse alusel.

- 264 OA lisab, et kuigi NOA-le üle kantud vara väärtuse hindamine ei vastanud nende varade turuväärtusele, oleks NOA müük turuhinnast madalama müügiga tähendanud riigiabi NOA võimalike ostjate suhtes ning sellega oleks rikutud OA võlausaldajate õigusi.
- 265 NOA ühe erastamiskatse käigus, mis lõppes 5. augusti 2005. aasta protokollil allkirjastamisega, hindas üks erainvestor NOA väärtuseks 31. detsembril 2004 enam kui 100 miljonit eurot, mis vastas raamatupidamishinnangule, mis oli tehtud 12. detsembril 2003 pärast NOA-le tekkinud kahju mahaarvamist.
- 266 OA vaidleb vastu komisjoni väidetele, mis käsitlevad ümberkorraldusbilansi iseseisva auditi puudumist. Vastavalt seadusele nr 3185/2003 kinnitas vannutatud audiitor selle bilansi täielikult.
- 267 Mis puudutab NOA nõudeid, siis märgib OA, et NOA algbilansiga kaasnenud aruanne märgib, et mis tahes erinevus selle uue lennuettevõtja algbilansis esinevate nõuete

ja lõpuks sissenõutud summade vahel kantakse OA ja Olympic Aviationi aruandluse varade või nõuete alla, nii et NOA puhasvara ei mõjutata. Lisaks heidavad hagejad komisjonile ette, et ta ei võtnud arvesse endiselt OA bilansis kajastatud kahe lennuki oodatavast tulevasest müügist saadavat tulu.

268 Mis puudutab lõpuks komisjoni kinnitust, et vaidlustatud otsuses jäetakse OA-le üle kantud vara osade lisaväärtuse summa arutelu objektiks EÜ artikli 10 alusel toimuva lojaalse koostöö alusel, siis mainivad Kreeka Vabariik ja OA raskusi, mida väidetud abi arvuline hindamine selle tagastamise eesmärgil tekitas. Nad meenutavad, et kui nõue ei ole likviidne, ei ole see Kreeka õiguse alusel sissenõutav. Nad heidavad komisjonile ette, et viimane ei vastanud talle Kreeka ametiasutuste poolt 16. novembri 2005. aasta kirjas saadetud andmetele, mille hulgas oli 27. oktoobri 2005. aasta Deloitte & Touche'i aruanne, milles toodi välja suur hulk komisjoni ekspertide ekslikke hinnanguid, mis puudutasid NOA-le üle kantud varade hindamist. Selle Deloitte & Touche'i aruande kohaselt ei väljenda komisjoni kohandused vara struktuuri ja pärast ümberkorraldust NOA tegelikku rahalist olukorda, mis on vastuolus seadusega nr 2190/1920, mis näeb ette, et need sätted võib jätta kohaldamata, et anda usaldusväärne pilt ettevõtja seisundist. Komisjoni eksperdid märkisid ise, et need kohandused „ei hõlma tingimata kõike seda, mis oleks olnud nõutud, kui oleks toimunud audit” (vaidlustatud otsuse 10. joonealune märkus).

269 Lisaks heidab OA komisjonile ette, et ta ei määratlenud asjassepuutuvaid turge ega analüüsinud konkurentsitingimusi neil turgudel. Järeldus, et vaidlusalune meede kahjustab konkurentsi, on mitte ainult põhjendamata, vaid on ka ekslik. Nimelt teinud OA 38 Kreeka lennujaamast 33 vastavalt avaliku teenuse kohustusele, ja teeb

seda ilma mingi konkurentsita, ning ligi 30 nendest lennujaamadest ei paku mingit kaubandushuvi.

- 270 Komisjon rõhutab, et vaidlustatud ennetav maksmine kujutas juba iseenesest riigiabi. Hagejad ei esita ühtegi tõsist põhjust, millele erainvestor oleks võinud seada kindla ja realistliku lootuse saada sellest ennetavast maksimisest rahuldavat tulu, arvestades OA eriti rasket olukorda, mida iseloomustas sellele äriühingule aastaid kestnud abi andmine, ümberkorraldus- ja müügikatsete ebaõnnestumine, jätkuvad negatiivsed tulemused ja võlgade ning kahjumite kuhjumine. OA eraõiguslikud võlausaldajad, nagu lennukite rendileandjad ja pangad ABN Amro ja Crédit Lyonnais kiirustasid Kreeka Vabariigilt tagatiste saamisega. Lisaks ilmneb Moore Stephensi aruandest, et vaidlusalust ennetavat makset kasutati selleks, et rahastada tegevuskulusid, näiteks NOA-le allrendile antud lennukite rentimist OA poolt.
- 271 Komisjon uuris vaidlustatud otsuses vaid teise võimalusena seda, kas vaidlusaluse makse võiks lugeda teatavaks hüvitiseks, mille riik andis OA-le nende varade eest, mis läksid NOA-le üle.
- 272 Sellega seoses tuvastasid komisjoni eksperdid, et OA juhtkond määras kindlaks vaidlusaluse summa 130 miljonit eurot Deloitte & Touche'ile edastatud andmete põhjal, ilma et neid oleks kontrollinud iseseisvad audiitorid. 31. detsembril 2003 lõppenud majandusaastal NOA rahalist seisundit käsitlevas aruandes väljendasid audiitorid, kelle oli ametisse nimetanud Kreeka ametiasutused, oma reservatsioone äriühingu algbilansi kohta.
- 273 Komisjoni eksperdid hindasid NOA-le üle kantud puhasvara väärtuseks 38,5 miljonit eurot pärast kohandamist ja jäädes ootama lennundustegevuse bilanssi. Nad tuginesid Kreeka ametiasutuste esitatud raamatupidamisandmetele ning kasutasid

tunnustatud raamatupidamistavasid, lahutades eelkõige kahtlased nõuded, lennukite tulevases müügist saadava tulu ja firmaväärtuse ning võttes arvesse võlgade kogusummat, lennukite väärtuse amortisatsiooni ning teatud tulude ja kulude prognoose eeskätt maksude valdkonnas.

- 274 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb vastu sellele, et Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisel endal oli bilansiline maksumus. Hagejad ei võta arvesse raamatupidamisstandardite määratlust firmaväärtuse kohta. Vastavalt IFRS 3 standardi punktile 51 vastab firmaväärtus summale, mille võrra soetusmaksumus ületab omandatud eristatavate varaobjektide ja kohustiste neto õiglast väärtust. Seega ei ole võimalik rääkida objektiivselt firmaväärtusest, kui puudus vaba tehing, kui tegu on nagu käesolevas asjas komisjoni sõnul pelgalt Olympic Airwaysi kontserni sisemise ümberkorraldamisega Kreeka Vabariigi poolt. Eelkõige ei olnud vastupidi OA väidetele toimunud ei tegelikku ühinemist ega tagasiostmist, kuna puudus turuhind, mis on firmaväärtuse olemasolu vajalik tingimus.
- 275 Lisaks ei võimalda raamatupidamiseeskirjad kajastada immateriaalset vara, mille tegelikku väärtust ei ole võimalik usaldusväärselt kindlaks määrata. Eelkõige ei ole võimalik kindlaks määrata „ümberkorralduse tegelikku kuvandit”, kuna esines vaid kunstlik ümberkorraldusbilanss, mis tugines üksnes OA juhtkonna hinnangutele.
- 276 Kohtuasjas T-423/05 esitatud vasturepliigis väidab komisjon, et OA selgitab esimest korda, et firmaväärtus koosneb tervest immateriaalsest varast (ärinimi, teenindusajad), mis erineb täiesti eespool viidatud IFRS 3 standardi punktis 51 ja ka OA

viidatud Kreeka õigusnormides esitatud määratlusest. Seega on need argumendid esitatud hilinenult.

²⁷⁷ Mis puudutab NOA müügihinda, millele OA viitab, siis märgib komisjon, et oleks õiglasem, kui see tugineks tegelikule müügile, mitte aga meelevaldsetele hinnangutele, mis tuginevad kinnitamata hinnangutele, ja seda sõltumata lennukite väärtusest, mis kujutavad endast vaid bilansi ühte osa.

²⁷⁸ Lõpuks on vaidlustatud otsus piisavalt põhjendatud. Kõik komisjoni ekspertide poolt vastavalt mõistlikule ja heale haldusele arvesse võetud asjaolud on esitatud selle otsuse põhjenduses 120 toodud tabelis. Nii neile asjaoludele (põhjendused 110–126) kui ka komisjoni õiguslikule hinnangule (põhjendused 197–201) on lisatud kommentaarid.

– Üldkohtu hinnang

²⁷⁹ Vaidlust ei ole selles, et seaduse nr 3185/2003 artikli 27 alusel tegi Kreeka Vabariik OA-le ennetava ja mitmesse osasse jaotatud makse alates 2003. aasta detsembrist kuni 2004. aasta maini eriarvelt kogusummas ligi 130 miljonit eurot, mis vastas Kreeka ametiasutuste sõnul selle vara väärtusele, mis NOA-le selle uue äriühingu asutamisel üle kanti.

- 280 Nimelt nägid seaduse nr 3185/2003 artikli 27 lõiked 1 ja 5 ette, et Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisest tulenevate äriühingute kõik aktsiad lähevad ilma vastutasuta üle Kreeka Vabariigile, et erastada need äriühingud; ning et Kreeka Vabariigi eriarvele „Kreeka riik. Olympic Airwaysi kontserni erastamisarve” kantakse kontserni äriühingute erastamisest saadud tulu. Selle artikli kohaselt võetakse sellelt eriarvelt riigi ettemaksed, et tasuda ümberkorralduse ja likvideerimise käigus OA ning Olympic Aviation personalit töölepingute lõpetamise ja rahaliste kohustuste katmisega seotud kulud, sellises summas, mis vastas ümberkorraldamise järel asutatud uue lennuettevõtja aktsiate – mis läksid üle Kreeka Vabariigile – nominaalväärtusele.
- 281 Käesolevas asjas ilmneb vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikest 2, et vaidlusalune abi seisnes üksnes selles, et NOA-le asutamise ajal üle kantud vara oli ülehinnatud. Komisjon loeb selle abi esialgseks summaks 91,5 miljonit eurot. Vaidlustatud otsuse resolutsioonis ei sea ta seega kahtluse alla põhimõtteliselt OA-le sellise summa ennetavat maksmist, mis vastas NOA-le üle kantud vara koguväärtusele.
- 282 On tõsi, et komisjon rõhutab vaidlustatud otsuse põhjenduses 196, et ligi 130 miljoni euro suuruse ettemakse tegemine sellisele ettevõtjale nagu OA, kes oli eriti keerulises majanduslikus olukorras ja kes oli just ilma jäänud oma lennundustegevuse sektorist ja kelle maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlad Kreeka Vabariigi suhtes ulatusid 2003. aasta lõpus 522 miljoni euroni, samas kui tema võlad aina kasvasid ning nende võlgade tagasimaksmiseks realiseeritav vara kadus, oli vastuolus erainvestori kriteeriumiga. Sellega seoses märgib komisjon, tuginedes kohtujurist Mischo ettepanekule kohtuasjas, milles Euroopa Kohus tegi 12. oktoobril 2000 otsuse C-480/98: Hispaania vs. komisjon (EKL 2000, lk I-8717, I-8720, punktid 32–43), et sellises kontekstis oleks erainvestor, kes on käesolevas asjas ka OA peamine võlausaldaja ja kellel oli tegelikult väike võimalus, et OA oma võlad talle tasub, võtnud kõik seaduslikud meetmed, et sissenõutavad nõuded tasutaks või oma tagatised realiseeritaks.

- 283 Siiski tuleb meenutada, et komisjon ei sea vaidlustatud otsuses kahtluse alla Kreeka Vabariigi otsust korraldada erastamise kergendamiseks ümber Olympic Airwaysi kontsern, kandes tema lennundustegevuse sektori vara üle NOA-le ja nähes eeskätt ette vaidlusaluse ennetava makse OA-le, selle asemel et nõuda OA pankroti kohest väljakuulutamist, et nõuda tagasi vähemalt osa selle äriühingu võlgadest tema suhtes (vt eespool punktid 101 ja 281). Komisjon järeldeb üksnes, et OA pikaajalise kasumlikkuse perspektiivi puudumise korral ei oleks erainvestor nõustunud sellise rahalise ettemaksega, nagu tasuti kõnealusele äriühingule. Komisjon ei määra siiski vaidlustatud otsuse põhjendustes ega resolutsioonis hüvitise ennetavat maksmist kui sellist riigiabiks.
- 284 Seevastu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 197 otsesõnu, et komisjon luges riigiabiks selle vaidlusaluse ettemakse maksmise osas, kus selle summa ületab NOA-le üle kantud vara väärtuse ja kus seda ei saa järelilikult lugeda hüvitiseks, mida Kreeka Vabariik OA-le selle ülekandmise eest maksab.
- 285 Nimelt tunnistab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 197 otsesõnu, et kui Kreeka Vabariigi poolt OA-le eriarvele tasutud summa 130312459 vastaks NOA-le üle kantud OA varade väärtusele, ei kujutaks see ülekanne mingit riigiabi.
- 286 Arvestades vaidlustatud otsuse resolutsiooni artikli 1 lõike 2 selget sisu, mida kinnitavad selle otsuse põhjendused, peab Üldkohus võtma seisukoha nende väidete osas, mis puudutavad NOA-le üle kantud vara hindamist, et arvutada hüvitise summa.

- 287 Sellega seoses tuleb uurida, kas vaidlustatud otsuses tehtud komisjoni järeldus, et NOA-le üle kantud vara väärtus oli ülehinnatud, on piisavalt põhjendatud ning selles ei ole tehtud ilmset hindamisviga.
- 288 Deloitte & Touche'i 29. novembri 2003. aasta aruanded, mis on lisatud NOA algbilansile ning OA ja Olympic Aviation'i ümberkorraldusbilanssidele vastavalt seaduse nr 3185/2003 artiklile 27, näitavad, et need bilansid – mille see konsultatsiooniette võtja koostas kui vannutatud audiitor, kes nimetati ametisse selle artikli 27 alusel – koostati Kreeka raamatupidamishindamisnormide alusel, sh soetusmaksumuse põhimõtte, välja arvatud osas, mis puudutab esiteks OA ja Olympic Aviation'i eraldatud osadele kuuluvate lennukite ja mootorite hindamist, mida hindas spetsialiseeritud äriühing Airclaims nende 1. oktoobri 2003. aasta turuväärtuse alusel, ja teiseks firmaväärtuse hindamist. Nende Deloitte & Touche'i aruannete järgi hindas firmaväärtust töepoolsest OA juhtkond vastavalt rahvusvahelisele tavale, lähtuvalt selle äriühingu brutotulust, hiljutistest tulemustest ja huvist, mida oli selle erastamismenetluse käigus üles näidatud.
- 289 Seevastu viis komisjon vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 120, 199 ja 200) Moore Stephensi aruande põhjal läbi kohandused, mis tuginesid oma ekspertide hinnangutele, kes lennukite osas olid aluseks võtnud üksnes bilansilise netomaksumuse, ja olid hüvitise arvutamiseks maha võtnud nimelt summa, mis vastas immateriaalse vara väärtusele, mida Kreeka ametiasutused võtsid arvesse firmaväärtuse all, ning kahtlased nõuded ning nõude, mis oli seotud endiselt OA bilansis kajastatud kahe lennuki tulevase müügiga.
- 290 Sellega seoses heidavad hagejad komisjonile ette eelkõige seda, et ta ignoreeris vajadust hinnata esiteks lennukeid nende turuväärtuse alusel ja teiseks võtta arvesse firmaväärtust, mis tekkis NOA asutamiseiga, samuti kahe lennuki tulevases müügist

oodatud tulu, et määrata kindlaks NOA tegelik majanduslik olukord. Nad vaidlevad vastu ka komisjoni poolt kahtlaste nõuetega seoses tehtud kohandustele.

²⁹¹ Kõigepealt tuleb märkida, et vastupidi sellele, millele näivad vihjavat komisjoni ekspertide järeldused vaidlustatud otsuses (põhjendus 124), ei võimalda asjaolu, et seaduse nr 3185/2003 artikkel 27 nägi ette vaidlusaluse hüvitise maksmise summas, mis vastas NOA aktsiate nimiväärtusele, eeldada, et Olympic Airwaysi kontserni lennundustegevuse sektori ülekandmisega tehtud sissemaksed aktsiakapitali olid ülehinna- tud, et toetada suurtes rahalistes raskustes olevat OA-d ümberkorraldus- ja likvideerimismenetluse ajal. Lisaks ei saa see sama asjaolu takistada ka NOA aktsiakapitali väärtuse kindlaksmääramisel seda, et vastavalt kehtivatele raamatupidamiseeskirjadele võetaks arvesse eelkõige ülekantud lennukite turuväärtus ning käesolevas asjas OA ümberkorraldusbilansis ja NOA algbilansis firmaväärtusena kajastatud immateriaalsete varade väärtust, kui seda väärtust oli võimalik usaldusväärselt hinnata.

²⁹² Selles kontekstis tuleb eraettevõtja kriteeriumi arvestades uurida komisjoni tehtud vaidlusaluseid kohandusi seoses sellega, mis puudutab esiteks teatud immateriaalsete varade välistamist hüvitise arvutamisest ja teiseks seda, et see institutsioon vaidles vastu lennukite turuväärtuse arvessevõtmisele, ja kolmandaks lennukite tulevases müügist saadava tulu välistamist.

²⁹³ Mis puudutab kõigepealt OA ümberkorraldusbilansis ja NOA algbilansis firmaväärtuse alusel erinevate immateriaalsete varade arvestamist summas 30 miljonit eurot,

siis tuleb kõigepealt tagasi lükata komisjoni poolt kohtuasjas T-423/05 esitatud argument, et hageja teatud argumendid on vastuvõetamatud (vt eespool punkt 276).

²⁹⁴ Sellega seoses tuleb märkida, et 29. novembri 2003. aasta aruanded, mis on lisatud OA ja Olympic Aviation'i ümberkorraldusbilansile ja NOA algbilansile, loetlevad immateriaalsed varad, mis on firmaväärtusena arvesse võetud (vt edaspidi punkt 296). Lisaks on vaidlustatud otsuses (põhjendus 110) otsesõnu märgitud, et komisjoni ekspertide järelduste kohaselt vastab OA ümberkorraldusbilanssi immateriaalse varana registreeritud 30 miljonit eurot OA juhtkonna hinnangule ärinime, Olympicu kaubamärgi logo (olümpiarõngad), teenindusaegade ja kahepoolsete kokkulepete kohta. Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses (punkt 59) märkis komisjon lisaks, et vastavalt viidatud bilanssidele lisatud Deloitte & Touche'i aruannetele arvutas OA juhtkond selle firmaväärtuse, „st ärinimest, teenindusaegadest, turuosast tuleneva immateriaalse vara”, ning see vastas enam kui 20 protsendile ettevõtja põhivarast.

²⁹⁵ Selles olukorras ei saa vastupidi komisjoni väidetele uueks väiteks lugeda asjaolu, et OA viitas kohtuasjas T-423/05 esitatud repliigis sellistele elementidele nagu teenindusajad, logo, kaubamärk või ärinimi, mida võeti firmaväärtusena arvesse. Nimelt pikendab see selgelt juba haldusmenetlusest saadik poolte vahel toimunud vaidlust, nagu ka OA poolt hagiavalduses esitatud argumente vajaduse kohta võtta firmaväärtust arvesse.

²⁹⁶ Sisulises küsimuses ilmneb viidatud Deloitte & Touche'i aruannetest, mis on lisatud NOA algbilansile ja OA ümberkorraldusbilansile, et OA juhtkonna poolt firmaväärtusena arvesse võetud vara koosnes ärinimest ja kaubamärgist Olympic, logost

(olümpiarõngad), OA teenindusaegadest erinevates lennujaamades, kahepoolsetest lepingutest – mis olid sõlmitud Euroopa Liitu mittekuuluvate riikidega ja mis puudutasid õhuruumiõigusi, nagu kinnitasid hagejad vastuseks küsimusele, mille Üldkohus esitas kohtuistungil –, OA mainest ja tema turuosast.

- 297 Sellega seoses võib viidatud immateriaalse vara hulgas eristada esiteks lahutatavat vara, mida võib ülekantud üksusest lahutada ja müüa või võõrandada kas individuaalselt või samal ajal kui mõnda lepingut, seotud vara või kohustusi, ja mille väärtust võib usaldusväärselt hinnata, sõltumata sellest, kuidas kavandatud erastamine lõppeb (näiteks teenindusajad); ja teiselt poolt lahutamatu immateriaalset vara, mille puhul muu hulgas ei ole võimalik turuväärtust usaldusväärselt hinnata, kui puudub tehing, näiteks maine või turuosad, mis vastab firmaväärtusele, mis on tekkinud äriühingu tagasiostmisel või ühinemisel teise ettevõtjaga.
- 298 Tuleb sedastada, et vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 110 ja 199) nõustus komisjon Moore Stephensi aruande järeldustega, mis olid tehtud „Kreekas ja rahvusvaheliselt tunnustatud raamatupidamistehnikaid ja -mudeleid kasutades”, ning keeldus arvestamast kõiki erinevaid eespool viidatud immateriaalseid varasid, mis olid NOA-le üle kantud, piirdudes vaid märkimisega, et „ei Kreeka raamatupidamis-põhimõtted ega [rahvusvaheliselt üldiselt tunnustatud raamatupidamis-põhimõtted] ei näinud ette ettevõtja loodud immateriaalse vara tunnistamist bilansis”.
- 299 Komisjon ei vaidle vastu sellele, et äriühendustele kohaldatav IFRS 3 standard, mis on esitatud komisjoni 29. detsembri 2004. aasta määruse nr 2236/2004, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1725/2003 (millega võetakse vastu teatavad rahvusvahelised raamatupidamisstandardid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1606/2002) rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite (IFRS) nr 1 ja 3–5 osas, rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite IAS nr 1, 10, 12, 14, 16–19, 22, 27, 28, 31–41 osas ning alalise standardite tõlgendamise komitee (SIC) tõlgenduste nr 9, 22, 28 ja 32 osas (ELT L 392, lk 1), lisas ja millele pooled Üldkohtus viitavad, mis kehtib alates 31. märtsist 2004 (IFRS 3 standardi punkt 78) ja mida võib teatud olukorras „tagasiulatuv[alt] rakenda[da]” (IFRS 3 standardi punkt 85), võimaldas omandajal eraldi kajastada omandatava eristatava immateriaalse vara, kui selle õiglast väärtust – st sisuliselt summat, mida hästi informeeritud poolte vahel normaalsetes

konkurentsitingimustes toimunud tehingu alusel oleks makstud – võis omandamise kuupäeval usaldusväärselt mõõta (IFRS 3 standardi punktid 37, 45 ja 46). Lisaks saab rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi 38 „Immateriaalne vara”, muudetud IFRS 3 (IAS 38) vastuvõtmise järel, äriühenduses omandatud immateriaalse vara õiglast väärtust tavaliselt piisavalt usaldusväärsest hinnata, et seda kajastada firmaväärtusest eraldi. Lisaks tuleb märkida, et rahvusvaheline raamatupidamisstandard 22 „Äriühendused”, mis on esitatud komisjoni 29. septembri 2003. aasta määruses nr 1725/2003, millega võetakse vastu teatavad rahvusvahelised raamatupidamisstandardid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1606/2002 (ELT L 261, lk 1), mis asendati IFRS 3 standardiga, nägi juba ette üksuse omandamise kuupäeval eristatavate immateriaalsete varade, mille õiglast väärtust oli usaldusväärsest hinnatud, eraldi kajastamise.

300 Lisaks ei kahtle komisjon selles, et Kreeka raamatupidamisnormid võimaldasid omandajal firmaväärtusest eraldi kajastada omandatava üksuse eristatavat immateriaalset vara, näiteks teenindusaegu, kui nende väärtust sai usaldusväärsest hinnata.

301 Mis puudutab immateriaalse vara hulgas seda, mis ei olnud eraldatav ja mille õiglast väärtust ei olnud võimalik usaldusväärsest kindlaks määrata ilma tegeliku tehinguta, kuna vaidlusaluse ennetava makse ajal ei olnud konkretiseerunud veel ükski täpne NOA ostuperspektiiv mõne erainvestori poolt, siis tuleb heaks kiita komisjoni seisukoht, mille kohaselt tehingu puudumise korral ei saa lennundussektori tegevusega seotud vara ülekandmist NOA-le koos selle äriühingu aktsiate üleminekuga Kreeka Vabariigile ilma vastutasuta ja eesmärgiga see äriühing tulevikus erastada samastada tagasiostmise või ühinemisega, mis võib firmaväärtust tekitada (vt eespool punkt 297). Täpse ja konkreetse tehingu perspektiivi puudumine selles staadiumis tähendab, et OA viidatud asjaolu, et NOA loodi äriühingute OA ja Olympic Aviation lennundustegevuse liitmise ja hõlmamisega endise tütarettevõtja Macedonian

Airways poolt, kelle uueks nimeks pärast seda ümberkorraldust sai NOA, ei muuda seda analüüsi.

302 Arvestades selles kontekstis eelkõige poolte viidatud IFRS 3 standardit (vt eespool punkt 299), peab komisjon üksikult uurima erinevaid käsitlusel olevaid immateriaalse vara osasid, kontrollides, kas need on eraldatavad ja kas nende õiglast väärtust saab usaldusväärselt hinnata ja kas vajaduse korral tuleks need erainvestori kriteeriumi alusel välistada OA-le tasutud hüvitise arvutamisest.

303 Vaidlustatud otsusest ilmneb, et komisjon – kes muide tunnistas kohtuistungil, et teatud immateriaalset vara, nagu teenindusajad, on võimalik eraldi müüa ning neil on endal turuväärtus – ei uurinud individuaalselt kõnealuseid immateriaalseid varasid ega esitanud vaidlustatud otsuses põhjuseid, miks tema arvates oli käesolevas asjas erainvestori kriteeriumiga vastuolus see, et OA-le makstud hüvitise summa arvutamiseks võetakse arvesse immateriaalset vara, mida võis usaldusväärselt hinnata sõltumatult mis tahes eraldamisest või ühinemisest. Seetõttu on vaidlustatud otsuses sellega seoses tehtud ilmne kaalutlusviga.

304 Igal juhul pidi lisaks selle uue õiguslikult iseseisva lennuettevõtja asutamise kontekstis, kellele kanti üle kõik Olympic Airwaysi kontserni lennundustegevuse sektoriga seotud varad, ja kuivõrd komisjon ei leidnud vaidlustatud otsuses, et rahalise hüvitise ennetavalt tasumine OA-le nende immateriaalsete varade eest, mis kanti üle NOA-le,

oli iseenesest riigiabi, ta vähemalt erainvestori kriteeriumist lähtuvalt põhjendama oma keeldumist jätta hüvitise arvutamise eesmärgil arvestamata kõik immateriaalse vara osad.

305 Eelkõige eelmainitud kontekstis ja oletades, et komisjon lähtus eeldusest, et lennundustegevuse sektori eraldamine ja vastavate varade NOA-le ülekandmine tuli lugeda pelgaks Olympic Airwaysi kontserni siseseks ümberkorralduseks, pidi komisjon igal juhul selgelt ja arusaadavalt erainvestori kriteeriumi alusel selgitama raamatupidamiseeskirjade valikut, millele ta tugines, et välistada OA-le tasutud hüvitise arvutamisest vaidlusalused immateriaalsed varad.

306 Kuigi komisjon viitab Üldkohtus eeskätt IFRS 3 standardile – mis näeb ette äriühenduste kajastamise omandamisemeetodi alusel, mille kohaselt omandaja kajastab niimelt omandatud varad, sh selle, mida omandatud ettevõtja ise varem ei kajastanud (standardi punkt 15) –, lähtus ta seevastu vaidlustatud otsuses üksnes raamatupidamis põhimõttest, mis keelab ettevõtjal finantsaruandluses varana kajastada sisemiselt tekkinud firmaväärtust (IAS 38 norm), jättes muuseas täpsustamata nende aluseks oleva normi või normid.

307 Seega ei esitanud komisjon vaidlustatud otsuses eelkõige äriühendustele kohaldatavaid eeskirju arvestades põhjuseid, miks – kui tegu oli kõnealuse vara hindamisega mitte selle kajastamiseks OA finantsaruandluses, vaid selleks, et määrata kindlaks summa, mis sellele ettevõtjale tuleb maksta hüvitisena selle eest, et ta kaotas kogu lennundustegevuse sektori ja sellele vastavad varad, millest mõnda oleks saanud

eraldi müüa – ta tugines eeskirjadele, mis käsitlevad immateriaalse vara kajastamist omandatud ettevõtja poolt.

³⁰⁸ Teiseks tuleb eespool nimetatud kontekstis ja analoogsetel põhjustel (vt eespool punkt 305) samuti leida, et vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 111 ja 199) komisjon – kinnitades Moore Stephensi aruandes selle kohta tehtud järeldusi, mis viitasid üldiselt Kreeka raamatupidamispõhimõtetele ja üldiselt tunnustatud rahvusvahelistele raamatupidamispõhimõtetele – ei põhjendanud õiguslikult piisavalt erainvestori kriteeriumist lähtuvalt seda, et hüvitise arvutamiseks võeti arvesse selliste lennukite bilansiline netoväärtus, mille omand läks üle NOA-le, mitte aga nende turuväärtus 1. oktoobril 2003, mis viis Airclaimsi aruande kohaselt selleni, et nende lennukite hinnangulist väärtust tõsteti ligi 43,2 miljoni euro võrra võrreldes nende bilansilise netoväärtusega.

³⁰⁹ Kolmandaks, vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 114 ja 199) komisjoni poolt Kreeka raamatupidamispõhimõtetele ja üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtetele viitamine, mis välistavad ettevõtja aastaaruandes sellise tulu kajastamise, mis on seotud põhivara müügiga, mis ei ole veel toimunud ja mis ei kuulu sellele ettevõtjale, ei ole piisav põhjendus selle kohta, miks see institutsioon ei võtnud hüvitise arvutamisel arvesse kahe sellise A 300-600 tüüpi lennuki käimasolevast müügist oodatavat puhastulu, mis olid endiselt OA bilansis kajastatud kuni müügi toimumiseni. Niivõrd, kuivõrd komisjon ei seadnud kahtluse alla seda, et NOA-le kanti üle kõik OA lennundustegevusega seotud sektori varad, ega ka vastava hüvitise maksmist, pidi ta eraõigusliku investori kriteeriumist lähtuvalt põhjendama, miks hüvitise summa arvutamisest tuli välistada eespool viidatud kahe lennuki müügist oodatav tulu summaks 24,4 miljonit eurot.

310 Kõiki eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb seega põhjendatuks lugeda väited, mis käsitlevad vaidlustatud otsuse ilmset hindamisviga ja põhjendamise puudumist osas, kus komisjon välistas hüvitise arvutamiseks kõik immateriaalse vara osad, mille OA oli firmaväärtusena arvesse võtnud. Lisaks puudub vaidlustatud otsuses põhjendus ka selle kohta, miks komisjon välistas sellest arvutusest endiselt OA bilansis kajastatud kahe lennuki müügist oodatava tulu ja miks ta jättis kõrvale nende 18 lennuki praeguse turuväärtuse hinnangu, mille omandiõigus oli NOA-le üle läinud.

311 Seejärel tuleb märkida, et kahtlaste nõuete osas põhjendas komisjon vaidlustatud otsuses (vt eelkõige põhjendused 112, 120 ja 199) piisavalt nende väljajätmist või kohtandamist OA-le makstava hüvitise arvutamiseks, tuginedes ekspertide arvamustele, milles on nimelt rõhutatud, et kuna NOA algbilansis ei olnud neid nõudeid puudutavat sätet, siis ei olnud mõistlik selliseid nõudeid NOA vara hulgas kajastada. Lisaks ei võimalda hagejate kinnitamata väited, et vaidlusalused nõuded olid kindlad, järeldada, et komisjon on teinud ilmse hindamisvea, kui ta järeldas, et nende osade väärtust ei tule arvesse võtta või et see väärtus oli ülehinnatud. Lisaks, isegi kui vastavalt OA väidetele (vt eespool punkt 267) oli vaidlusaluste nõuete summa maksmine NOA suhtes tagatud, ei oma see asjaolu tähendust seoses nende nõuete summa arvutamisega, mille tagasimaksmist võis mõistlikult oodata nende nõuete NOA-le lennundustegevusega sektoriga seotud varana ülekandmise hetkel.

312 Lisaks ei ole vastupidi OA väidetele vaidlustatud otsuses tehtud ilmset hindamisviga ega puudu sealt ka põhjendus seoses järeldusega, et ennetava hüvitise maksmine ülehinnatud summas võis kahjustada konkurentsi või ohustada seda. Nimelt märkis komisjon vaidlustatud otsuses (põhjendus 35), et OA tegutses maapealse teeninduse ning lennukite hoolduse ja paranduse valdkondades ja et ta tegutses nende

valdkondade teenuste osutamise turul. Selles kontekstis rõhutas ta, et väidetava vaidlusaluse abi andmine võis kahjustada konkurentsi teiste liidu ettevõtjatega, eelkõige pärast seda, kui 1996. aastal liberaliseeriti maapealse teeninduse turg (põhjus 202). Vastavalt EÜ artikli 87 lõikele 1 tõendas komisjon seega õiguslikult piisavalt konkurentsi moonutamise ohtu, mis õigustab riigiabina määramist, kuna kõnealune meede tugendab abisaaja seisundit teiste ettevõtjatega võrreldes. Eelkõige tuleneb kohtupraktikast, et asjaolu, et mingi majandusharu on ühenduse tasandil liberaliseeritud, võib anda tunnistust abi tegelikust või võimalikust mõjust nii konkurentidele kui ka liikmesriikidevahelisele kaubandusele (vt Euroopa Kohtu 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-148/04: Unicredito Italiano, EKL 2005, lk I-11137, punktid 56 ja 57 ja seal viidatud kohtupraktika). Peale selle ja vastupidi OA väidetele ei välista konkurentsiolukorda asjaolu, et 38-st Kreeka lennujaamast teenindab see äriühing 33 lennujaama avaliku teenuse kohustuste alusel.

³¹³ Mis puudutab peale selle kõiki NOA-le üle kantud varasid, mida komisjon kas maha arvas või kohandas – peale firmaväärtuse alusel arvestatud immateriaalse vara, eelnevat 18 lennukit ja endiselt OA bilansis kajastatud kahe lennuki tulevase müügiga seotud nõue (vt eespool punkt 311) –, siis tuleb ennetava makse summa, mida võis OA-le hüvitisena nende varade eest tasuda, kindlaks määrata abi tagastamise menetluse raames ja vastavalt lojaalse koostöö kohustusele auditeeritud aruannete põhjal, nagu väidab komisjon.

³¹⁴ Nimelt tunnistab komisjon, et tema ekspertide tehtud kohandusi võib hiljem lojaalse koostöö raames läbi rääkida. Komisjoni sõnul peab OA Kreeka ametiasutuste järelvalve all läbi viima kõnealuste varade raamatupidamiskontrolli ja pakkuma välja NOA-le üle kantud varade konkreetse hinnangu.

- 315 Sellega seoses tuleb meenutada, et ühenduse õiguse ükski säte ei nõua komisjonilt, et ta ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagastamise kohustust kehtestades määraks kindlaks tagastatava abi täpse summa. Piisab sellest, kui komisjoni otsus sisaldab andmeid, mis võimaldavad otsuse adressaadil iseseisvalt ja liigsete raskusteta see summa määratleda (eespool viidatud kohtuotsus Hispaania *vs.* komisjon, punkt 25, ja 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka, punkt 44).
- 316 Eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Kreeka, milles tunnistati, et Kreeka Vabariik oli rikkunud vaidlustatud otsuse artiklitest 2–4 tulenevaid kohustusi, lükkas Euroopa Kohus tagasi argumendi, et komisjon ei olnud esitanud usaldusväärset arvutamismeetodit, mille abil saaks määrata tagastatava abi summa (kohtuotsuse punkt 42 jj).
- 317 Mis puudutab eelkõige NOA-le üle kantud OA vara ülehindamist, siis leidis Euroopa Kohus eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Kreeka, et asjaolu, et vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 2 selle ülehindamise kohta kehtestatud summaga kaasnes märge, et tegu oli alles esialgse hinnanguga, ei saa tõlgendada nii, et vaidlustatud otsus ei olnud rakendamiseks piisavalt täpne (punkt 43).
- 318 Selles olukorras tuleb samuti tagasi lükata Kreeka Vabariigi argument, mis tugineb sisemistele raskustele, mida tekitab vaidlusaluse abi tagastamine (vt eespool punkt 268). Sellega seoses tuleneb kohtupraktikast, et kui tagastamise korralduse täitmisel tekitavad teatud siseriiklikud raskused, siis peavad komisjon ja kõnealune liikmesriik vastavalt EÜ artikli 10 aluseks olevale põhimõttele, mis paneb liikmesriikidele ja ühenduse institutsioonidele vastastikused kohustused teha lojaalset koostööd, tegema raskuste ületamiseks koostööd heas usus, samas rangelt asutamislepingu sätteid ja eelkõige riigiabi käsitlevaid sätteid arvestades (Euroopa Kohtu 4. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-348/93: komisjon *vs.* Itaalia, EKL 1995, lk I-673, punkt 17; 22. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-261/99: komisjon *vs.* Prantsusmaa, EKL 2001, lk I-2537, punkt 24, ja 12. mai 2005. aasta kohtuotsus, punkt 42).

- 319 Sellest tuleneb, et vaidlustatud otsus tuleb osaliselt tühistada ilmse hindamisvea ja põhjenduse puudumise tõttu osas, kus on jäetud arvesse võtmata kõik firmaväärtuse alla kuuluvad immateriaalsed varad, ja põhjenduse puudumise tõttu osas, kus on jäetud arvesse võtmata eespool mainitud kahe lennuki müügist oodatav tulu ning nõus-tutakse arvesse võtma üksnes ülekantud lennukite bilansilist netomaksumust nende tegeliku turuväärtuse asemel. Ülejäänud osas tuleb ilmset hindamisviga ja põhjendus-te puudumist käsitlevad argumendid tagasi lükata.

EÜ artikli 87 lõike 3 rikkumine ja põhjenduste puudumine (kohtuasi T-415/05)

– Poolte argumendid

- 320 Kreeka Vabariik väidab teise võimalusena, et väidetav abi kujutab endast igal juhul päästmisabi, mis on ühisturuga kokkusobiv. Nimelt see täidab või oleks kergelt võinud täita kõik kumulatiivsed tingimused, mis sellise abi kooskõla tunnistamiseks on kehtestatud ühenduse suunistes raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks (EÜT 1999, C 288, lk2, edaspidi „1999. aasta suunised”).
- 321 Komisjon tegi vaidlustatud otsuses ilmse hindamisvea (põhjendused 231 ja 232) seoses 1999. aasta suunistes määratletud kahe esimese kooskõlatingimusega.

322 Esimese viidatud tingimuse osas on vaidlusalust ennetavat makset võimalik lugeda „võlaks”, mis tuli tagasi maksta. Kreeka Vabariik tunnistab, et selle võla tarvis ei olnud algselt intresse ette nähtud. Siiski oleks neid kergelt võinud ette näha, kui komisjon oleks Kreeka Vabariigile ametliku uurimismenetluse käigus teatanud – nagu oli tema kohustus – oma kavatsusest uurida vaidlusaluse ennetava makse kooskõla EÜ artikli 87 lõikega 3 1999. aasta suuniste vaatepunktist pärast seda, kui Kreeka ametiasutused olid teise võimalusena esitanud sellekohase taotluse 11. juuni 2004. aasta kirjas, mida korrati nende 3. novembri 2004. aasta kirjas.

323 Mis puudutab teist tingimust, siis meenutab Kreeka Vabariik, et 1999. aasta suuniste punktis 24 on sätestatud:

„Päästmisabi lubatakse esialgu kuni kuueks kuuks või, kui asjaomane liikmesriik on selle ajavahemiku jooksul esitanud ümberkorraldamiskava, kuni komisjon on langetanud kava kohta otsuse. Nõuetekohaselt põhjendatud erandlike asjaolude korral ja asjaomase liikmesriigi taotlusel võib komisjon esialgset kuuekuist ajavahemikku pikendada.”

324 Kreeka ametiasutused märkisid oma 11. juuni 2004. aasta kirjas (punkt 5.21) komisjonile, et kui komisjon tunnistab, et OA-le tehtud ennetav makse võiks endast kujutada päästmisabi, siis tõendaksid need ametiasutused, et kavandatud ümberkorraldusmeetmed olid kooskõlas 1999. aasta suunistega.

325 Käesolevas asjas väidab Kreeka Vabariik seega, et 1999. aasta suunistes määratletud tähtaegu pikendati, kuna komisjon ei vastanud sellele taotlusele õigeaegselt, mis omakorda takistas Kreeka ametiasutusi neist tähtaegadest kinni pidada.

326 Lisaks tõlgendas komisjon vaidlustatud otsuses (põhjendus 235) ekslikult ka Kreeka ametiasutuste võetud kohustust mitte maksta OA-le täiendavat abi, mis sisaldub komisjoni 7. oktoobri 1994. aasta otsuses 94/696/EÜ Kreeka riigi poolt äriühingule Olympic Airways antud abi kohta (EÜT L 273, lk 22), kus kiidetakse heaks ümberkorraldusabi (vt eespool punkt 5). Nimelt hõlmas see võetud kohustus üksnes ümberkorraldusabi, mitte aga päästmisabi. Lisaks tuleb seda nüüd hinnata uue raamistiku põhjal, mis määratleti ühenduse suunistes raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (ELT 2004, C 244, lk 2), mis võimaldab teatud tingimustel anda uut ümberkorraldusabi. Seega tugines komisjon ekslikule õiguslikule alusele.

327 Lõpuks rikkus komisjon põhjendamiskohustust, kui ta ei uurinud vaidlustatud otsuses ülejäänud kolme tingimust, mida 1999. aasta suunised nõuavad, et tunnistada päästmisabi ühisturuga kokkusobivaks.

328 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb nendele argumentidele vastu.

– Üldkohtu hinnang

- ³²⁹ Tuleb meenutada, et erandina EÜ artikli 87 lõike 1 sätetest on abi ühisturuga kokkusobivuse tõendamiskoormis põhimõtteliselt asjaomasel liikmesriigil, kes peab tõendama, et tingimused selle erandi kohaldamiseks on täidetud (eespool viidatud kohtuotsus Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon, punkt 34). Selleks peab ta esitama komisjonile kõik vajalikud tõendid, et näidata kavandatud abi kokkusobivust ühisturuga (Euroopa Kohtu 28. aprilli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-364/90: Itaalia vs. komisjon, EKL 1993, lk I-2097, punkt 20).
- ³³⁰ Käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et vaidlusalust abi maksti osade kaupa 2003. aasta detsembrist kuni 2004. aasta maini. Järelikult tuleb selle meetme kooskõla ühisturuga, kuna see määratleti riigiabina, uurida 1999. aasta suuniste punktis 23 esitatud päästmisabi lubamise tingimuste alusel, mis kehtisid kuni 9. oktoobrini 2004, sest uued, 2004. aasta suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta jõustusid alles 10. oktoobril 2004.
- ³³¹ Sellega seoses tuleb märkida, et hagejate argumendid ei võimalda tõendada, et 1999. aasta suuniste punkti 23 esimene tingimus oleks täidetud. Nimelt ei tõenda hageja, et vaidlusalune ettemakse oli laen, millelt võeti intressi, mis on vähemalt võrreldav heas majanduslikus olukorras olevatelt äriühingutelt võetava intressiga ja eelkõige komisjoni poolt vastu võetud viivisintressiga, nagu on nõutud viidatud punktis 23. Eelkõige ei esita ta ühtegi tõsiselt võetavat tõendit, mis võimaldaks eeldada, et OA pidi ennetava makse tagasi maksma koos intressidega, mis vastas summale, mis ületas OA erastamisjärgse müügihinna (vt eespool punkt 280). Tema argumendid kinnitavad vastupidi, et tegu ei olnud selle sätte tähenduses krediidiga, kuna intresside maksmine ei olnud ette nähtud.

- 332 Kuna hageja ei ole tõendanud, et on täidetud üks 1999. aasta suuniste punktis 23 esitatud tingimus, et komisjon tunnistaks päästmisabi ühisturuga kokkusobivaks, siis tuleb tagasi lükata tema argument ilmse hindamisvea kohta osas, kus komisjon tuvastab vaidlusaluse ettemakse ühisturuga kokkusobimatuks, sõltumatult sellest, kas esiteks olid viidatud punktis 23 esitatud teised tingimused täidetud või mitte ja kas teiseks oli Kreeka Vabariik täitnud otsuses 94/696 esitatud kohustused.
- 333 Vastupidi hageja väidetele ei jätnud komisjon järelikult täitmata oma kohustust, jättes vaidlustatud otsuses uurimata kõik 1999. aasta suuniste punktis 23 esitatud kumulatiivsed tingimused.
- 334 Sellest tuleneb, et väited, mis käsitlevad EÜ artikli 87 lõike 3 rikkumist ja ebapiisavat põhjendust tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

b) Teatud riigipoolsete tagatiste rakendamine (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 3) (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)

Poolte argumendid

- 335 Kreeka Vabariik ja OA vaidlevad vastu sellele, et uueks abiks loeti riigi poolt tagatiskohustuste täitmine esiteks OA-le ABN Amro pangalt saadud laenu (36,9 miljonit eurot)

tagastamise kolmes osalises makses, teiseks kahe lennuki Airbus A 340-300 liisingumaksete poolaastamakse tegemises, mida OA pidi 29. juuliks 2004 tasuma (11,7 miljonit eurot), ja kolmandaks OA otserahastamises (8,2 miljonit eurot).

³³⁶ Hagejad vaidlevad sellega seoses vastu viisile, kuidas vaidlustatud otsuses on tõlgendatud 11. detsembri 2002. aasta otsuse artiklit 1 (põhendus 238), milles komisjon leidis, et vaidlusalused tagatised loeti ühisturuga kokksobimatuks abiks. Nad väidavad, et kui olukord oleks olnud selline, siis oleks komisjon selles otsuses otseselt määranud tagatiste tagastamise. Lisaks kinnitab vaidlusaluste tagatiskohustuste säilitamise kehtivust asjaolu, et ei EÜ artikli 88 lõike 2 järgses menetluses, mille tagajärjel tehti 12. mai 2005. aasta kohtuotsus, ega ka sellele kohtuotsusele järgnenud kirjavahetuses ei esitanud komisjon küsimust 11. detsembri 2002. aasta otsuse eksliku täitmise küsimuses seoses tagatistega. Lõpuks leiab OA, et vaidlustatud otsus on ebapiisavalt põhjendatud seoses väitega, et 11. detsembri 2002. aasta otsus tähendas vaidlusalustest tagatistest tulenevate õiguslike kohustuste muutmist.

³³⁷ Isegi kui 11. detsembri 2002. aasta otsust tuleb tõlgendada nii, et OA-le antud vaidlusaluseid tagatiseid muudeti, siis õigustab komisjoni suutmatus seda selgelt väljendada nii nimetatud otsuses kui ka sellele järgnenud perioodil Kreeka Vabariigi ja kolmandate isikute õiguspärast ootust, kes uskusid, et need tagatised omavad õiguslikult endiselt lepingus kokku lepitud tagajärgi. Hagejad rõhutavad sellega seoses riigi vajadust täita tema poolt antud tagatiskohustusi.

³³⁸ Kuna käesolevas asjas realiseeriti vaidlusalused tagatised hagejate sõnul vastavalt tagatislepingutes esialgu esitatud tingimustele, siis on vaidlustatud otsuses ilmsed

hindamisvead ja seal puudub põhjendus, kuna komisjon määratleb eespool mainitud vaidlusalused maksed riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

339 Mis puudutab esiteks 2001. aasta veebruaris ABN Amro pangalt OA-le antud laenu, et katta kulusid, mis tulenesid OA ennatlikust väljaheitmisest Hellinikoni lennuväljalt Ateenas (Kreeka) ja tema kolimisest uuele, Spata lennuväljale, siis märgivad ha-gejad, et Kreeka Vabariik oli OA-le andnud tagatise vastavalt komisjoni 1994. aasta, 1998. aasta ja 2000. aasta heakskiitvatele otsustele. Laenulepingu ega riikliku tagatise tingimusi ei olnud alates 2001. aastast muudetud. Riik teostas 2004. aasta mais ja ok-toobris ning 2005. aasta märtsis kolm osalist tagasimakset pärast seda, kui võlausal-dajaks olev pank nõudis, et riik käendajana need maksed teostaks, kuna oli tõendatud OA suutmatus neid makseid käsitletud perioodidel teha. Lisaks ilmneb vaidlustatud otsusest (põhjendused 135–139), et komisjon teadis, et riik tegi vaidlusalused maksed vastavalt tagatise esialgsetele tingimustele ja et pärast neid makseid esitati OA suhtes võlatõendid ja vastavad individuaalsed maksenõuded vastavalt Kreeka riigitulude sis-senõudmist käsitleva seadustiku üldsätetele.

340 Mis puudutab teiseks nende liisingumaksete tagatise, mida OA võlgnes kahe Airbus A 340-300 tüüpi lennuki liisingulepingu alusel, siis märgivad Kreeka Vabariik ja OA, et pärast seda, kui Crédit Lyonnais nõudis seda makset, tegi riik kui OA käendaja Crédit Lyonnais'le selle poolaastamakse, mida ettevõtja 29. juuli 2004. aasta seisuga võlgnes. Nimelt võttis Kreeka Vabariik endale kohustuse võtta osaliselt üle liisingu-lepingutest tulenevad OA kohustused vastavalt komisjoni 1994. aasta, 1998. aasta ja 2000. aasta heakskiitvatele otsustele. Selle tagatise suuruseks oli 200 miljonit eurot, kogurahastamine ületas aga 350 miljonit eurot.

- 341 Vaidlustatud otsusest ilmneb, et komisjon teadis, et vaidlusalune makse toimus vastavalt tagatise tingimustele ja et pädevad asutused nõudsid OA vastavat võlga sisse.
- 342 Lisaks rõhutab OA, et komisjon tegi faktide osas ilmse hindamisvea, kui ta tugines järelduses Kreeka Vabariigi poolt 2004. aasta augustis toimunud ainsa käendusmaksse õigusvastasuse kohta sellele, et neid tagatise oli muudetud pärast seda, kui Kreeka Vabariik asus liisingulepingutes OA asemele (vaidlustatud otsuse põhjendus 240). Nimelt toimus see OA asemele tulek mitu kuud pärast vaidlusaluse tagatise maksmist. Komisjoni teavitati 22. detsembril 2004. aasta ja 4. aprilli 2005. aasta e-kirjades sellest, et Kreeka Vabariik oli 17. detsembril 2004 asunud OA asemele kahe lennuki liisingulepingus ning 4. aprillil 2005 asunud OA asemele ülejäänud kahe lennuki liisingulepingus.
- 343 Lisaks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsus ei ole põhjendatud, kuna komisjon ei uuri, kas kõnealune meede vastab erainvestori või erakäendaja kriteeriumile, kes oli samas olukorras ja eelistas teostada võlajäägi makseid järk-järgult kuni liisingulepingu lõppemiseni, mitte aga tasuda vahetult realiseeritavate tagatiste kogusumma, mis oli 200 miljonit eurot.
- 344 Mis puudutab kolmandaks seda, et OA-le maksti vahetult 8,2 miljonit eurot, siis selgitavad Kreeka Vabariik ja OA, et selleks, et saada liisingulepingute alusel põhiliste rendileandjate eelnev nõusolek lennukite allrendile andmiseks NOA-le, pidi OA 2004. aasta augustis nõustuma sellega, et talle kuuluv summa 8,2 miljonit eurot pandaks Crédit Lyonnais' blokeeritud arvele. Kui Kreeka Vabariik asus OA asemele,

otsustas ta selle summa vabastada. Siiski maksis riik kergema menetluse huvides OA-le blokeeritud 8,2 miljoni euroga võrdse summa, millele lisandusid intressid, kinnisele arvele, mis deblokeeriti tänu võlgniku asendamise lepingute täitmisele.

345 OA tunnistab, et rikkudes oma kohustust anda vaidlusalune summa üle riigile, jättis ta endale 8,2 miljonit eurot ning intressid, kui asjaomane arve 2004. aasta detsembris deblokeeriti. Ta väidab, et ta üritas seega saada hüvitist tema enda nõuetele Kreeka Vabariigi suhtes, nagu oleks teinud iga teine mõistlik ettevõtja.

346 Hagejad selgitavad, et vaidlusalune summa kinnitati võlaks Kreeka Vabariigi suhtes vastavalt kehtivale siseriiklikule õigusele, et see koos intressidega tagasi saada.

347 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb kõigile neile argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

348 Tuleb meenutada, et 11. detsembri 2002. aasta otsuse artikli 1 esimese lõigu punkt b märgib, et Kreeka Vabariigi poolt OA-le uute laenukatistite kujul antud ümberkorraldusabi, mis oli seotud laenudega uute lennukite ostmiseks ja vajalike investeeringute tegemiseks, et kolida uuele, Spata lennuväljale, on ühisturuga kokkusobimatu (vt eespool punkt 6).

- 349 Seega väidab komisjon õigustatult, et kui vaidlusalused tagatismaksed kujutasid endast vaid algsete tagatiste täitmist, mis vastavalt 11. detsembri 2002. aasta otsuse artikli 1 esimese lõigu punktile b olid ühisturuga kokkusobimatud, siis tuleb ka neid makseid lugeda selle otsuse alusel ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks. Lisaks ilmneb 11. detsembri 2002. aasta otsusest – millega kohustatakse tagasi nõudma kogu uuritud abi, mis maksti pärast 14. augustit 1998 –, et komisjon ei näinud ette vaidlusaluste tagatismaksete tagastamist, kuna neid makseid ei olnud veel teostatud. Käesolevas asjas pidi kõnealune liikmesriik 11. detsembri 2002. aasta otsust täites hoiduma nende maksete tegemisest vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 3. Selles kontekstis ei tõstatanud komisjon 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse aluseks olnud asjas küsimust Kreeka Vabariigi kohustuste rikkumisest nende summade tagastamata jätmise tõttu, kuna vaidlusaluseid tagatiseid ei olnud veel realiseeritud. Lõpuks ei saa EÜ artikli 228 lõike 2 alusel komisjoni algatatud menetlus selle kohtuotsuse täitmata jätmise kohta ületada viidatud kohtuotsuse seadusjõu piire.
- 350 Sellest tuleneb, et kui vastavalt hagejate väidetele tehti vaidlusalused maksed algsete tagatiste alusel, siis on vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 3 üksnes kinnitavat laadi ning sellel ei ole iseseisvaid õiguslikke tagajärgi. Lisaks on vaidlustatud otsuse artiklis 2 esitatud korraldus nõuda tagasi vastavad summad koostoimes sama otsuse artikli 1 lõikega 3 vaid 11. detsembri 2002. aasta otsuses esineva kokkusobimatuse tuvastamise loogiline tagajärg.
- 351 Sellest tuleneb, et olukorras, kus vaidlustatud tagatiseid ei muudetud, tuleb taotlus tühistada nende tagatiste kokkusobimatuse tuvastamise, mis esitati vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 3, tunnistada vastuvõetamatuks, kuna 11. detsembri 2002. aasta otsus on lõplik. Seevastu tuleb taotlus tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2 koostoimes selle artikli 1 lõikega 3 tunnistada vastuvõetavaks, kuna artiklis 2 esitatud tagastamise korraldus kahjustab hagejat.

352 Selles olukorras, isegi kui vaidlustatud tagatise ei muudetud – seda ei ole aga tõendatud –, tuleb taotlus tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2 seoses selle artikli 1 lõikega 3 käesolevas asjas põhjendamatus tõttu tagasi lükata, kuna komisjon tegi üksnes järelduse lõplikus, 11. detsembri 2002. aasta otsuses esitatud kokkusobimatuse tuvastamisest.

353 Peale selle on komisjon igal juhul õigustatult väitnud, et kui vaidlusalused tagatismaksud ei kujuta endast eespool viidatud esialgsete tagatiste pelka täitmist, on need siiski ühisturuga kokkusobimatu õigusvastane abi.

354 Nimelt ei saa vastupidi hagejate väidetele isegi tagatiste vormis abi andmine tekitada kolmandates isikutes õiguspärast ootust, et need tagatised on õiguspärased, kui need anti EÜ artikli 88 lõiget 3 rikkudes. Kolmandad huvitatud isikud peavad üles näitama nõutud mõistlikkust ja hoolsust ning veenduma, et ühenduse riigiabialaseid õigusnorme järgitakse (vt selle kohta Üldkohtu 13. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-204/97 ja T-270/97: EPAC vs. komisjon, EKL 2000, lk II-2267, punkt 144).

355 Komisjon meenutab sellega seoses vaidlustatud otsuses (põhjendus 239) viitega oma teatisele [EÜ] artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes (EÜT 2000, C 71, lk 14; ELT eriväljaanne 08/01, lk 369; punkt 5.3), et kui asjaomane liikmesriik maksab tagatise erinevatel tingimustel kui algselt kokku lepitud, siis loetakse see makse uueks tagatiseks, millest tuleb EÜ artikli 88 lõike 3 alusel teatada.

- 356 Lisaks peab kohtupraktika kohaselt selleks, et komisjon saaks hinnata, kas meede vastab EÜ artikli 87 lõike 3 järgse erandi tingimustele, kõnealune liikmesriik liikmesriikide ja institutsioonide vahelise lojaalse koostöö kohustuse alusel, nagu see tuleneb EÜ artiklist 10, esitama komisjonile kõik asjaolud, mis võimaldavad sellel institutsioonil hinnata, et taotletud erandi tingimused on täidetud (eespool viidatud kohtuotsus Itaalia vs. komisjon, punkt 20).
- 357 Käesolevas asjas heidab komisjon Kreeka ametiasutustele ette eelkõige seda, et nad ei esitanud tõendeid, mis võimaldaks kontrollida, kas vaidlusalused maksed kujutasid endast lihtsalt algsete tagatiste täitmist. Olemasolevaid tõendeid arvestades leiab ta vaidlustatud otsuses (põhjendus 240), et vaidlusalused meetmed kujutavad endast uusi tagatise.
- 358 Sellega seoses ilmneb poolte argumentidest ja toimiku materjalidest, et vaatamata komisjoni poolt neile saadetud andmete esitamise korraldusele, ei esitanud Kreeka ametiasutused haldusmenetluse ajal teavet tagatislepingute täpsete tingimuste, kehtestatud tähtaegade lõppemise, võlausaldajatest pankade poolt eelnevate hoiatuste esitamise ja vaidlusaluste summade maksmise kuupäeva kohta. Lisaks ei esitanud nad algsete tagatiste võimalikke muudatusi, et vajaduse korral saada heakskiit selliselt muudetud tagatistele.
- 359 Selles olukorras, isegi kui lugeda, et 11. detsembri 2002. aasta otsuses ühisturuga kokkusobimatuks kuulutatud algseid tagatise muudeti, piisab järeldusest, et komisjon ei ületanud mingil juhul oma kaalutusõiguse piire, kui ta sedastas vaidlustatud otsuses (põhjendused 204 ja 241), et need uued Kreeka Vabariigi antud vaidlusalused tagatise on erainvestori kriteeriumist lähtuvalt seda enam õigusvastane abi, arvestades OA kasvavat võlakoorimat ja üldist maksejõuetust. Sellega seoses märgib komisjon

õigustatult eelkõige, et selliste eraõiguslike võlausaldajate käitumine, kes üritasid kehtestada rangemaid tingimusi, kui sõlmiti lepingud, millega OA andis lennukeid NOA-le allrendile, ja kes leppisid vaid sellega, et riik asus liisingulepingutes OA asemele, kinnitab OA ja NOA usaldusväärse puudumist ning eraõiguslike võlausaldajate soovimatust võtta nendega seoses vähimatki riski.

³⁶⁰ Eelnevatest kaalutlustest ilmneb, et vaidlustatud otsuses ei ole tehtud ilmset hindamisviga ning see on piisavalt põhjendatud seoses sellega, et Kreeka Vabariigi poolt teatud tagatiste täitmiseks tehtud maksed kujutavad endast riigiabi.

³⁶¹ Mis puudutab seda, et Kreeka Vabariik maksis OA-le 9. augustil 2004. aastal 8,2 miljoni eurot kinnisele arvele tagatisena maksete eest, mida see ettevõtja võlgnes kahte Airbus A 340-300 tüüpi lennukit puudutava liisingulepingu alusel, siis ilmneb Moore Stephensi aruandest, et see vaidlusalune makse ei olnud ise ühegi tagatisega hõlmatud, nagu hagejad ka tunnistasid. Lisaks ei ole vaidlust selles, et kui Crédit Lyonnais viidatud summa vabastas, ei tagastanud OA seda summat koos intressidega Kreeka Vabariigile (vt eespool punktid 345 ja 346). Selles olukorras ei ületanud komisjon oma kaalutusõiguse piire ning põhjendas vaidlustatud otsust piisavalt, kui ta leidis, et isegi kui Kreeka ametiasutused lugesid vaidlusaluse makse summa OA võlaks nende suhtes, siis oli see makse erainvestori kriteeriumi alusel uus abi, arvestades seda, et oli vähetõenäoline, et OA selle summa tagasi maksab (vaidlustatud otsuse põhjendus 204).

362 Kõigil neil põhjustel tuleb väited, mis käsitlevad vaidlustatud otsuse ilmset hindamisviga ja ebapiisavat põhjendust seoses vaidlustaluste riigi tagatiste elluviimise ning eespool viidatud 8,2 miljoni euro suuruse summa otsese maksmisega, põhjendamatusette tõttu tagasi lükata.

c) Salliv suhtumine maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgade tasumata jätmisesse (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 4) (kohtuasjad T-415/05, T-416/05 ja T-423/05)

Poolte argumendid

363 Hagejad vaidlevad vastu komisjoni järeldustele, mis puudutavad väidetavat sallivat suhtumist sellesse, et OA ei tasunud oma maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgasid. Kreeka ametiasutused märkisid juba oma 11. juuni 2004. aasta märkustes, et komisjoni väited selle kohta tema 16. märtsi 2004. aasta otsuses avada ametlik uurimismenetlus olid ebatäpsed ja kinnitamata. Selles otsuses mainitud ainus konkreetne näide keskendus 26 miljoni euro suuruse summa maksmata jätmisele „spatosimo” maksuna, mille Kreeka Vabariik kehtestas lennupiletitele, et rahastada lennujaamade arengut.

364 Hagejad väidavad, et hilinevad võlad riigile ei kujuta endast automaatselt riigiabi. Abiks võib lugeda vaid eelise summat, mille võlgnikule andis riiklik võlausaldaja, kes ei käitunud eraõigusliku võlausaldajana. Riigiabi olemasolu tõendamine vastavalt eraõigusliku võlausaldaja kriteeriumile eeldab tõendit jätkuvast sallivast suhtumisest maksmata jätmise ja seega selle sallivuse kvantifitseerimist. Selle tõendi peab esitama komisjon.

- 365 Käesolevas asjas tegi komisjon ilmse hindamisvea ning rikkus põhjendamiskohustust, kui ta kinnitas, et vaid riigi sekkumine võimaldas OA jätkata oma tegevust, ning ei hinnanud riigi sallivat suhtumist eraõigusliku võlausaldaja kriteeriumi alusel.
- 366 Nimelt ei tõendanud komisjon Kreeka Vabariigi väidetava salliva suhtumise püsivust ega OA-le eelise andmist võrreldes tema konkurentidega seoses võlgade sissenõudmisega.
- 367 Nimelt ei osutanud komisjon täpsetele tõenditele, mis näitaks, et eraõiguslik võlausaldaja ei oleks võtnud vaidlusaluseid meetmeid. Täpsemalt jättis komisjon uurimata selle, kas Kreeka Vabariigi väidetav salliv suhtumine võlgade suhtes tulenes maksekokkuleppes, millistel tingimustel selline kokkulepe sõlmiti, kas OA võlad olid kinnitatud ja kas sissenõudmist alustati.
- 368 Käesolevas asjas viitas komisjon püsivale sallivale suhtumisele, samas kui sotsiaalkindlustusmaksete võlgade osas tunnistas ta ise 12. mai 2005. aasta kohtuotsuse aluseks olnud asjas, et enne 2002. aasta detsembrit sellist sallivat suhtumist ei esinenud.
- 369 Lisaks heidavad hagejad komisjonile ette, et ta ei esitanud vaidlustatud otsuses piisavalt tõendeid, mis võimaldaks mitte üksnes asjaomasel liikmesriigil, vaid ka kõigil puudutatud isikutel täpselt tuvastada kokkusobimatuks tunnistatud abi ja ülemääraste raskusteta määratleda selle summa.

- 370 Hagejad järeldavad sellest, et vaidlustatud otsuses puudub põhjendus. Nad heidavad komisjonile ette seda, et ta märkis ära vaid kogusumma „ligikaudu” 354 miljonit eurot ning jättis Kreeka ametiasutuste ülesandeks arvuliselt määratleda OA-le tegelikult antud eelise. Kuna komisjon ei märkinud seda, mida oleks eraõiguslik võlausaldaja teinud, siis on võimatu täpselt kindlaks määrata komisjoni tuvastatud abi tüüpi, selle abi andmise perioodi ja summat.
- 371 Nimelt ei täpsustanud komisjon vaidlustatud otsuses, kas eespool viidatud summa 354 miljonit eurot, mis tuli tagasi nõuda, hõlmas üksnes kapitalivõlga või ka intressivõlga ja trahve. Sellega seoses meenutavad hagejad, et Kreeka riigitulude sissenõudmist käsitleva seadustiku kohaselt tähendab pädeva finantstalituse poolt riigile võlgnetava summa arvuline määratlemine võla tagasinõudmise täitedokumenti. Arvuliselt määratletud võlgadele lisatakse olulised intressid ning makseviivituste eest määratakse trahvid. Võlakinnituste täitmiseks väljastatakse individuaalsed makseotused, milles palutakse puudutatud äriühingul maksta võlgnetavad summad.
- 372 OA sõnul kinnitab komisjoni ilmset hindamisviga seoses siseriiklike trahvide ja intressidega asjaolu, et vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikes 2 kohustatakse kohaldama ühenduse intresse maksuvõlgade kogusummale, mis hõlmab trahvid ja siseriiklikud intressid.
- 373 Komisjoni teavitati sellest, et tema ekspertide poolt 2005. aasta mais toimunud kontrolli ajal oli kinnitatud 90% OA maksu- ja sotsiaalkindlustusmaksete võlgadest ning neile lisati intressid ja trahvid. Kuna sissenõudmise viis on esiteks riigi suhtes esinevate

võlgade ja teiseks tagastatava riigiabi puhul täpselt sama, siis tuleb uurida, mis tagajärjed on võlgade kogusumma riigiabina määratlemisel nende sissenõudmisele.

- 374 Lisaks väidavad hagejad, et vaidlustatud otsus on ebapiisavalt põhjendatud seoses siseriikliku sotsiaalkindlustusametuse aktide süüks arvamiseega Kreeka Vabariigile.
- 375 Lõpuks uurib OA, kas AIA-le võlgnetavad maksud on hõlmatud vaidlusaluste võlgade alla.
- 376 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb vastu hagejate argumentidele. Ta väidab nimelt, et Kreeka ametiasutused suudavad täpselt arvuliselt määratleda vaidlusalused võlad, nagu näitab ka 90% võlgade kinnitamine.

Üldkohtu hinnang

- 377 Tuleb kontrollida, kas komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud, et pärast 11. detsembri 2002. aasta otsust jätkus Kreeka Vabariigi salliv suhtumine sellesse, et OA ei maksnud oma maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgasid 2002. aasta detsembri ja 2004. aasta detsembri vahel.

- 378 Selleks tuleb kõigepealt märkida, et vastupidi hagejate väidetele ei võimalda vaid see, et OA võlad Kreeka Vabariigi suhtes on kinnitatud, tagada nende tagasimaksmist (vt selle kohta eespool viidatud kohtumäärus Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon, punkt 94). Järelikult, kui mis tahes õiguspärase põhjenduse puudumise korral ei järgne võlakinnitustele makseotsuseid ja olenevalt olukorrast, kui maksmine ei toimu, ei järgne ka täitmisele pööramist, siis jätkub Kreeka Vabariigi salliv suhtumine kõnealuste võlgade maksmata jätmisse. Sellega seoses on Kreeka Vabariigi mainitud asjaolu, et riigi suhtes esinevate võlgade ja riigiabi tagastamine on identne, asjassepuutumatu sellise salliva suhtumise vormis antud riigiabi hindamise küsimuses.
- 379 Käesolevas asjas ei ole hagejad maininud ega ka esitanud makseotsust ega väitnud, et võeti täitmisele pööramise meetmeid, et OA vaidlusalused võlad tagasi maksaks.
- 380 Lisaks täpsustas OA vastuseks Üldkohtu poolt kohtuistungil esitatud küsimusele, et maksekokkulepped sõlmiti vaid IKA-ga. Sellega seoses tuleneb vaidlustatud otsusest (põhjendus 128), et komisjoni ekspertid tõid välja, et IKA-le maksti 7,7 miljonit eurot „tehingukokkuleppe alusel, mis puudutas 2003. aastale eelnevaid aastaid”. Toimikust ja poolte argumentidest ilmneb, et sotsiaalkindlustusvõlgade osas – mille summaks loetakse Moore Stephensi aruandes 2003. aastal 148 miljonit eurot ja 2004. aastal 196 miljonit eurot – ja maksuvõlgade osas, mis olid samas aruandes OA finants- ja raamatupidamisaruannete põhjal tehtud järelduste kohaselt 2003. aastal 374 miljonit eurot ja 2004. aastal 431 miljonit eurot, ei esitanud Kreeka ametiasutused ega OA komisjonile haldusmenetluse käigus mingeid kinnitatud andmeid võimalike maksekokkulepete sõlmimise ja täpse sisu kohta, mis puudutasid OA poolt riigile kõnealusel perioodil võlgnetavaid maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgasid, ja nende võimalike kokkulepete rakendamise kohta.

381 Vastupidi hagejate väidetele ei saa komisjonile ette heita, et viimane ei viinud läbi piisavalt põhjalikku uurimist. Nimelt ei võtnud käesolevas asjas komisjoni poolt 16. märtsi 2004. aasta otsuses algatada ametlik uurimismenetlus esitatud väidete ebatäpne laad Kreeka Vabariigilt ja OA-lt kohustust esitada komisjonile kõik asjaolud, mida nad lugesid oluliseks seoses OA poolt kõnealuste võlgade tasumisega. Vastab tõele, et komisjon viitas selles otsuses (punkt 82) üksnes „maksuvõlgade tasumata jätmisele” ning ei viidanud otsesõnu sotsiaalkindlustusmaksete võlgade maksmata jätmise suhtes esinevale sallivale suhtumisele. Siiski tuleb komisjoni väiteid lugeda selle institutsiooni algatatud uurimise kontekstis – paralleelselt 11. detsembri 2002. aasta otsuse täitmise jätkamisega – seoses kõigi sellele otsusele järgnevate meetmetega, mis olid seotud Olympic Airwaysi kontserni ümberkorraldamisega ja võisid sisaldada riigiabi. Selles kontekstis, kus OA-l on olulised rahalised raskused ja tema kasuks oli juba varem sarnaseid meetmeid võetud, mis seisnesid 11. detsembri 2002. aasta otsuses tuvastatud sallivas suhtumises maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgade maksmata jätmisse, rõhutas Kreeka Vabariik muu hulgas oma 11. juuni 2004. aasta märkustes, et mõiste „maksuvõlad” ei olnud selge. Sellega seoses märkis ta sisuliselt, et kui komisjon kavatses järeldada, et Kreeka ametiasutused toetasid OA-d, sallides teatud võlgade – ja mitte üksnes maksuvõlgade – maksmata jätmist, siis pidi komisjon sellist sallivat suhtumist tõendama.

382 Käesolevas asjas ei viidanud hagejad ühelegi konkreetsele tõendile, mis võiks selgitada Kreeka Vabariigi sallivat suhtumist vaidlusaluste võlgade maksmata jätmisse kõnealusel perioodil.

383 Selles olukorras ei saa komisjonile ette heita, et ta pani tõendamiskoormise Kreekale, eeldades riigi jätkuvat sallivat suhtumist OA võlgade suhtes, mida võrreldavas olukorras eraõiguslik võlausaldaja ei oleks üles näidanud.

384 Sellega seoses ei ole hagejad tõendanud, et komisjon ületas oma kaalutusõiguse piire, kui ta leidis, et kuigi riik võib sarnaselt iga eraõigusliku võlausaldajaga anda võlgnikele lisaäga oma võlad maksta, kui esineb tõeline lootus, et osa nendest võlgadest makstakse lähitulevikus ootuspäraselt tagasi, ei näi selline perspektiiv käesolevas asjas usutav ilma OA tervendamiseta, nagu tõendab ka tema võlgade kuhjumine. Lisaks on vaidlustatud otsus (vt eelkõige põhjendused 203 ja 205), kus komisjon rõhutab eeskätt OA maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgade kuhjumist kõnealusel perioodil, kusjuures need võlad olid juba 2002. aasta lõpus väga suured, selles küsimuses piisavalt põhjendatud.

385 Nimelt kinnitas võlausaldaja riski saada täiendavat kahjumit ka asjaolu, et vaidlusalused meetmed tehti pärast sama laadi meetmeid, mis seisnesid sallivas suhtumises eelkõige sotsiaalkindlustusmaksete ja maksuvõlgade (nagu „spatosimo” maks) jätkuvasse maksmata jätmissesse, mida juba 11. detsembri 2002. aasta otsuses loeti riigiabiks. Kuna hagejad ei viita vähimalegi tõendile, mis võiks eristada vaidlusaluseid meetmeid varasemast analoogsest abist, siis asjaolu, et need meetmed kujutavad endast varasema abi loogilist jätku, võib kinnitada, et need kuuluvad riigiabi kategooriasse (eespool viidatud kohtuotsus BP Chemicals vs. komisjon, punktid 171 ja 176). Seda analüüsi ei kõiguta asjaolu – mis puudutab üksnes 11. detsembri 2002. aasta otsust ja ei oma seega käesolevas asjas tähtsust –, et komisjon oli 12. mai 2005. aasta kohtuotsuseni viinud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi jätnud sotsiaalkindlustusmaksed välja oma nõuetest, milles paluti Euroopa Kohtul tuvastada, et Kreeka Vabariik ei olnud võtnud kõiki vajalikke meetmeid 11. detsembri 2002. aasta otsuses käsitletud abi tagastamiseks, pärast OA ja IKA vahel sõlmitud kokkulepet ning selles otsuses käsitletud sotsiaalkindlustusvõlgade osalist tasumist, nagu ilmneb viidatud kohtuotsuse punktist 10.

- 386 Käesolevas asjas tuleb sellega seoses ka rõhutada, et komisjon täpsustas, et kui riigi nõuete tagamiseks oli ette nähtud mis tahes meede, siis uurib ta seda vaidlustatud otsuse täitmise käigus.
- 387 Mis puudutab hagejate väidet, et vaidlusalust abi ei olnud arvuliselt määratletud või olid vaid umbkaudu määratletud, siis piisab märkimisest, et Euroopa Kohus jättis eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Kreeka (punkt 42) selle väite juba rahuldamata, märkides, et maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete tasumata summad olid kindlaks määratud vaidlustatud otsuse artiklis 1.
- 388 Täpsemalt ei muuda OA poolt Kreeka Vabariigile võlgnetavate summade täpsem ülevaade, mis läheb kaugemale maksuvõlgade ja sotsiaalkindlustusvõlgade eristamisest, vaidlusaluse abi arvulist määratlemist võimatuks, lähtudes piisavalt täpsetest juhistest, mis on esitatud vaidlustatud otsuse põhjendavas osas (põhjendused 128–130 ja 205), mis on resolutsioonist lahutamatu. Vaidlustatud otsust ei saa seega lugeda nimetatud küsimuses ebapiisavalt põhjendatuks. Igal juhul peavad Kreeka ametiasutused selle arvulise määratluse ise tegema vaidlustatud otsuse täitmise raames, tehes komisjoniga lojaalset koostööd (vt selle kohta eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka, punktid 43 ja 44).
- 389 Lisaks põhjendas komisjon õiguslikult piisavalt vaidlustatud otsuses (põhjendus 206) seda, et vaidlusalust meedet saab riigile süüks arvata, märkides eelkõige, et IKA oli Kreeka avalik-õiguslik organ, mis vastutas riigi järelevalve all Kreeka sotsiaalkindlustussüsteemi haldamise ja kohustuslike sotsiaalkindlustusmaksete kogumise eest.

- 390 Lõpuks, vastupidi hagejate väidetele ei näita see, et vaidlustatud otsuse artiklis 2 pandi kohustus maksta ühenduse intresse vaidlusaluse abi summalt, millele oli juba lisatud siseriiklikud intressid, sugugi ilmset hindamisviga komisjoni analüüsis, kuna need erinevad intressid vastavad erinevatele eesmärkidele (vt järgnevad punktid 417 ja 418).
- 391 Mis puudutab täpsemalt „spatosimo” maksu, siis ei tõenda hagejad, et komisjonile esitati tõend selle maksmise kohta. Siiski tuleb meenutada, et kui kohustus tasuti osaliselt, siis tuleb seda vaidlustatud otsuse täitmise käigus arvesse võtta, nagu märkis ka komisjon.
- 392 Mis puudutab OA väljendatud kahtlusi seoses sellega, kas AIA-le OA poolt võlgnevate maksude tasumata jätmise sallimist võib lugeda riigiabiks, siis piisab märkimisest, et komisjon ei uuri seda meetet kui sellist seoses selle võimaliku määratlemisega riigiabiks. Nimelt piirdub ta vaidlustatud otsuse artikli 179 üksnes märkimisega seoses ümberkorralduse laadi uurimisega, et eraldamise käigus ei läinud NOA-le üle OA võlg AIA ees. Seevastu uuris komisjon NOA võlgasid AIA ees. Ta leidis sellega seoses, et ta ei saanud määravalt järeldada, et AIA tegevust võis riigile süüks arvata.
- 393 Kõigil neil põhjustel tuleb väited, mis käsitlevad ilmset hindamisviga ja põhjenduse puudumist, põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

4. Õiguse olla ära kuulatud rikkumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)

a) Poolte argumendid

- ³⁹⁴ Kreeka Vabariik ja OA väidavad, et komisjon rikkus kõnealuse liikmesriigi kaitseõigust, kui ta ei edastanud sellele riigile enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist Moore Stephensi aruannet, kuigi see riik seda palus ja palvet ka oma 26. oktoobri 2005. aasta kirjas kordas. See aruanne saadeti Kreeka ametiasutustele alles 2005. aasta lõpus, vastuolus komisjoni praktikaga õhustransporti puudutava riigiabi valdkonnas, näiteks äriühingut Alitalia puudutavas asjas. Lisaks viitab Kreeka Vabariik sellega seoses hea halduse põhimõtte rikkumisele.
- ³⁹⁵ Hagejad heidavad komisjonile ette, et viimane kordas vaidlustatud otsuses viidatud aruande järeldusi, ilma et Kreeka ametiasutused oleks saanud aegsasti esitada oma märkused selle aruande nõrkuste kohta seoses lennukite allrendiga NOA-le, NOA-le üle kantud OA vara hindamisega ja OA-le väidetavalt antud erinevate otseste abidega.
- ³⁹⁶ OA väidab, et Kreeka Vabariigi õiguse olla ära kuulatud rikkumine avaldas vahetut negatiivset mõju väidetava abisaaja võimalusele oma huve kaitsta. OA-lt võeti seega „kaudselt” õigus olla ära kuulatud seoses Moore Stephensi aruandes esitatud asjaolude tõlevastavusega.

- 397 Kui Kreeka ametiasutused ja „kaudselt” ka OA oleksid saanud juurdepääsu sellele aruandele, oleks nad saanud selgitada suurt hulka arusaamatusi enne vaidlustatud otsuse tegemist. Seega õigustab Kreeka Vabariigi õiguse olla ära kuulatud rikkumine selle otsuse tühistamist.
- 398 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb nendele argumentidele vastu. Ta täpsustab, et vastupidi Kreeka Vabariigi väidetele ei edastanud ta ka Itaalia ametiasutustele aruannet enne Alitaliat käsitleva otsuse tegemist.

b) Üldkohtu hinnang

- 399 Kaitseõiguste austamine kõigis isiku vastu alustatud menetlustes, mis võivad viia isiku õigusi kahjustava akti vastuvõtmiseni, on liidu õiguse aluspõhimõte ja see tuleb tagada ka siis, kui asjaomast menetlust ei ole kuidagi reguleeritud, nagu on märgitud eespool punktis 229.
- 400 Komisjon võib eelkõige riigiabi valdkonnas, et hinnata meetet EÜ artikli 87 sätete alusel, tugineda kolmandatelt isikutelt saadud tõenditele üksnes siis, kui ta on asjaomasele liikmesriigile andnud võimaluse esitada oma märkused nende tõendite kohta (vt eespool punkt 250).
- 401 Kuna käesolevas asjas tugineb Moore Stephensi aruanne üksnes komisjoni ekspertide poolt OA-lt ja NOA-lt kohapealsete kontrollide käigus kogutud andmetele ning

ei sisalda seega ühtegi fakti, mida vaidlusalustest meetmetest kasusaavad ettevõtjad, mis olid 100% ulatuses Kreeka Vabariigi omanduses, ei teadnud, siis ei saanud selle aruande Kreeka Vabariigile edastamata jätmise sellisena kahjustada selle liikmesriigi kaitseõigusi.

402 Lisaks tuleb meenutada, et juba kohtuasjas T-415/05 leiti NOA kasuks tehtud vaidlusaluste meetmete osas, et komisjon rikkus EÜ artikli 87 lõike 1 sätteid, kuna ta ei kontrollinud, kas selle ettevõtja poolt OA-le ja Prantsuse Vabariigile tasutud rent lennukite allrendi eest oli madalam turuhindadest (vt eespool punktid 248–253), nii et käesolevas asjas ei ole vaja uurida, kuidas mõjutas menetluse tulemusi Moore Stephensi aruande edastamata jätmise Kreeka ametiasutustele.

403 Mis puudutab vaidlustatud meetmeid kohtuasjades T-415/05 ja T-423/05, siis tuleb märkida, et hagejad ei viita ühelegi konkreetsele asjaolule, mis võimaldaks eeldada, et kui Kreeka ametiasutustel oleks olnud juurdepääs Moore Stephensi aruandele enne vaidlustatud otsuse tegemist, oleks nad võinud esitada argumente, mis võisid mõjutada menetluse tulemust.

404 Seega tuleb kaitseõiguste rikkumist käsitlev väide põhjendamatusena tõttu tagasi lükata. Lisaks, kuna hagejad ei esita täpseid argumente, et toetada väidet hea halduse põhimõtte rikkumise kohta (vt eespool punkt 394), siis tuleb see tagasi lükata samal alusel kui kaitseõiguste rikkumist käsitlev argument.

5. *Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine (T-415/05 ja T-416/05)*

a) Poolte argumendid

- 405 Kohtuasjas T-415/05 väidab Kreeka Vabariik – juhul, kui vaidlustatud otsust tuleb tõlgendada nii, et ka NOA peab tagasi maksma OA-le antud abi vaidlustatud otsuse artikli 2 lõike 1 täitmise korral, millele ta aga vaidleb vastu –, et on ebaproportsionaalne taotleda abi tagastamist NOA-lt eriti selle otsuse artikli 1 lõikes 4 märgitud summas 354 miljonit eurot, kui see äriühing alustas oma tegevust alles 12. detsembril 2003 ning komisjon ei tuvastanud, et talle oleks antud abi, mis seisnes sallivas suhtumises maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete tasumata jätmisse.
- 406 Kreeka Vabariik lisab vasturepliigis, et selline nõue on vastuolus EÜ artiklis 10 esitatud lojaalse koostöö põhimõttega.
- 407 Kohtuasjas T-416/05 väidab NOA, et kohustus nõuda temalt tagasi vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 käsitletud abi, mis eelnes eraldamisele, on vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega, kui see käsitleb kõigile OA tegevusvaldkondadele antud abi.

408 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, vaidleb neile argumentidele vastu.

b) Üldkohtu hinnang

409 Kohtuasjas T-416/05 ei pea seisukohta võtma hageja esitatud vastuvõetamatus vastuväite osas, mis puudutas komisjoni ebakindlust seoses NOA asutamise täpse kuupäevaga, mis esitati käesoleva väite raames muuseas ka vaid teisejärguliselt. Nimelt ei oma need argumentid mingil juhul tähtsust, nagu on juba leitud (vt eespool punkt 117).

410 Sisulises küsimuses piisab meenutamisest, et Euroopa Kohus lükkas eespool viidatud 14. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Kreeka (punkt 53) tagasi proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitleva väite, mille Kreeka Vabariik oli esitanud, kuna õigusvastase abi tühistamine selle tagasinõudmise teel on selle ebaseaduslikuks tunnistamise loogiline tagajärg ja kuna liikmesriigi kohustusega tühistada komisjoni poolt ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi püütakse taastada varasem olukord.

411 Neis tingimustes ja kuna tuvastati, et NOA-d võis lugeda OA õigusjärglaseks vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil (vt eespool punktid 148–151), ei saa selle abi tagasinõudmist NOA-lt lugeda proportsionaalsuse põhimõttega vastuolus olevaks.

- 412 Lisaks tuleb märkida, et mis puudutab OA ja NOA vahel tagasimaksmiskohustuse jagamist, siis seda küsimust ei lahenda 12. mai 2005. aasta kohtuotsus ning seda ei uurinud ka komisjon vaidlustatud otsuses. Seega peavad pooled siseriikliku menetluse raames, millega vaidlustatud otsust täidetakse, selle lahendamata vastavalt vastastikusele lojaalse koostöö kohustusele (vt eespool punktid 125–127).
- 413 Kõigil neil põhjustel tuleb proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlev väide ja koostöökohustuse rikkumist käsitlev argument, mida ükski täpne väide ei kinnita, põhjendamatu tõttu tagasi lükata.

6. *Ne bis in idem* põhimõtte rikkumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)

- 414 Kreeka Vabariik ja OA väidavad, et kuna vaidlustatud otsuse artikli 1 lõikes 4 viidatud 354 miljoni euro suurusest summast vastas ligi 136 miljonit eurot siseriiklikus õiguses sätestatud intressidele ja trahvidele, siis kohustus lisada tagasinõutavatele summadele ühenduse intress, nagu on ette nähtud vaidlustatud otsuse artikli 2 lõikes 2, on vastuolus *ne bis in idem* põhimõttega.
- 415 Tuleb rõhutada, et vaidlustatud otsuse artikli 2 lõike 2 alusel vaidlusalust abi saanud ettevõtjate poolt tasumisele kuuluvad ühenduse intressid ei ole karistus, vaid nende eesmärk on taastada täielikult konkurents, makstes tagasi alates abi andmise kuupäevast neile abisaajatele antud eelise.

- 416 Kuna käesolevas asjas on ka salliv suhtumine Kreeka õiguses ette nähtud intresside ja trahvide maksmata jätmise riigiabi, siis väidab komisjoni õigustatult, et vaidlustatud otsust tuleb tõlgendada nii, et selle artikli 2 lõikes 2 esitatud intresse kohaldatakse ka neile summadele alates hetkest, kui need on sissenõutavad. Lisaks määratletakse intresside kapitaliseerimise kord vaidlustatud otsuse täitmise käigus, nagu komisjon Üldkohtus täpsustas.
- 417 Kuna ühelt poolt siseriiklikus õiguses ette nähtud intressid ja trahvid ja teiselt poolt vaidlustatud otsuses ette nähtud intressid konkurentsi taastamiseks taotlevad erinevaid eesmärke, siis ei riku ühenduse intresside kehtestamine abile, millele on juba lisatud siseriiklikud intressid ja trahvid, *ne bis in idem* põhimõtet.
- 418 Seega tuleb ka *ne bis in idem* põhimõtte rikkumist käsitlev väide põhjendamatuks tõttu tagasi lükata.
- 419 Kõigest eelnevast tuleneb, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada esiteks osas, kus komisjon tunnistas NOA-le antud abi ühisturuga kokkusobimatuks (artikli 1 lõige 1) ja teiseks osas, kus tunnistatakse kokkusobimatuks artikli 1 lõikes 2 käsitletud OA-le antud abi, kuivõrd see käsitleb summat, mis vastab kõigile immateriaalsetele varadele, mis olid kajastatud firmaväärtusena, NOA-le üle kantud lennukite väärtusele ning kahe lennuki müügist oodatavale tulule, ja lõpuks osas, kus kohustatakse see abi tagastama (artikkel 2).

Kohtukulud

- 420 Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 3 võib juhul, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, Üldohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Vastavalt kodukorra artikli 87 lõike 4 kolmandale lõigule võib Üldkohus määrata, et menetlusse astuja, kes ei ole liikmesriik, kannab oma kohtukulud ise.
- 421 Kuna kolmes liidetud kohtuasjas rahuldati osa nõudeid ühe poole, osa teise poole kasuks, siis tuleb määrata, et kõik pooled kannavad ise oma kohtukulud, sh kohtuasjades T-416/05 ja T-423/05 ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kuues koda)

otsustab:

- 1. Tühistada komisjoni 14. septembri 2005. aasta otsuse K(2005) 2706 (lõplik) Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE-le antud riigiabi kohta (K 11/2004 (ex NN 4/2003) – Olympiaki Aeroporia – Ümberkorraldamine ja erastamine) artikli 1 lõige 1.**

2. Tühistada osaliselt otsuse K(2005) 2706 (lõplik) artikli 1 lõige 2 selles osas, milles see käsitleb summat, mis vastab kõigile immateriaalsetele varadele, mis olid kajastatud Olympiaki Aeroporia Ypiresiesi ümberkorraldusbilansis firmaväärtusena, Olympiakes Aerogrammes AE-le üle kantud lennukite väärtusele ning endiselt Olympiaki Aeroporia Ypiresiesi bilansis registreeritud kahe lennuki müügist oodatavale tulule.

3. Tühistada otsuse K(2005) 2706 (lõplik) artikkel 2 osas, kus puudutatakse artikli 1 lõigetes 1 ja 2 käsitletud meetmeid osas, milles need sätted on tühistatud.

4. Jätta hagid ülejäänud osas rahuldamata.

5. Kõik pooled kannavad ise oma kohtukulud, sh ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kohtukulud.

Jaeger

Meij

Truchot

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. septembril 2010 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust.....	II - 4759
Otsus 2003/372/EÜ	II - 4760
Vaidlustatud otsus	II - 4763
Menetlus ja poolte nõuded	II - 4769
Õiguslik käsitlus	II - 4774
A – Hagejate põhjendatud huvi äralangemine	II - 4774
1. Poolte argumendid	II - 4774
2. Üldkohtu hinnang	II - 4776
B – Põhiküsimus	II - 4779
1. OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamine abi tagastamise eesmärgil (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05)	II - 4780
a) Poolte argumendid	II - 4780
b) Üldkohtu hinnang	II - 4788
OA kasuks võetud meetmete kindlaksmääramine, mille osas võib esineda kohustus nõuda need tagasi NOA-lt	II - 4789
Vaidlustatud otsuse õiguslik ulatus seoses järelausega, et vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil on NOA OA õigusjärglane	II - 4792
Selle järelause põhjenduste ja põhjendatuse hinnang, mis on esitatud vaidlustatud otsuses ja mille kohaselt NOA oli vaidlusaluse abi tagastamise eesmärgil OA õigusjärglane	II - 4797
	II - 4889

2.	NOA-le antud abi (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 1) (kohtuasjad T-415/05 ja T-416/05)	II - 4806
	a) Vaidlusaluste meetmete määratlemise eesmärgil OA ja NOA majandusliku järjepidevuse arvestamine	II - 4806
	Poolte argumendid	II - 4806
	Üldkohtu hinnang	II - 4808
	b) Erainvestori kriteerium	II - 4813
	Poolte argumendid	II - 4813
	Üldkohtu hinnang	II - 4819
	– Vaidlusaluse abi määratlemine	II - 4819
	– Vaidlusaluste küsimuste kindlaksmääramine, arvestades vaidlustatud otsuse sisu ja poolte argumente	II - 4821
	– Käesolevas asjas asjassepuutuvad tegurid erainvestori kriteeriumi kohaldamisel	II - 4824
	– Töendamiskoormise jagamine ning komisjoni ja kõnealuse liikmesriigi vastastikused menetluskohustused	II - 4828
3.	OA-le antud abi	II - 4837
	a) NOA-le üle kantud OA varade ülehinnatud summa ennetav maksmine (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 2) (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)	II - 4837
	EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumine ja põhjenduste puudumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)	II - 4838
	– Poolte argumendid	II - 4838
	– Üldkohtu hinnang	II - 4844
	EÜ artikli 87 lõike 3 rikkumine ja põhjenduste puudumine (kohtuasi T-415/05)	II - 4858

–	Poolte argumendid	II - 4858
–	Üldkohtu hinnang	II - 4861
b)	Teatud riigipoolsete tagatiste rakendamine (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 3) (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)	II - 4862
	Poolte argumendid	II - 4862
	Üldkohtu hinnang	II - 4866
c)	Salliv suhtumine maksu- ja sotsiaalkindlustusvõlgade tasumata jätmisesse (vaidlustatud otsuse artikli 1 lõige 4) (kohtuasjad T-415/05, T-416/05 ja T-423/05)	II - 4871
	Poolte argumendid	II - 4871
	Üldkohtu hinnang	II - 4874
4.	Õiguse olla ära kuulatud rikkumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05)	II - 4880
a)	Poolte argumendid	II - 4880
b)	Üldkohtu hinnang	II - 4881
5.	Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine (T-415/05 ja T-416/05)	II - 4883
a)	Poolte argumendid	II - 4883
b)	Üldkohtu hinnang	II - 4884
6.	Ne bis in idem põhimõtte rikkumine (kohtuasjad T-415/05 ja T-423/05) ...	II - 4885
	Kohtukulud.....	II - 4887